DAWID
JARMOLUK

Efektywność funkcjonowania Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego

w okresie od listopada 2018 roku do końca maja 2022 roku

ARCHAEGRAPH
Wydawnictwo Naukowe

Efektywność funkcjonowania Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego w okresie od listopada 2018 roku do końca maja 2022 roku

Dawid Jarmoluk

DAWID
JARMOLUK

Efektywność funkcjonowania Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego

w okresie od listopada 2018 roku do końca maja 2022 roku

ARCHAEGRAPH
Wydawnictwo Naukowe

AUTOR
DAWID JARMOLUK

RECENZENCI
DR HAB. ANNA GERECKA-ŻOŁYŃSKA, PROF. UAM

KOREKTA REDAKCYJNA
KAROL ŁUKOMIAK

SKŁAD I PROJEKT OKŁADKI
KAROL ŁUKOMIAK

© COPYRIGHT BY AUTHORS & ARCHAEGRAPH

ISBN: 978-83-67527-20-0

Wersja elektroniczna dostępna na stronie internetowej wydawcy:
www.archaegraph.pl
oraz w Repozytorium Cyfrowym Biblioteki Narodowej

ArchaeGraph
Wydawnictwo Naukowe

Łódź, wrzesień 2022

Spis Treści

Opis celów badawczych 7

Rozdział 1
Wzorzec dobrego sędziego 11

1.1. Zasady etyki zawodowej sędziów 11
1.2. Regulacja stanowiąca zbiór zasad etyki zawodowej sędziego oraz jej nowelizacje 15
1.3. Podsumowanie 17

Rozdział 2
Podstawy prawne odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów sądów powszechnych 19

2.1. Ustawa z 1985 roku w okresie panowania obecnej Konstytucji RP 19
2.2. Zmiany ustawy z 1985 roku 21
2.3. Współczesna regulacja – ustawa Prawo o ustroju sądów powszechnych z 2001 roku 21
2.4. Obecny kształt ustawy z 2001 roku 24

Rozdział 3
Podstawy prawne odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów Sądu Najwyższego 33

3.1. Okres od początku panowania obecnej Konstytucji RP do wejścia w życie nowej ustawy w 2002 roku 33
3.2. Ustawa z 1984 roku po nowelizacjach 34
3.3. Okres 2002-2018 35
3.4. Pierwotna wersja obecnej ustawy o Sądzie Najwyższym 36
3.5. Obecnie obowiązująca ustawa o Sądzie Najwyższym 37

Rozdział 4
Rodzaje spraw dotyczących sędziów w działalności Izby Dyscyplinarnej 39

Rozdział 5
Orzecznictwo Izby Dyscyplinarnej w sprawach sędziów w ramach dostępu do informacji publicznej 45

5.1. Wstęp 45
5.2. Dane statystyczne dotyczące rodzaju spraw dyscyplinarnych sędziów 47
5.3. Zagadnienie prawne 52
5.4. Działalność Izby Dyscyplinarnej a standardy wymagane na gruncie Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności 54
5.4.1. Standardy dotyczące uzasadnień 54
5.4.2. Właściwość Europejskiego Trybunału Praw Człowieka do rozpoznawania skarg na orzeczenia wydane przez Izbę Dyscyplinarną w sprawach sędziów 55
5.5. Zarys zmian w pracy Izby Dyscyplinarnej w zakresie wydawania orzeczeń dyscyplinarnych w sprawach sędziów 57

5.6. Uwzględnienie podziału na sędziów w stanie czynnym i stanie spoczynku w statystykach dotyczących orzecznictwa Izby Dyscyplinarnej 61

Rozdział 6
Statystyki dotyczące liczby rozstrzygnięć wydanych przez Izbę Dyscyplinarną Sądu Najwyższego w sprawach sędziów 69

6.1. Wszystkie rodzaje orzeczeń 69

6.2. Sposoby rozstrzygnięcia sprawy na mocy wyroku 72

6.3. Rodzaj sankcji 75

6.4. Kierunek zmiany sankcji 78

6.5. Obniżenie uposażenia 82

Rozdział 7
Wzorzec wysokości sankcji obniżenia wynagrodzenia sędziego oraz uposażenia sędziego w stanie spoczynku w powiązaniu z przewinieniem określonego rodzaju 87

7.1. Wstęp 87

7.2. Obniżenie o 50% 87

7.3. Obniżenie o 36%-49% 89

7.4. Obniżenie o 26%-35% 92

7.5. Obniżenie o 16%-25% 93

7.6. Obniżenie o 6%-15% 96

7.7. Podsumowanie 96

Rozdział 8
Zagadnienia problemowe związane ze sprawami dyscyplinarnymi rozstrzyganymi przez Izbę Dyscyplinarną 103

8.1. Nadmiernie długie zawieszenie w czynnościach służbowych sędziego 103

8.2. Wpływ hipotetycznego rezultatu postępowania karnego na obniżenie wynagrodzenia sędziego w toku postępowania dyscyplinarnego 106

8.3. Rozstrzygnięcie w sprawie o uchylenie immunitetu sędziowskiego wydane przez niewłaściwy miejscowo sąd dyscyplinarny 107

8.4. Możliwość dopuszczenia przedstawiciela społecznego do udziału w sprawie o uchylenie immunitetu sędziowskiego 108

8.5. Zakres czynności wyjaśniających prowadzonych przez rzecznika dyscyplinarnego oraz przesłanki ich podjęcia 110

Bibliografia 113

Opis celów badawczych

Cele badawcze jakie przyświecają napisaniu niniejszej pracy są rozmaite, ale koncentrują się wokół zagadnienia działalności Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego w trakcie prawie całego okresu jej istnienia, ponieważ praca jest zgodna ze stanem prawnym na 31 maja 2022 roku. Wspomniana izba SN została rozwiązana 9 czerwca 2022 roku na mocy ustawy o zmianie ustawy o Sądzie Najwyższym oraz niektórych innych ustaw[1]. W zakres tematyczny wchodzą podstawy odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów sądów powszechnych oraz Sądu Najwyższego w Polsce w okresie obowiązywania Konstytucji z 2 kwietnia 1997 roku[2]. Określone cele badawcze można wyrazić w sposób następujący:

Określenie charakterystyki dobrego sędziego oraz wymagań etycznych stawianych przed osobą piastującą taki urząd. Przedstawienie zmian w podstawie prawnej stanowiącej wspomniane wymagania. Próba oceny istnienia wpływu zasad etyki zawodowej sędziego na orzecznictwo dyscyplinarne.

Opisanie na poziomie ogólnym zmian w podstawach prawnych regulujących odpowiedzialność dyscyplinarną sędziów sądów powszechnych oraz sędziów Sądu Najwyższego. Badaniami objąłem okres od początku obowiązywania obecnej Konstytucji RP. Do realizacji celu wykorzystałem metodę historyczną – opisałem zmiany w treści przepisów regulujących określone materie w nowszych aktach normatywnych względem wcześniejszych.

Próba oceny dostępności (również w ramach informacji publicznej) orzeczeń dyscyplinarnych wydanych przez Izbę Dyscyplinarną oraz zakresu wspomnianej dostępności. Opisanie zasad uzyskania dostępu do wspomnianego orzecznictwa w ramach informacji publicznej. Opisanie sposobów

[1] Ustawa z dnia 9 czerwca 2022 r. o zmianie ustawy o Sądzie Najwyższym oraz niektórych innych ustaw, Dz.U.2022.1259

[2] Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.

typologizowania spraw rozstrzyganych przez Izbę Dyscyplinarną w ramach przepisów o charakterze wewnętrznym Sądu Najwyższego.

Opracowanie danych statystycznych dotyczących orzecznictwa Izby Dyscyplinarnej. Uwzględniłem takie kryterium jak: sprawy, w związku z którymi Izba Dyscyplinarna wydała rozstrzygnięcie w określonym przedziale czasu – w związku z nim przedstawiłem graficznie na dwóch wykresach przebieg ilościowy w czasie oraz jego linie trendu wyodrębnionych rodzajów danych uzyskanych w ramach statystycznego opracowania stworzonego według wspomnianego kryterium. Inne uwzględnione kryteria to: określona liczba sędziów, których dotyczyła jedna sprawa oraz stan czynny albo jego brak; rodzaj rozstrzygnięcia wydanego przez Izbę Dyscyplinarną w określonym czasie; sposób rozstrzygnięcia na mocy wyroku wydanego przez Izbę Dyscyplinarną w określonym przedziale czasu; rodzaj sankcji wymierzonej na mocy wyroku Izby Dyscyplinarnej w określonym przedziale czasu; kierunek zmiany sankcji orzeczonej na mocy wyroku Izby Dyscyplinarnej w określonym przedziale czasu; wysokość obniżenia wynagrodzenia albo uposażenia sędziego orzeczona na mocy wyroku albo uchwały w określonym przedziale czasu.

Opisanie charakterystyki ilościowej określonych danych statystycznych. Opisanie w sposób ogólny i z perspektywy ilościowej rodzajów materii, której dotyczą wybrane pod względem określonego kryterium orzeczenia Izby Dyscyplinarnej. Podsumowanie wspomnianego opracowania oraz zagadnienia prawnego dostrzeżonego podczas dokonywania wspomnianych opisów.

Poszukiwanie orzeczeń dyscyplinarnych wydanych przez Izbę Dyscyplinarną oraz tez uzasadnień orzeczeń, które budzą wątpliwości z perspektywy orzekania zgodnie z zasadą ius est ars boni et aequi. Uzasadnienie istnienia wspomnianych wątpliwości oraz wyrażenie w związku z nimi poglądów lub propozycji de lege ferenda. W jednym z przypadków w celu przeprowadzenia rozważań odniosłem się do standardów wymaganych na gruncie Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności[3].

Próba stworzenia wzorców wysokości obniżenia wynagrodzenia sędziemu w stanie czynnym oraz uposażenia sędziemu w stanie spoczynku orzekanych w związku z określonymi rodzajami przestępstw i przewinień dyscyplinarnych. Prowadząc rozważania na temat wspomnianych wzorców taki rodzaj sankcji orzeczony na mocy wyroku dyscyplinarnego potraktowałem jednakowo z obniżeniem wynagrodzenia czy uposażenia na czas zawieszenia sędziego albo

[3] Europejska Konwencja Praw Człowieka po nowelizacji przez Protokół nr 11 i 14 i 15 z Protokołem nr 1 oraz Protokołami nr 4, 6, 7, 12, 13 i 16

sędziego w stanie spoczynku orzeczonym w związku z zezwoleniem na pociągnięcie takiej osoby do odpowiedzialności karnej.

Opisanie wybranych zagadnień problemowych dotyczących odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów sądów powszechnych oraz Sądu Najwyższego w działalności Izby Dyscyplinarnej na przykładzie określonych orzeczeń tego organu. Wspomniane zagadnienia problemowe to takie, które są powiązane z koniecznością podjęcia w toku postępowania dyscyplinarnego przez sąd takiej decyzji, że w celu jej podjęcia nie sposób odczytać expressis verbis z właściwych przepisów rozwiązania. Do podjęcia takiej decyzji niezbędne jest: wyrażenie stanowiska przez rozpoznający sprawę sąd; powołanie się na decyzję interpretacyjną wyrażoną w judykaturze lub pogląd wysłowiony w doktrynie; lub wyprowadzenie wniosku na podstawie określonego przepisu z powołaniem się na zasadę ogólną taką jak np. exceptiones non sunt extendendae.

Wzorzec dobrego sędziego

1.1. Zasady etyki zawodowej sędziów

Za fundament kultury zawodowej sędziów należy uznać 10 zasad, które nazywane są Dekalogiem Dobrego Sędziego[4]. Wspomniany wzorzec został sformułowany przez prof. dr hab. Ewę Łętowską – pierwszego w historii naszego kraju Rzecznika Praw Obywatelskich i sędziego TK w stanie spoczynku.

Wytrwanie w niezawisłości

Pośród zasad jest wezwanie do orzekania przez sędziego w sposób niezawisły niezależnie od okoliczności. To oznacza – zgodnie z własnym sumieniem i bez jakiegokolwiek wpływu innych osób. Zarówno takich, które pracują w administracji sądowej, jak i polityków oraz osób posługujących się środkami masowego przekazu[5].

Jako dopełnienie do pojęcia niezawisłości warto dodać, że w art. 173 obecnej Konstytucji RP[6] wysłowiona jest treść:

> „Sądy i Trybunały są władzą odrębną i niezależną od innych władz".

A w art. 178 ust. 3 wspomnianej ustawy zasadniczej:

> „Sędzia nie może należeć do partii politycznej, związku zawodowego ani prowadzić działalności publicznej nie dającej się pogodzić z zasadami niezależności sądów i niezawisłości sędziów".

[4] E Łętowska, Dekalog Dobrego Sędziego [w:] Krajowa Rada Sądownictwa kwartalnik, numer 1, marzec 2016, s. 5-8. Przedruk z Gazeta Wyborcza 6–7.2.1993 r., nr 31, s. 8

[5] L Garlicki, Polskie prawo konstytucyjne. Zarys wykładu, Warszawa 2021, s. 401

[6] Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.

Dlatego nie ulega wątpliwości, że równie ważna jest niezależność władzy sądowniczej od innych władz.

Brak gwarancji nieponiesienia w przyszłości konsekwencji za gorliwe posłuszeństwo wszystkim normom prawnym

Profesor Łętowska zwraca uwagę, odnosząc się do okrutnych zbrodni, których dopuścili się sędziowie okresu stalinowskiego oraz sprzeniewierzania się prawu do wolności przez sędziów orzekających w trakcie stanu wojennego, że w niektórych okolicznościach wierność niezawisłości może oznaczać obowiązek sprzeciwienia się prawu stanowionemu. Osoby piastujące urząd sędziego nie powinny tracić pewności siebie, gdy są na nie wywierane naciski przez media. Sędziów wiążą nie tylko ustawy, ale również umowy międzynarodowe, których stroną jest Polska. Brak wspomnianej gwarancji tworzy dla sędziów potrzebę, aby pamiętali, że fakt wydania rozstrzygnięcia będącego rezultatem gorliwego poszanowania ustanowionego porządku prawnego nie implikuje usprawiedliwienia wpływu, jaki takie rozstrzygnięcie wywrze na życie innych ludzi.

Nieuleganie społecznym naciskom

Gloryfikacja uczciwego orzekania zgodnie z sumieniem[7]. Ta zasada zaczynająca się od wyrażenia: „nie słuchaj pomruków ulicy i gazet" została powołana w uchwale Izby Dyscyplinarnej – Sądu Najwyższego w uchwale wydanej w 2020 roku[8]. Na tę okoliczność wpłynęła skala nacisku określonego przez skład orzekający jako dotąd niespotykany oraz próby wpłynięcia na rozstrzygnięcie podejmowane przez niektóre media i wielu sędziów polskich sądów. We wspomnianej sprawie sędzia został obwiniony o rozpowszechnienie publicznie i bez zezwolenia informacji uzyskanych w toku postępowania przygotowawczego prowadzonego przez określoną prokuraturę – uczynił to, zanim zostały ujawnione w postępowaniu sądowym, co należy wiązać z przestępstwem wysłowionym w art. 241 § 1 k.k[9].

[7] Ibidem, s. 5-6
[8] Baza orzeczeń na stronie SN, uchwała Sądu Najwyższego z dnia 18 listopada 2020 r, sygn. akt II DO 74/20
[9] Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny, Dz. U. z 2022 r. poz. 1138

Niesprawianie wrażenia zaangażowania w politykę

Sędziowie nie powinni sprawiać wrażenia zaangażowania w politykę. W okolicznościach zajmowania się publicystyką przez osobę piastującą urząd sędziego – zalecone jest unikanie tematów politycznych. Nawet obecność sędziego podczas spotkania członków dowolnej partii politycznej może spowodować postrzeganie takiej osoby jak aktywnego jej sympatyka.

Nieuleganie politycznym naciskom

W pierwszej połowie lat dziewięćdziesiątych XX wieku wysoki urzędnik państwowy za pomocą wyrażenia w rozmowie telefonicznej dezaprobaty wobec określonego wyroku doprowadził do tego, że osoba zaatakowana przez wspomnianego urzędnika złożyła dymisję, która została przyjęta. Nieuleganie takim naciskom jak opisany, obojętność wobec krytyki wyrażonej przez polityków czy urzędników to elementy obrony niezawisłości sędziego.

Wypowiadanie się o prawie co do zasady jedynie w sentencjach orzeczeń oraz ich uzasadnień

Inna przestroga dotyczy propozycji składanych sędziom przez polityków, którym zależy, aby w składzie określonego zespołu powołanego w celu rozpoznania jakiejś sprawy znalazł się sędzia. Ustawodawca zakazuje sędziom rozstrzygania spraw w takich okolicznościach.

Orzekanie zgodne z oczekiwaniami narodu, nie władzy wykonawczej czy administracji

Istotnym elementem etosu sędziego powinna być odwaga do wydawania orzeczeń innych niż oczekiwane przez egzekutywę lub jej administrację – gdy aprobata dla nich oznaczałaby brak poszanowania prawa lub sprzeniewierzenie się zasadzie ius est ars boni et aequi. W szczególności sędziowie: Sądu Najwyższego, Trybunału Konstytucyjnego oraz Naczelnego Sądu Administracyjnego orzekając w sposób niezawisły, mogą uratować państwo przed poważnymi problemami. Pamiętać należy także o obowiązku utrzymania równowagi między władzą wykonawczą i sądowniczą. Gdy liczba uprawnień administracji

rządowej lub ich zakres powiększy się, wówczas funkcje kontrolne sprawowane przez właściwe sądy muszą być silniejsze i szczególnie należy zadbać o efektywne wykonanie rezultatów wspomnianej kontroli[10].

Nieporzucanie powinności moralnej wykonywania pracy sędziego przez osoby do tego przygotowane w okolicznościach zapewnienia wynagrodzenia nieadekwatnego do godności urzędu i zakresu obowiązków

Należy zwrócić uwagę również na motywowanie do wytrwania w zawodzie sędziego w sytuacji, gdy element gwarancji niezawisłości przez zapewnienie sędziemu wynagrodzenia na odpowiednio wysokim poziomie jest realizowany w sposób niedostateczny. Należy podkreślić, że osoby sprawujące funkcje publiczne powinny podejmować decyzje zmierzające do odpowiedniego dbania o sędziów w aspekcie ich szanowania oraz zapewnienia im poczucia bezpieczeństwa.

Niedopuszczenie przez osobę piastującą urząd sędziego do wpływu jej emocji na rozstrzygnięcie

Kolejnym istotnym elementem etyki sędziego jest nieuleganie emocjom w kontekście niezawisłego orzekania. Sędziowie nie powinni dopuścić, aby ich poglądy czy emocje związane ze stronami w sprawie lub jej okolicznościami miały wpływ na treść rozstrzygnięcia.

Rozwój kwalifikacji i pielęgnowanie mądrości

Ostatnią z zasad jest rozpoczęcie piastowania urzędu sędziego, mając różnego rodzaju kwalifikacje i utrzymanie ich dzięki postrzeganiu jak wartość i pielęgnowaniu. Sprawować taki urząd powinny osoby, które zadbały o odpowiednie przygotowanie: intelektualne, psychologiczne i moralne, z określonymi umiejętnościami, nastawieniem i świadomością zawodową oraz kulturową. Wskazana jest również niezależność materialna. Dla autorki ważne jest stworzenie warunków, w których sędziowie będą pragnęli i będą potrafili być niezawiśli, a opisany zbiór kwalifikacji ma być gwarancją niezawisłości[11].

[10] E Łętowska, Dekalog Dobrego Sędziego [w:] Krajowa Rada Sądownictwa kwartalnik, numer 1, marzec 2016, s. 6-7. Przedruk z Gazeta Wyborcza 6–7.2.1993 r., nr 31, s. 8
[11] Ibidem, s. 7-8

1.2. Regulacja stanowiąca zbiór zasad etyki zawodowej sędziego oraz jej nowelizacje

Podstawą określającą wzorowe postępowanie sędziego jest Zbiór Zasad Etyki Zawodowej Sędziów będący załącznikiem do uchwały KRS z 2003 roku[12]. W jego pierwotnej wersji znajdowały się 22 paragrafy zapisane w trzech rozdziałach. Pierwszy można postrzegać jako część ogólną, w której są wysłowione m.in. zasady odnoszące się do funkcjonowania sędziego we władzy sądowniczej oraz społeczności sędziów. Drugi dotyczy okoliczności wykonywania obowiązków służbowych albo mających z nimi związek, trzeci natomiast działań sędziego poza pracą związaną z piastowanym urzędem. W Zbiorze wysłowione są nie tylko: powinności, zalecenia, nakazy i zakazy określonego postępowania, ale również charakterystyka zawodu z punktu widzenia służby wobec społeczeństwa i Narodu (rozdział 1, § 1); zakres podmiotowy zastosowania opisywanych zasad etyki (rozdział 1, § 6) – mają zastosowanie również do sędziów w stanie spoczynku oraz asesorów, którym powierzono pełnienie obowiązków sędziów. Również kompetencja KRS do nowelizowania postanowień Zbioru i dokonywania ich wykładni (rozdział 1, § 7).

W 2017 roku KRS wydała uchwałę[13], na mocy której ogłoszony został ujednolicony tekst Zbioru Zasad Etyki Zawodowej Sędziów będący załącznikiem do uchwały z 2003 roku – w regulacji uwzględniono zmiany wprowadzone na mocy czterech uchwał wspomnianego organu wydanych w latach 2009-2017[14]. Wspomniane nowelizacje oraz ujednolicony tekst wydano na podstawie: art. 2 ust. 1 pkt 8 ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa z 2001 roku[15] – nowelizacja z 2009 roku. Pozostałe akty normatywne natomiast na podstawie art. 3 ust. 1 pkt 3 ustawy o takiej samej nazwie z 2011 roku[16]. Nowelizacja z 2009 roku oraz 2015 zmieniły brzmienie § 6 tak, że ostatecznie kolejność podmiotów w nim wysłowiona została odwrócona. Nowelizacja z 2017 roku natomiast wprowadziła kolejno: § 3a (rozdział 1) głoszący:

---

[12] Uchwała Nr 16/2003 Krajowej Rady Sądownictwa z dnia 19 lutego 2003 roku w sprawie uchwalenia zbioru zasad etyki zawodowej sędziów. Zbiór Zasad Etyki Zawodowej Sędziów

[13] Uchwała Nr 25/2017 Krajowej Rady Sądownictwa z dnia 13 stycznia 2017 roku w sprawie ogłoszenia ujednoliconego tekstu Zbioru Zasad Etyki Zawodowej Sędziów i Asesorów Sądowych

[14] Uchwała Nr 741/2009 Krajowej Rady Sądownictwa z dnia 7 października 2009 roku; Uchwała Nr 1295/2015 Krajowej Rady Sądownictwa z dnia 8 grudnia 2015 roku; Uchwała Nr 14/17 Krajowej Rady Sądownictwa z dnia 11 stycznia 2017 roku; Uchwała Nr 15/17 Krajowej Rady Sądownictwa z dnia 11 stycznia 2017 roku

[15] Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa, Dz.U.2009.54.440

[16] Ustawa z dnia 12 maja 2011 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa, Dz.U.2011.126.714, Dz.U.2016.976

> „Sędzia powinien unikać wszelkiego rodzaju kontaktów osobistych i związków ekonomicznych z osobami fizycznymi, prawnymi i innymi podmiotami, a także unikać podejmowania działań w sferze prywatnej, zawodowej i publicznej, które mogłyby rodzić konflikt interesów i przez to negatywnie wpływać na postrzeganie sędziego jako osoby bezstronnej oraz podważać zaufanie do urzędu sędziego".

Oraz przypuszczalnie będący odpowiedzią na potrzeby zmieniającego się świata § 23 (rozdział 3):

> „Sędzia powinien powściągliwie korzystać z mediów społecznościowych".

W procesie interpretacji poszczególnych postanowień Zbioru Zasad Etyki Zawodowej Sędziów ważną rolę pełni dokonywanie przez KRS ich wykładni – warto wskazać przykładowe jej rezultaty. W 2004 roku wspomniany organ dokonując wykładni § 18 ust. 2 Zbioru w zakresie niepodejmowania działań finansowych przez sędziów, wydał stanowisko głoszące, że niewłaściwe jest nabywanie przez sędziów jakichkolwiek ruchomości lub nieruchomości na licytacjach prowadzonych przez komorników. W nim wysłowiona jest również powinność sędziów dbania o to, aby ich najbliżsi nie podejmowali takich działań[17]. W 2005 roku KRS wydała stanowisko głoszące, że jeżeli sędzia wykonując pracę nauczyciela akademickiego, posługuje się tytułem sędziego w okolicznościach wpisywania ocen do indeksów i kart egzaminacyjnych oraz w spisie pracowników dydaktycznych podmiotu zatrudniającego, wówczas nie narusza zasad etyki zawodowej sędziów[18]. W kontekście wykładni warta odnotowania jest również uchwała KRS z grudnia 2018 roku. Na jej mocy wykładnia § 10 Zbioru została dokonana w taki sposób, że jej rezultat głosi, iż publiczne używanie przez sędziego infografiki lub symbolu, który jednoznacznie może być identyfikowany z partią polityczną, związkiem zawodowym albo ruchem społecznym tworzonym przez taki podmiot lub inną organizację prowadzącą działalność polityczną – może podważyć zaufanie do niezawisłości i bezstronności takiego sędziego[19]. Co ciekawe KRS w przypadku z 2004 roku działała jedynie na podstawie odpowiedniego wcześniej wymienionego w związku z nowelizacją (z 2009 roku) Zbioru przepisem ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa, w którym słowa nie ma o wykładni, nie natomiast na podstawie § 7 Zbioru.

[17] Stanowisko Krajowej Rady Sądownictwa z dnia 16 września 2004 r.
[18] Stanowisko Krajowej Rady Sądownictwa z dnia 13 kwietnia 2005 r.
[19] Uchwała Nr 626/2018 Krajowej Rady Sądownictwa z dnia 12 grudnia 2018 r. w przedmiocie wykładni zasad etyki zawodowej sędziów

1.3. Podsumowanie

Zbiór Zasad Etyki Zawodowej Sędziów jest krótki, a na mocy czterech nowelizacji zmienił się w minimalnym zakresie i jego objętość zwiększyła się o 1 paragraf, ale wydaje się, że są w nim wysłowione postanowienia, które w sposób spójny i kompletny określają, jak sędzia powinien postępować. Niektóre powinności nie ograniczają się jedynie do osoby sędziego, ale wskazują działania, jakie w określonych okolicznościach powinien podjąć wobec: innych sędziów (§ 5 ust. 4); osób uczestniczących w postępowaniu (§ 12 ust. 3); najbliższych (§ 17, § 19). Nadto § 11 ust. 1 ma charakter metodologiczny, ponieważ stanowi ograniczenia stylu, w jakim sędziowie mogą objaśniać stronom przyczyny wydania określonego rozstrzygnięcia.

Analizując możliwe powiązania starszego o ok. 10 lat Dekalogu Dobrego Sędziego[20] z obecną treścią Zbioru Zasad Etyki Zawodowej Sędziów[21], należy stwierdzić, że w Zbiorze wprost została wyrażona tylko jedna zasada z Dekalogu, która – należy to podkreślić: jest wyrażona w powiązaniu z wieloma jego zasadami. To zasada niezawisłości. Charakter Dekalogu jest odmienny, ponieważ wysłowione w nim treści dotyczące sędziego odnoszą się do jego: osobowości zawodowej i autonomii oraz opisują sędziego umiejscowionego w społeczeństwie, w którym może być narażony na nieprzychylne działania innych ludzi w związku z pełnionym urzędem oraz postrzegany przez innych jako osoba uczestnicząca w pewnych powiązaniach nawet wtedy, gdy w rzeczywistości w nich nie uczestniczyła. Styl artykułu sugeruje, że celem autorki było uświadomienie i motywacja, a powołanie się na jedną z zasad w uzasadnieniu orzeczenia przez Izbę Dyscyplinarną[22] dowodzi, że Dekalog pomimo charakteru publicystycznego ma wielką doniosłość.

Zbiór Zasad Etyki Zawodowej Sędziów oddziałuje na orzecznictwo dyscyplinarne, ponieważ do jego postanowień skład orzekający jako Izba Dyscyplinarna Sądu Najwyższego odniósł się we fragmencie uzasadnienia uchwały wydanej w sprawie o sygn. akt II DO 1/20[23].

---

[20] E Łętowska, Dekalog Dobrego Sędziego [w:] Krajowa Rada Sądownictwa kwartalnik, numer 1, marzec 2016, s. 5-8. Przedruk z Gazeta Wyborcza 6–7.2.1993 r., nr 31, s. 8

[21] Uchwała Nr 25/2017 Krajowej Rady Sądownictwa z dnia 13 stycznia 2017 roku w sprawie ogłoszenia ujednoliconego tekstu Zbioru Zasad Etyki Zawodowej Sędziów i Asesorów Sądowych

[22] Baza orzeczeń na stronie SN, uchwała Sądu Najwyższego z dnia 18 listopada 2020 r, sygn. akt II DO 74/20

[23] Ibidem, uchwała Sądu Najwyższego z dnia 4 lutego 2020 r, sygn. akt II DO 1/20

Podstawy prawne odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów sądów powszechnych

2.1. Ustawa z 20 czerwca 1985 roku w okresie obowiązywania obecnej Konstytucji RP

W dniu uchwalenia obecnie panującej Konstytucji RP obowiązywała ustawa Prawo o ustroju sądów powszechnych z 1985 roku[25], która została uchylona na mocy przepisu derogacyjnego wysłowionego w ustawie z 2001 roku o tej samej nazwie[26].

W ustawie z 1985 roku w wersji obowiązującej od 8 sierpnia 1996 roku przepisy dotyczące odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów sądów powszechnych umiejscowione były w dziale nr II rozdziale nr 5. Łącznie 23 artykuły, które stanowiły istnienie odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziego za przewinienia służbowe oraz działanie podejmowane przez taką osobę przed mianowaniem na urząd sędziego. Ustanowiony był również różny czas przedawnienia z podziałem na okoliczności, gdy czyn zawierał znamiona przestępstwa oraz gdy takie znamiona nie zostały wykazane. W pierwszym przypadku zastosowanie miały odpowiednie regulacje wysłowione w Kodeksie karnym[27]. Taksatywnie zostały wymienione sankcje dyscyplinarne oraz opisane następstwa niektórych z nich. Znalazły się w niej również regulacje upoważniające sądy dyscyplinarne do orzekania w sprawach dyscyplinarnych sędziów oraz przepisy określające organizację i funkcjonowanie wspomnianych sądów.

[25] Ustawa z dnia 20 czerwca 1985 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych, Dz.U.1994.7.25, Dz.U.1996.77.367
[26] Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych, Dz.U.2001.98.1070
[27] Ustawa z dnia 19 kwietnia 1969 r. Kodeks karny, Dz.U.1995.95.475

W pierwszej instancji orzekał Sąd Dyscyplinarny, w drugiej natomiast – Wyższy Sąd Dyscyplinarny.

Inne przepisy określały sposób wyboru oraz działania rzecznika dyscyplinarnego. Art. 86 natomiast stanowił, że obrońcą obwinionego może być jedynie osoba będąca sędzią. W ustawie istniały przepisy proceduralne (w tym procedura zainicjowania postępowania dyscyplinarnego) oraz zasady podawania rozstrzygnięć do wiadomości publicznej. Także przepis określający zasady wydania wyroku w przedmiocie nowo ujawnionego w toku rozprawy przewinienia bez wszczęcia odrębnego postępowania dyscyplinarnego. Wysłowiony był również sposób działania w związku ze sprawą, w której obwiniony sędzia w toku postępowania przestał sprawować wymiar sprawiedliwości oraz w przypadku podjęcia pracy w urzędzie państwowym lub którymś z określonych zawodów prawniczych. W art. 92 dotyczącym przewinienia noszącego znamiona przestępstwa zawarte było odesłanie wewnętrzne do regulacji wyrażonej w dziale nr II rozdziale nr 1 (niezawisłość sędziowska) dotyczącej uchylenia immunitetu sędziowskiego. W kolejnym artykule umieszczonym w rozdziale dotyczącym odpowiedzialności dyscyplinarnej wyrażona była m.in. norma nakazująca sądowi dyscyplinarnemu podjęcie uchwały w sprawie wszczęcia postępowania dyscyplinarnego (jeżeli nie zostało wszczęte) niezależnie od rodzaju wyroku wydanego w postępowaniu karnym. Nadto inne zasady działania w przypadku przewinienia, w związku z którym toczyło się postępowanie karne. Zapisana była również regulacja określająca podmiot obciążony kosztami postępowania dyscyplinarnego. Także przepisy określające zasady odwołania od wyroku oraz podmioty uprawnione do jego zaskarżenia.

Pośród wspomnianych artykułów rozdziału nr 5 znajdowały się również regulacje dotyczące wykonania wyroku oraz innych działań po jego uprawomocnieniu. Ustanowiona była również instytucja rewizji nadzwyczajnej, którą podmioty wymienione w katalogu zamkniętym mogły wnieść od każdego prawomocnego orzeczenia, którego wydanie zasadniczo kończyło postępowanie dyscyplinarne. Wymienione były szczególne podmioty, które mogły wnioskować o wznowienie postępowania dyscyplinarnego oraz: zasady, okoliczności i przesłanki takiego wznowienia. Rewizja nadzwyczajna oraz wznowienie postępowania należą do kategorii nadzwyczajnych środków zaskarżenia[28]. Wyrażone było wymaganie dotyczące rozstrzygnięć wydanych w postępowaniu

[28] W. Kozielewicz, Odpowiedzialność dyscyplinarna sędziów w Polsce do 2001 r. – rys historyczny, KRS 2016/4, s. 41

dyscyplinarnym – wymagały pisemnego uzasadnienia oraz należało dostarczyć je stronom. Do materii nieuregulowanych w analizowanym rozdziale natomiast należało stosować określone przepisy Kodeksu postępowania karnego[29]. W opisywanej ustawie nie było norm prawnych regulujących odpowiedzialność dyscyplinarną sędziów w stanie spoczynku ani takich, które nadawałyby wspomniany status określonym sędziom.

2.2. Zmiany ustawy z 1985 roku

Od 8 sierpnia 1996 roku została dokonana niejedna nowelizacja ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych z roku 1985, ale nie w każdej zostały wprowadzone zmiany dotyczące odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów. Zmiany wprowadzone do czasu uchylenia wspomnianej ustawy dotyczyły uwzględnienia Zgromadzenia Sędziów Sądów Wojskowych pośród organów wybierających sędziów uprawnionych do orzekania w sądach dyscyplinarnych. Wprowadzone zostało uściślenie właściwego sądu, którego kolegium wybiera rzecznika dyscyplinarnego spośród sędziów tego samego sądu, nadto w różnych przepisach sądy wojewódzkie zastąpiono okręgowymi. Naniesiono zmiany pisarskie. Rozbudowana została treść art. 91, który dotyczy ustania stosunku służbowego sędziego w trakcie postępowania dyscyplinarnego oraz podjęcia pracy m.in. w innym zawodzie prawniczym. We wspomnianej treści uwzględniono zawód notariusza oraz przesłanie wyroku Krajowej Radzie Notarialnej.

2.3. Współczesna regulacja – ustawa Prawo o ustroju sądów powszechnych z 27 lipca 2001 roku[30]

W wersji przed pierwszymi zmianami[31] w analizowanej ustawie przepisy dotyczące odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów sądów powszechnych były umiejscowione w rozdziale nr 3 należącym do działu nr II. Wspomnianą materię regulowało 27 artykułów, czyli więcej niż w ustawie z 1985 roku[32].

Przepis stanowiący rodzaj naruszeń oraz odpowiedzialność dyscyplinarną sędziego został zmodyfikowany w celu osiągnięcia większej precyzji. Reguły przedawnienia zostały rozbudowane i nadto wyrażona została odrębność

[29] Ustawa z dnia 19 kwietnia 1969 r. Kodeks postępowania karnego, Dz.U.1995.89.443
[30] Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych, Dz.U.2001.98.1070
[31] Ibidem
[32] Ustawa z dnia 20 czerwca 1985 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych, Dz.U.2001.98.1070

przedawnienia dyscyplinarnego w przypadku odpowiedzialności dyscyplinarnej za wykroczenie – owo przedawnienie następuje po upływie takiego czasu jak w przypadku wykroczenia. Następstwa kar dyscyplinarnych zostały rozbudowane oraz zmodyfikowane, m.in. właściwy sąd został uprawniony do publicznego udostępnienia prawomocnego orzeczenia dyscyplinarnego bez ustawowego wymogu dokonania takiego działania na mocy uchwały. Zmiana nastąpiła również w zakresie nomenklatury – jedną z sankcji dyscyplinarnych jest usunięcie z zajmowanej funkcji, nie jak wcześniej: usunięcie z zajmowanego stanowiska funkcyjnego. Dokonane zostały zmiany pisarskie, ale istota niektórych regulacji pozostała niezmieniona, np. art. 108 § 4 głosi:

> „Jeżeli jednak przewinienie dyscyplinarne zawiera znamiona przestępstwa, przedawnienie dyscyplinarne nie może nastąpić wcześniej niż przedawnienie przewidziane w przepisach Kodeksu karnego".

Zasadnicza zmiana nastąpiła w określeniu sądów dyscyplinarnych, ich organizacji i funkcjonowania oraz novum – wyrażona została właściwość miejscowa sądów dyscyplinarnych. Sprawy dyscyplinarne sędziów sądów powszechnych rozstrzygają sądy dyscyplinarne:

1) w pierwszej instancji – sądy apelacyjne,
2) w drugiej instancji – Sąd Najwyższy.

W art. 110 § 2 wysłowione zostało uzupełnienie ratione materiae sądów dyscyplinarnych. Zmienione zostały zasady wyznaczenia składu sądu dyscyplinarnego – wyznaczany w drodze losowania, nie przez przewodniczącego określonego sądu. Dokonany został podział na rzecznika dyscyplinarnego oraz jego zastępców. Rozbudowane zostały zasady wyboru rzecznika dyscyplinarnego oraz jego pozycja prawna – takie zasady ustanowione zostały względem jego zastępców, nadto wysłowione zostały normy określające relacje między wspomnianymi dwoma rodzajami podmiotów. Obwiniony ma prawo do wyboru obrońcy nie tylko spośród sędziów, ale również spośród adwokatów. Zmianie uległa procedura zainicjowania postępowania dyscyplinarnego, nadto owa procedura jest bardziej złożona i w jej toku osoba obwiniona w określonym terminie od momentu przedstawienia jej zarzutów może złożyć wyjaśnienia oraz wniosek o przeprowadzenie dowodów – poprzednia ustawa nie przyznawała jej takich uprawnień. Wprowadzone zostały modyfikacje regulacji dotyczącej określenia terminu rozprawy, ale brak wstrzymania rozpoznania sprawy w przypadku nieusprawiedliwionego niestawienia się obwinionego lub jego obrońcy pozostał jedynie z korektą pisarską. Postępowanie dyscyplinarne

zasadniczo jest jawne – na mocy poprzedniej regulacji jawność była niedopuszczalna bez wyjątków. Na mocy analizowanej istnieje klauzula limitacyjna, która pozwala sądowi dyscyplinarnemu wyłączyć jawność postępowania dyscyplinarnego ze względu na konieczność ochrony określonych wysłowionych w art. 116 § 2 wartości, niemniej w takich okolicznościach istnieje nakaz publicznego ogłoszenia orzeczenia.

Zasady wydania wyroku w przedmiocie nowo ujawnionego w toku rozprawy przewinienia bez wszczęcia odrębnego postępowania dyscyplinarnego pozostały takie same. Tak stało się również w materii zaprzestania sprawowania wymiaru sprawiedliwości oraz podjęcia przez obwinionego pracy w urzędzie państwowym lub zawodzie prawniczym spośród wymienionych. Choć we wspomnianej materii wprowadzone zostało rozróżnienie na rozwiązanie stosunku służbowego sędziego oraz jego wygaśnięcie. Działanie sądu dyscyplinarnego w okolicznościach popełnienia przewinienia zawierającego znamiona przestępstwa oraz działanie rzecznika dyscyplinarnego w związku z wszczęciem postępowania dyscyplinarnego niezależnie od rezultatu postępowania karnego zostało unormowane w podobny sposób jak we wcześniejszej ustawie. Lista podmiotów uprawnionych do wniesienia odwołania od wyroku sądu dyscyplinarnego pierwszej instancji powiększona została o dwa – Krajową Radę Sądownictwa i Ministra Sprawiedliwości, a czas jego rozpoznania wydłużony z siedmiu dni do dwóch miesięcy. Od wyroku sądu dyscyplinarnego drugiej instancji natomiast nie można wnieść kasacji. Ustanowione zostało następstwo orzeczenia kary złożenia sędziego z urzędu – takie rozstrzygnięcie wywołuje skutek zawieszenia sędziego w czynnościach służbowych oraz obniżenie wynagrodzenia na jego czas. Nastąpiła zmiana podmiotów uprawnionych do wykonania wyroku w zależności od rodzaju wymierzonej sankcji dyscyplinarnej.

Jeden nadzwyczajny środek odwoławczy pozostał – to wznowienie postępowania dyscyplinarnego: lista szczególnych podmiotów uprawnionych do skorzystania z niego jest taka sama. Zasady, okoliczności i przesłanki wspomnianego wznowienia nie uległy zmianie. Rozstrzygnięcia z uzasadnieniami doręczane są nie tylko stronom, ale także Krajowej Radzie Sądownictwa. Istnieje również takie samo odwołanie do przepisów kodeksu postępowania karnego w zakresie nieuregulowanym w rozdziale dotyczącym odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów.

Czymś czego wcześniej nie było, są regulacje dotyczące zawieszenia sędziego w czynnościach służbowych przez wzgląd na toczące się przeciwko niemu postępowanie dyscyplinarne oraz w innym przypadku – z powodu ubezwłasnowolnienia. Zawieszenie w czynnościach służbowych następuje

z urzędu, jeżeli sąd dyscyplinarny na mocy uchwały pociągnął sędziego do odpowiedzialności karnej sądowej lub administracyjnej. Z zawieszeniem sędziego w czynnościach służbowych nierozerwalnie związane jest obniżenie wynagrodzenia o wartość od 25% do 50% na czas jego trwania, ale z wyjątkiem zawieszenia spowodowanego wszczęciem postępowania o ubezwłasnowolnienie. Niemniej zatrzymane wynagrodzenie jest sędziemu wypłacane, gdy rezultat postępowania dyscyplinarnego to umorzenie sprawy lub uniewinnienie obwinionego. Ustanowione zostały zasady wydania przez prezesa sądu albo Ministra Sprawiedliwości zarządzenia o natychmiastowej przerwie (nie dłużej niż miesiąc) w czynnościach służbowych do czasu wydania w takim przedmiocie uchwały przez sąd dyscyplinarny. Wysłowione są nadto przepisy dotyczące zażalenia na uchwałę o zawieszeniu sędziego w czynnościach służbowych oraz uchwały uchylającej zarządzenie o takiej przerwie i zażalenia na nią. Koszty postępowania dyscyplinarnego niezmiennie ponosi Skarb Państwa. Z chwilą prawomocnego zakończenia postępowania dyscyplinarnego ustaje zawieszenie sędziego w czynnościach służbowych.

Normy prawne dotyczące odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziego w stanie spoczynku umieszczone są w rozdziale nr 2 (prawa i obowiązki sędziów) dziale nr II. W art. 104 w pięciu paragrafach wysłowione są takie regulacje jak: 1) Obowiązek dochowania godności sędziego oraz istnienie odpowiedzialności dyscyplinarnej za działania podjęte w trakcie służby oraz po przejściu w stan spoczynku. 2) Dwie kary dyscyplinarne różniące się od tych, które mogą być wymierzone sędziom w stanie czynnym oraz dwie takie same (nagana i upomnienie). Sędzia w stanie spoczynku może być pozbawiony prawa do stanu spoczynku oraz uposażenia. Drugą unikatową sankcją jest zawieszenie waloryzacji uposażenia – może być wymierzone na okres od roku do trzech. 3) Następstwa skazania sędziego w stanie spoczynku na pozbawienie praw publicznych prawomocnym wyrokiem sądu, również następstwa wymierzenia sankcji pozbawienia prawa do stanu spoczynku i do uposażenia.

2.4. Obecny kształt ustawy z 2001 roku

Do 15 czerwca 2022 roku ustawa Prawo o ustroju sądów powszechnych[33] była wielokrotnie nowelizowana, nadto 7 razy został ogłoszony jej tekst jednolity. Tego dnia obowiązywała wersja zmodyfikowana nowelizacją

[33] Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych, Dz.U.2001.98.1070

z 23 kwietnia 2022 roku[34]. Odpowiedzialność dyscyplinarna sędziów sądów powszechnych jest uregulowana w tej samej numerycznej jednostce systematycznej co w 2001 roku, ale została rozbudowana do 45 artykułów, a rozdział nr 3 obowiązuje pod nazwą: odpowiedzialność dyscyplinarna sędziów i asesorów sądowych. Warto dodać, że w wersji, która weszła w życie 1 lutego 2018 roku i przestała obowiązywać 2 kwietnia tego roku[35] w analizowanym rozdziale było wysłowionych 30 artykułów. W ciągu ponad półtorej dekady ich liczba wzrosła jedynie o 3, czyli dalsze radykalne rozbudowanie tej materii nastąpiło w relatywnie krótkim okresie. Na mocy nowelizacji z 3 kwietnia 2018 roku[36] liczba artykułów w rozdziale nr 3 dziale nr II została zwiększona do 44.

Opisując zmiany w odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów sądów powszechnych ustanowionej w ustawie Prawo o ustroju sądów powszechnych, jakie zostały wprowadzone w ciągu ponad dwóch dekad, należy stwierdzić, że przesłanki odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziego zostały rozbudowane. Niemniej pozostały umiejscowione w katalogu otwartym – są ustawowo niedookreślone[37]. W doktrynie istnieje pogląd, że w postępowaniu dyscyplinarnym można stosować instytucję kontratypu, czyli abstrakcyjną okoliczność wyłączającą bezprawność. Nie tylko kontratypu ustawowego, ale również pozaustawowego ze względu na możliwą kolizję dóbr prawnych. Przykładem może być kontratyp działania w granicach niezawisłości sędziowskiej[38]. Ustawodawca ustanowił odpowiedzialność dyscyplinarną asesora sądowego. Terminy przedawnienia postępowania dyscyplinarnego są dłuższe, nadto bieg przedawnienia dyscyplinarnego zostaje wstrzymany na czas postępowania dyscyplinarnego. Zasada wstrzymania upływającego czasu przedawnienia nie ma zastosowania do sytuacji, w której podstawą wniosku o pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności karnej jest zarzut popełnienia przezeń wykroczenia lub wykroczenia skarbowego. Wzorem postępowania karnego przedawnienie w postępowaniu dyscyplinarnym to instytucja prawa materialnego[39].

Dodane zostały nowe sankcje dyscyplinarne:

---

[34] Zmiana do ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych została wprowadzona ustawą z dnia 11 marca 2022 r. o obronie Ojczyzny, Dz.U.2022.655;
[35] Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych, Dz.U.2018.138
[36] Zmiana do ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych została wprowadzona ustawą z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym, Dz.U.2018.5, Dz.U.2021.1904
[37] W. Kozielewicz, Odpowiedzialność dyscyplinarna sędziów, prokuratorów, adwokatów, radców prawnych i notariuszy, Warszawa 2016, s. 48 wraz z literaturą powołaną w przypisie nr 42
[38] Ibidem, rozdział VI, 1. Pojęcie przewinienia dyscyplinarnego w LEX na podstawie R. Giętkowski, Odpowiedzialność dyscyplinarna w prawie polskim, Gdańsk 2013, s. 234–235
[39] Ibidem, rozdział VI, 3. Przedawnienie dyscyplinarne w LEX

1) Możliwość obniżenia wynagrodzenia zasadniczego o 5%-50% na okres od 6 miesięcy do 2 lat. Na podstawie nowelizacji ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych obowiązującej od 3 kwietnia do 22 maja 2018 roku[40] maksymalna wysokość możliwego obniżenia została zwiększona z 20% do 50%. Możliwość obniżenia o 5%-20% na wspomniany okres natomiast została wprowadzona nowelizacją analizowanej ustawy obowiązującą od 6 stycznia do 28 lutego 2017 roku[41].

2) Kara pieniężna w wysokości wynagrodzenia określonego sędziego za 1 miesiąc wraz z dodatkami. Na podstawie nowelizacji ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych obowiązującej od 14 lutego do 5 marca 2020 roku[42].

Z karą nagany związany jest określony szereg dotkliwości wysłowionych w ustawie – takich samych jak w przypadku wymierzenia sankcji usunięcia z zajmowanej funkcji czy przeniesienia na inne miejsce służbowe. Sądy dyscyplinarne zobowiązane zostały do wymierzenia bardzo surowej sankcji przeniesienia na inne miejsce służbowe oraz najbardziej surowej – złożenia z urzędu w okolicznościach naruszeń określonego rodzaju. Wprowadzone zostały leges specialis określające sposób działania w przypadku wymierzenia sankcji przeniesienia na inne miejsce służbowe. Rozważania na temat celu, który jest powiązany z sankcją dyscyplinarną złożenia sędziego z urzędu, prowadzą do stwierdzenia, że celem niewątpliwie jest realizacja funkcji ochronnej. Wymierzenie owej sankcji bowiem chroni dobro wymiaru sprawiedliwości w szerokim ujęciu, w którego zakres wchodzi prawidłowe funkcjonowanie wymiaru sprawiedliwości, czyli m.in. ochrona interesów obywateli. Chroni nadto dobre imię sędziów i zaufanie do wymiaru sprawiedliwości. Pozwala również zastosować prewencję ogólną. Prewencja indywidualna związana z wspomnianą sankcją natomiast jest wynikającą z jej charakteru konsekwencją[43]. O przewinieniach dyscyplinarnych mniejszej wagi należy napisać, że na uznanie określonego przewinienia dyscyplinarnego za taki rodzaj mają wpływ elementy podmiotowe i przedmiotowe odnoszące się do czyny oraz elementy podmiotowe dotyczące jego sprawcy. W pewnych okolicznościach mogą zadziałać łagodząco, w innych obciążająco, ale wszystkie należy uwzględnić łącznie[44].

---

[40] Zmiana do ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych została wprowadzona ustawą z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym, Dz.U.2021.1904

[41] Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych, Dz.U.2016.2103

[42] Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych, Dz.U.2020.190

[43] W. Kozielewicz, Odpowiedzialność dyscyplinarna sędziów, prokuratorów, adwokatów, radców prawnych i notariuszy, Warszawa 2016, rozdział VI, 2. Kary dyscyplinarne w LEX

[44] R. Giętkowski, Odpowiedzialność dyscyplinarna w prawie polskim, Gdańsk 2013, s. 213-215

Rozbudowana została materia publicznego udostępnienia wyroku. Wprowadzone zostały zmiany we właściwości sądów dyscyplinarnych w poszczególnych instancjach oraz ustanowione zostały szczegóły dotyczące ich składów orzekających. Rozszerzona została rationemateriae sądów dyscyplinarnych. Wysłowione zostały normy określające sposób powierzenia obowiązków sędziego sądu dyscyplinarnego przy sądzie apelacyjnym. Określono relację wspomnianych względem obowiązków służbowych powiązanych z miejscem piastowania urzędu sędziego. Nadto zasady dotyczące kadencji sędziego orzekającego w takim sądzie dyscyplinarnym. Wysłowiono zasadę określenia przez Ministra Sprawiedliwości liczby takich sędziów na podstawie potrzeb natury praktycznej: organizacja sądów dyscyplinarnych i zapewnienie sprawnego postępowania w sprawach przez nie prowadzonych. Uregulowano pozycję prawną prezesa sądu dyscyplinarnego przy sądzie apelacyjnym. Bardziej rozbudowane zostały uprawnienia rzecznika dyscyplinarnego oraz jego poszczególnych zastępców, nadto wspomniane funkcje publiczne uzyskały nazwę: Rzecznik Dyscyplinarny Sędziów Sądów Powszechnych oraz Zastępcy Rzecznika Dyscyplinarnego Sędziów Sądów Powszechnych – ich pozycja prawna została rozszerzona. Ustanowione zostały zasady przypisywania wspomnianym podmiotom spraw dyscyplinarnych do prowadzenia. Minister Sprawiedliwości uzyskał kompetencję do powołania specjalnego rzecznika dyscyplinarnego w celu prowadzenia określonej sprawy, która dotyczy sędziego. Nadto określona została organizacja wspomnianego podmiotu. Prezes SN kierujący pracą Izby Dyscyplinarnej również uzyskał szczególną kompetencję – wgląd w działania podejmowane przez sądy dyscyplinarne pierwszej instancji.

Do podmiotów, spośród których obwiniony może ustanowić obrońcę, zostali dopisani prokuratorzy oraz radcowie prawni, nadto ustanowiony został szereg przepisów dotyczących realizacji prawa do obrony. Postępowanie nie zostaje wstrzymane z powodu działań zmierzających do wyznaczenia obrońcy z urzędu i podjęcia przez niego obrony. Funkcjonowanie rzecznika dyscyplinarnego oraz jego zastępców w zakresie działań zmierzających do zainicjowania postępowania dyscyplinarnego zostało uregulowane w sposób bardziej szczegółowy. Wprowadzona została możliwość wymierzenia kary pieniężnej świadkowi wezwanemu przez rzecznika dyscyplinarnego (albo kogoś spośród jego zastępców), który nie dopełnił nałożonych nań obowiązków. W analizowanym rozdziale wysłowionych jest więcej przepisów proceduralnych. Kwestie dotyczące rozprawy są bardziej rozbudowane. Artykuły: 116, 117 oraz 119 dotyczące kolejno: jawności postępowania, orzekania w przedmiocie innego przewinienia niż objęte wnioskiem o rozpoznanie sprawy oraz

uchylenia immunitetu sędziego nie uległy zmianie. Treść artykułów: 120, 125, 126, 132 oraz 133 również pozostała niezmieniona. Regulują kolejno: Kwestie dotyczące postępowania dyscyplinarnego po zakończeniu postępowania karnego przeciwko sędziemu. Możliwość wystąpienia przez określone podmioty o wznowienie postępowania dyscyplinarnego, również zasady wspomnianego wznowienia. W związku z art. 126 § 1 nie można stosować przepisów kodeksu postępowania karnego w zakresie dopuszczalności wznowienia postępowania dyscyplinarnego ze względu na jego zakończenie, ponieważ rodzaje okoliczności, w których owo wznowienie jest dopuszczalne, zostały w nim wyrażone wprost. Dlatego prawdziwy jest wniosek głoszący, że prawo do wznowienia postępowania na niekorzyść obwinionego sędziego istnieje jedynie w odniesieniu do postępowania dyscyplinarnego zakończonego prawomocnym orzeczeniem rozstrzygającym kwestię odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziego[45]. W art. 126 § 2 natomiast wysłowione jest wyrażenie:

> „Wznowienie postępowania na korzyść skazanego może nastąpić także po jego śmierci, jeżeli wyjdą na jaw nowe okoliczności lub dowody, które mogłyby uzasadniać uniewinnienie lub wymierzenie kary łagodniejszej".

Taki stopień ogólności skutkuje (zgodnie ze stanowiskiem wyrażonym w orzecznictwie) możliwością i zarazem potrzebą zastosowania określonych regulacji zawartych w kodeksie postępowania karnego[46].

Art. 132 określa moment zakończenia zawieszenia sędziego w czynnościach służbowych. Art. 133 natomiast niezmiennie wskazuje, że Skarb Państwa ponosi koszty postępowania dyscyplinarnego. To dowodzi wysokiej jakości legislacyjnej oraz dostosowania do potrzeb praktyki wspomnianych przepisów. Lista zawodów prawniczych, które zostały uwzględnione w okolicznościach toczącego się postępowania dyscyplinarnego i podjęcia przez obwinionego pracy w innym zawodzie, została powiększona o zawód prokuratora, a do listy podmiotów, którym sąd we wspomnianych okolicznościach przesyła wyrok, został włączony Prezes Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej. Przepisy dotyczące odwołania od orzeczeń sądu dyscyplinarnego zostały rozbudowane, nadto wprowadzona została możliwość odwołania od

[45] W. Kozielewicz, Odpowiedzialność dyscyplinarna sędziów, prokuratorów, adwokatów, radców prawnych i notariuszy, Warszawa 2016, 2. Wznowienie postępowania dyscyplinarnego w LEX na podstawie postanowienia SN-SD z dnia 17 września 2009 r. SNO 64/09, OSNSD 2009, poz. 73 oraz zarządzenia z dnia 22 grudnia 2009 r. WD 13/09, niepubl

[46] Ibidem na podstawie postanowienia SN-SD z dnia 12 stycznia 2009 r., SNO 90/08, OSNSD 2009, poz. 1

wyroku sądu dyscyplinarnego drugiej instancji do innego składu takiego sądu. W art. 123 została wprowadzona tylko jedna zmiana – odpis prawomocnego wyroku sądu dyscyplinarnego pierwszej instancji przesyła prezes tego sądu, nie przewodniczący: zmiana dotyczy nomenklatury. Przepisy dotyczące dołączenia odpisu wyroku do akt osobowych oraz zatarcia skazania zostały rozbudowane. Modyfikacja została wprowadzona do art. 127, który dotyczy obowiązku napisania uzasadnienia rozstrzygnięcia oraz doręczenia go wraz z uzasadnieniem określonym podmiotom. Wysłowiony został obowiązek przekazania KRS oraz Ministrowi Sprawiedliwości: wyroków, postanowień i zarządzeń, które zamykają drogę do wydania wyroku.

Przepis, w którym wyrażone jest odesłanie do przepisów Kodeksu postępowania karnego[47] został rozbudowany o wyłączenie dwóch artykułów wspomnianego kodeksu oraz o obowiązek zastosowania przepisów części ogólnej Kodeksu karnego[48] w odpowiednich okolicznościach nieuregulowanych w analizowanym rozdziale. Został również dodany obowiązek uwzględnienia odrębności wynikających ze specyfiki postępowania dyscyplinarnego w związku z ich stosowaniem. W doktrynie istnieje pogląd, że przepisy dotyczące kar ujęte w części ogólnej Kodeksu karnego[49] nie powinny znaleźć zastosowania w postępowaniu dyscyplinarnym wobec sędziów, bowiem w ustawie p.u.s.p[50] istnieje zamknięty katalog sankcji dyscyplinarnych[51]. Podkreślone zostało również, że pomimo odesłania do przepisów k.p.k nie można obwinionemu w postępowaniu dyscyplinarnym sędziemu nadać uprawnień takich jak pokrzywdzonemu w postępowaniu karnym[52].

Przepisy dotyczące zawieszenia sędziego w czynnościach służbowych oraz obniżenia wynagrodzenia czy uposażenia zostały rozbudowane. Dotyczące zarządzenia przerwy w czynnościach służbowych natomiast zostały zmodyfikowane i niektóre treści w nich zawarte zostały wyrażone bardziej precyzyjnie. Art. 131 został zmodyfikowany m.in. w taki sposób, że uregulowane zostały możliwości wniesienia zażalenia na uchwałę sądu dyscyplinarnego wydaną w materii należącej do rozszerzonej rationemateriae sądów dyscyplinarnych. Wprowadzone zostało novum takie jak określenie relacji między okresem

[47] Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego, Dz.U.2022.655
[48] Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny, Dz.U.2021.2447
[49] Ibidem, Dz.U.2022.1138
[50] Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych , Dz.U.2022.1259
[51] D. Bek, J. Hanc, A. Jaworska-Wieloch, O Sitarz, P Zawiejski, Odpowiedzialność dyscyplinarna w systemie polskiego prawa represyjnego. Analiza aspektów materialnoprawnych na przykładzie wybranych pragmatyk zawodowych, wyd. 1, Warszawa 2019, s. 23
52 Ibidem, s. 29-30 wraz z publikacjami powołanymi w przypisach

zawieszenia sędziego w czynnościach służbowych a uprawnieniami z tytułu stosunku pracy i ubezpieczeń społecznych. W obrębie tej relacji jedna z norm stanowi, że okres zawieszenia w czynnościach służbowych jest częścią okresu zatrudnienia. Z innej natomiast możemy odczytać, że we wspomnianym okresie zawieszenia sędzia nie uzyskuje prawa do urlopu wypoczynkowego. Czymś nowym są również przepisy dotyczące możliwości wymierzenia kary łącznej oraz określające zasady łączenia kar.

Odpowiedzialność dyscyplinarna sędziego za wykroczenia zawarte w art. 81 została rozbudowana. W doktrynie na podstawie wersji ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych obowiązującej od 19 września do 17 listopada 2015 roku[53] wyrażony jest pogląd, że treść zawarta we wspomnianym artykule można określić jako stanowiącą immunitet materialny sędziego – nie ulega wątpliwości, że żaden organ nie może zdecydować o zezwoleniu na pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności karnej za popełnienie wykroczenia: wyjątkiem jest sam sędzia. Podkreślone zostało również, że przepisy stanowiące odpowiedzialność sędziego za wykroczenia oraz określające jej zasady rozszerzają zakres przedmiotowy immunitetu sędziowskiego, ponieważ w Konstytucji RP został ustanowiony immunitet sędziowski formalny[54]. To zostało uczynione na mocy art. 181 obecnie obowiązującej ustawy zasadniczej[55]. W obecnej regulacji art. 81 § 4 stanowi:

> „Wyrażenie przez sędziego zgody na pociągnięcie go do odpowiedzialności karnej w trybie określonym w § 3 wyłącza odpowiedzialność dyscyplinarną"[56].

Co oznacza, że sędzia może być pociągnięty do odpowiedzialności karnej przez przyjęcie mandatu karnego albo uiszczenie grzywny w związku z ukaraniem mandatem karnym zaocznym. W takich okolicznościach wyłączona zostaje możliwość prowadzenia postępowania karnego, ale immunitet sędziowski w tym zakresie odpowiedzialności za wykroczenia pozostaje immunitetem materialnym, ponieważ tak długo jak sędzia na podstawie własnej

[53] Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych, Dz.U.2015.133, Dz.U.2015.1309

[54] W. Kozielewicz, Odpowiedzialność dyscyplinarna sędziów, prokuratorów, adwokatów, radców prawnych i notariuszy, Warszawa 2016, rozdział XI, 3. Odpowiedzialność dyscyplinarna sędziego za wykroczenia w LEX

[55] Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.

[56] Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych , Dz.U.2022.1259

decyzji go nie uchyli, nie zostanie pociągnięty do odpowiedzialności karnej, czyli istnieje wyłączenie karalności określonych czynów w ramach immunitetu[57].

Odpowiedzialność dyscyplinarna sędziów w stanie spoczynku jest uregulowana w tym samym artykule – nr 104. Treść jego paragrafów 1-2 oraz 4-5 pozostała taka sama – pierwsze dwa wskazane dotyczą obowiązku dochowania godności sędziego oraz istnienia odpowiedzialności dyscyplinarnej za działania podjęte w trakcie służby i po przejściu w stan spoczynku. Dwa kolejne natomiast – następstw skazania sędziego w stanie spoczynku na pozbawienie praw publicznych prawomocnym wyrokiem sądu oraz następstw wymierzenia sankcji pozbawienia prawa do stanu spoczynku i do uposażenia. Zmiana nastąpiła w katalogu sankcji dyscyplinarnych – dodana została sankcja obniżenia uposażenia o 5%-50% na okres od sześciu miesięcy do dwóch lat. Sankcja zawieszenia waloryzacji uposażenia natomiast została zastąpiona sankcją zawieszenia jego podwyższenia, ponieważ w okolicznościach nieobjętych opisywaną sankcją owo uposażenie na mocy art. 100 § 3 podwyższane jest w powiązaniu ze zmianami wysokości wynagrodzeń sędziów w stanie czynnym. Do wspomnianych przepisów opisywanego artykułu dodany został § 3a, który głosi, że nieprawomocny wyrok, na mocy którego orzeczona została kara pozbawienia sędziego prawa do stanu spoczynku wraz z prawem do uposażenia wywołuje skutek obniżenia uposażenia o 50% na okres pozostałego czasu postępowania dyscyplinarnego.

[57] L. Garlicki, Polskie prawo konstytucyjne. Zarys wykładu, Warszawa 2021, s. 250

Podstawy prawne odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów Sądu Najwyższego

3.1. Okres od początku panowania obecnej Konstytucji RP do wejścia w życie nowej ustawy w 2002 roku[58]

W wersji ustawy o Sądzie Najwyższym obowiązującej od 8 sierpnia 1996 roku do 14 września 1997 roku[59] ramy odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziego SN były określone w rozdziale nr 6 (odpowiedzialność dyscyplinarna). Normy dotyczące wspomnianej materii we wspomnianym rozdziale wysłowione były w sześciu artykułach.

Pośród nich wysłowione były normy prawne ustanawiające odpowiedzialność dyscyplinarną sędziego SN za przewinienie służbowe i uchybienie godności urzędu oraz za postępowanie przed objęciem wspomnianego stanowiska, jeżeli owo postępowanie wywołało określone skutki: uczyniło tę osobę niegodną stanowiska sędziego lub implikowało uchybienie związane z zajmowanym wówczas urzędem państwowym. Zawarte były także przepisy dotyczące przedawnienia – w tym zakresie w przypadku czynu mającego znamiona przestępstwa zastosowanie miało odesłanie do przepisów Kodeksu karnego. Pośród sankcji dyscyplinarnych obok: upomnienia, nagany oraz usunięcia ze służby sędziowskiej istniała możliwość pozbawienia sędziego SN prestiżowego stanowiska w tym sądzie. Nadto wysłowione były następstwa kary nagany oraz usunięcia z zajmowanego stanowiska. Wymierzenie wspomnianych sankcji skutkowało brakiem możliwości awansowania oraz uzyskania

[58] Ustawa z dnia 23 listopada 2002 r. o Sądzie Najwyższym, Dz.U.2002.240.2052
[59] Ustawa z dnia 20 września 1984 r. o Sądzie Najwyższym, Dz.U.1994.13.48, Dz.U.1996.77.367

utraconego stanowiska w ciągu trzech lat. Określone były sądy właściwe do orzekania w sprawach dyscyplinarnych sądów SN. W pierwszej instancji to Sąd Dyscyplinarny, w drugiej – Wyższy Sąd Dyscyplinarny. Wniosek o wszczęcie postępowania wobec sędziego SN mógł wnieść Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego lub kolegium tego sądu. Istniała również możliwość wniesienia rewizji nadzwyczajnej od każdego prawomocnego orzeczenia kończącego postępowanie dyscyplinarne. Owa była wnoszona do Wyższego Sądu Dyscyplinarnego. Zasadniczo uprawnione do wniesienia takiego nadzwyczajnego środka odwoławczego były 2 podmioty: KRS oraz Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego. Wyjątkowo natomiast Minister Obrony Narodowej, gdy takie orzeczenie zostało wydane w sprawie sędziego SN pracującego w Izbie Wojskowej.

Niektóre normy prawne dotyczące odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów SN były zawarte w rozdziale nr 3 i 4, w których kolejno uregulowana była materia: niezawisłość sędziowska oraz powoływanie i odwoływanie sędziów Sądu Najwyższego. Z nich mogliśmy odczytać rolę pełnioną przez Sąd Dyscyplinarny oraz rzecznika dyscyplinarnego w postępowaniu zmierzającym do uchylenia immunitetu sędziego sądu SN. W art. 27 wysłowiona była również norma głosząca, że w związku z popełnieniem wykroczenia sędzia SN odpowiada jedynie dyscyplinarnie. W art. 34 natomiast możemy przeczytać, że utrata stanowiska sędziego Sądu Najwyższego następowała z mocy prawa, gdy uprawomocnione wymierzenie sankcji wydalenia ze służby sędziowskiej przez sąd dyscyplinarny było połączone z wymierzeniem przez sąd kary dodatkowej – pozbawienie praw publicznych lub zakaz zajmowania stanowiska sędziego.

W związku z wszystkimi kwestiami dotyczącymi odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów SN, które nie zostały uregulowane w analizowanej ustawie, należy stosować w sposób odpowiedni przepisy ustawy regulującej ustrój sądów powszechnych.

3.2. Ustawa z 1984 roku po nowelizacjach

W celu odczytania zmian w zakresie odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów SN we wziętej pod uwagę wersji ustawy z 1984 roku[60], warto prześledzić treść wersji uchylonej 1 stycznia 2003 roku[61].

Zmieniła się nomenklatura niektórych sankcji dyscyplinarnych – usunięcie z zajmowanej funkcji zamiast ze stanowiska, złożenie sędziego z urzędu zamiast wydalenia ze służby sędziowskiej. Na mocy art. 52 jako sąd dyscyplinarny

[60] Ustawa z dnia 20 września 1984 r. o Sądzie Najwyższym, Dz.U.1994.13.48, Dz.U.1996.77.367
[61] Ibidem, Dz.U.2002.101.924, Dz.U.2002.169.1387

w sprawach dyscyplinarnych sędziów SN został ustanowiony Sąd Najwyższy w składzie różnym dla każdej z instancji. Organizacja i funkcjonowanie takiego sądu dyscyplinarnego zostało określone w sposób bardziej szczegółowy. Wprowadzony został nadto przepis nadający Kolegium Sądu Najwyższego kompetencję do wybrania Rzecznika Dyscyplinarnego Sądu Najwyższego i jego zastępcy oraz określający długość ich kadencji. Art. 54 dotyczący rewizji nadzwyczajnej natomiast został skreślony. Treść pozostałych artykułów regulujących odpowiedzialność dyscyplinarną sędziego Sądu Najwyższego nie uległa zmianie. Artykuł 61 ustanawiający odesłanie do innych ustaw w związku z materiami dotyczącymi odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów SN, które nie zostały uregulowane w ustawie o Sądzie Najwyższym[62], pozostał w jednakowym brzmieniu i w tym samym rozdziale nr 8 zatytułowanym: przepisy szczególne, zmiany w przepisach obowiązujących oraz przepisy przejściowe i końcowe.

3.3. Okres 2002-2018

W pierwszej wersji ustawy o Sądzie Najwyższym z 2002 roku[63] odpowiedzialność dyscyplinarna została uregulowana w pięciu artykułach: 52-56 umieszczonych w rozdziale nr 5 – odpowiedzialność dyscyplinarna.

Norma głosząca, że za wykroczenia sędzia mógł odpowiadać tylko dyscyplinarnie została przeniesiona do rozdziału dotyczącego odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziego SN. Rozbudowany został paragraf dotyczący składu sądu dyscyplinarnego. Czynność konwencjonalna dotycząca wyboru rzecznika dyscyplinarnego Sądu Najwyższego i jego zastępcy pozostała w jednakowym brzmieniu, ale została przeniesiona do osobnego artykułu. Sankcje dyscyplinarne nie zostały zmienione, ale dokonano większej dywersyfikacji ich następstw. Nadto wysłowiona została norma prawna zezwalająca sądowi dyscyplinarnemu na odstąpienie od wymierzenia kary w okolicznościach popełnienia przez sędziego SN przewinienia dyscyplinarnego lub wykroczenia mniejszej wagi. Wprowadzone zostały regulacje określające zasady działań zmierzających do zainicjowania postępowania dyscyplinarnego wobec sędziego SN. Wprowadzona została również norma głosząca, że od orzeczeń dyscyplinarnych nie przysługuje kasacja. Pośród przepisów regulujących analizowaną materię w tej konkretnej wersji ustawy branej pod uwagę nie było norm prawnych określających przedawnienie

[62] Ibidem
[63] Ustawa z dnia 23 listopada 2002 r. o Sądzie Najwyższym, Dz.U.2002.240.2052

dyscyplinarne. Odniesienie prawne do określonej wersji ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych zostało wysłowione w rozdziale nr 1 (przepisy ogólne).

Przepisy dotyczące odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów wysłowione w wersji ustawy o Sądzie Najwyższym z 2002 roku, która obowiązywała od 17 stycznia do 3 kwietnia 2018 roku[64] były umiejscowione w tym samym rozdziale oraz ich liczba była taka sama jak niemal półtorej dekady wcześniej. Nadto ich treść nie uległa zmianie przez ten czas.

3.4. Pierwotna wersja obecnej ustawy o Sądzie Najwyższym[65]

We wspomnianej ustawie ustanowiona została Izba Dyscyplinarna Sądu Najwyższego – ustawodawca określił jej właściwość oraz zasady przekazania sprawy do niej albo z niej do innej izby. Przepisy regulujące odpowiedzialność dyscyplinarną sędziego Sądu Najwyższego zostały umieszczone w rozdziale nr 7 pt. odpowiedzialność dyscyplinarna. Owa materia wysłowiona jest nadal w pięciu artykułach, ale niektóre z nich zostały rozbudowane.

Wprowadzone zostało novum polegające na tym, że sędzia SN uzyskał możliwość wyrażenia zgody na pociągnięcie go do odpowiedzialności karnej za wykroczenia ustanowione w określonym rozdziale Kodeksu wykroczeń[66]. Owo wyrażenie zgody następuje w drodze podjęcia przez sędziego SN określonego działania – przyjęcia mandatu karnego albo uiszczenia grzywny. Gdy takie działanie zostanie podjęte przez sędziego SN, wówczas niemożliwe staje się pociągnięcie go do odpowiedzialności dyscyplinarnej. Zmianie uległ skład Sądu Najwyższego orzekający w sprawach dyscyplinarnych zarówno w pierwszej jak i drugiej instancji. Wprowadzona została funkcja publiczna ławnika Sądu Najwyższego. Treść przepisu dotyczącego powołania Rzecznika Dyscyplinarnego Sądu Najwyższego oraz jego zastępcy natomiast nie uległa zmianie. Katalog zamknięty sankcji dyscyplinarnych został powiększony o karę obniżenia wynagrodzenia zasadniczego sędziego o 5%-50% na okres od sześciu miesięcy do dwóch lat.

Następstwo wymierzenia kary nagany zostało uczynione bardziej surowym, ponieważ z trzech do pięciu lat został wydłużony czas trwania tych samych dolegliwości, czyli niemożność: udziału w Kolegium Sądu Najwyższego,

[64] Ibidem, Dz.U.2016.1254, Dz.U.2018.3
[65] Ustawa z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym, Dz.U.2018.5
[66] Ustawa z dnia 20 maja 1971 r. Kodeks wykroczeń, Dz. U. z 2015 r. poz. 1094, 1485, 1634 i 1707 oraz z 2017 r. poz. 966, 1941 i 2361

orzekania w sądzie dyscyplinarnym oraz pełnienia funkcji w Sądzie Najwyższym takiej jak np. funkcja jednego z prezesów tego sądu. Ustanowiona została czynność konwencjonalna przekazania przez Sąd Najwyższy prawomocnego wyroku dyscyplinarnego do wiadomości Prezydenta RP. Nadto zasady i zakres udostępnienia prawomocnego wyroku dyscyplinarnego do wiadomości publicznej. Przepisy dotyczące działań zmierzających do zainicjowania postępowania dyscyplinarnego zostały zmodyfikowane i rozbudowane. Wprowadzona została możliwość wyznaczenia Nadzwyczajnego Rzecznika Dyscyplinarnego. Tak jak do tej pory w zakresie nieuregulowanym w ustawie dotyczącej organizacji i funkcjonowania Sądu Najwyższego należy stosować odpowiednie przepisy ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych[67]. Tak należy postępować również w związku z materią odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów Sądu Najwyższego.

3.5. Obecnie obowiązująca ustawa o Sądzie Najwyższym[68]

Analizując zmiany, jakie zostały wprowadzone w ustawie o Sądzie Najwyższym z 2017 roku, należy stwierdzić, że część zakresu dyscyplinarnego przewinienia służbowego, za które sędzia SN odpowiada dyscyplinarnie, została wyrażona expressis verbis. Uchylony został paragraf stanowiący czynność konwencjonalną wyznaczania za każdym razem przez Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego ławników Sądu Najwyższego do orzekania w sprawach dyscyplinarnych. Pośród sankcji dyscyplinarnych znajduje się nowa – sędziemu SN może zostać wymierzona kara pieniężna w wysokości przysługującego takiej osobie wynagrodzenia zasadniczego wraz z dodatkami za 1 miesiąc poprzedzający wydanie prawomocnego wyroku skazującego. Wprowadzony został obowiązek wymierzenia przez sąd dyscyplinarny określonego rodzaju sankcji za popełnienie przewinienia dyscyplinarnego danego typu – w tym przewinień przeciwko wymiarowi sprawiedliwości. Pozostałe przepisy znajdujące się w rozdziale nr 7 mają niezmienioną treść. Nadal istnieje obowiązek stosowania odpowiednich przepisów ustawy dotyczącej ustroju sądów powszechnych w zakresie materii nieuregulowanej w analizowanym akcie normatywnym.

[67] Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych, Dz. U. z 2016 r. poz. 2062, z późn. zm.
[68] Ustawa z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym, Dz.U.2021.1904, Dz.U.2022.480

Rodzaje spraw dotyczących sędziów w działalności Izby Dyscyplinarnej

Omawianie problematyki warto rozpocząć od wskazania różnic we właściwości Wydziałów wspomnianej Izby – regulacje w tym zakresie zostały wysłowione w art. 27 § 3-4 ustawy o Sądzie Najwyższym[69]:

Wydział I w odniesieniu do sędziów rozstrzyga przede wszystkim sprawy sędziów Sądu Najwyższego oraz sędziów sądów powszechnych i wojskowych – dwie ostatnie kategorie jedynie gdy sprawa dotyczy przewinienia dyscyplinarnego rozpoznawanego przez Sąd Najwyższy w pierwszej instancji albo zezwolenia na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej lub tymczasowe aresztowanie[70]. Sprawy dyscyplinarne sędziów sądów administracyjnych rozstrzyga Naczelny Sąd Administracyjny – tak stanowi art. 9 ustawy Prawo o ustroju sądów administracyjnych[71]. Takie unormowanie sądownictwa dyscyplinarnego dla sędziów sądów administracyjnych, które wyklucza właściwość Sądu Najwyższego, niewątpliwie jest powiązane z art. 183 ust. 1 Konstytucji RP[72], który a contrario wyraża odrębność sądownictwa administracyjnego[73].

Wydział II w odniesieniu do sędziów Sądu Najwyższego, sądów powszechnych oraz wojskowych rozstrzyga w ich sprawach takie materie jak: odwołania od orzeczeń sądów dyscyplinarnych pierwszej instancji oraz postanowień i zarządzeń zamykających drogę do wydania wyroku; kasacje od orzeczeń dyscyplinarnych; odwołania od uchwał Krajowej Rady Sądownictwa[74].

---

[69] Ustawa z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym, Dz.U.2021.1904, Dz.U.2022.480
[70] Na stronie SN podstrona: Organizacja
[71] Ustawa z dnia 25 lipca 2002 r. Prawo o ustroju sądów administracyjnych, Dz.U.2021.137
[72] Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.
[73] Podobnie: Baza orzeczeń na stronie SN, postanowienie z dnia 2 marca 2022 r, sygn. akt II DO 38/21
[74] Na stronie SN podstrona: Organizacja

Różnicę we właściwości Wydziałów do rozstrzygania spraw dyscyplinarnych sędziów Sądu Najwyższego dobrze pokazują sprawy o sygnaturach I DPU 1/21[75] oraz II DPUA 1/21[76]. Pierwszą rozstrzygnął Wydział I – Izba Dyscyplinarna wydała dwa postanowienia o wyłączeniu sędziego SN na jego żądanie ze składu rozpoznającego sprawę w przedmiocie zażalenia na postanowienie SN o oddalenie wniosku o wyłączenie sędziów Sądu Najwyższego, czyli sprawa nie dotyczyła odwołania od uchwał Krajowej Rady Sądownictwa, orzeczeń sądów dyscyplinarnych pierwszej instancji ani kasacji od orzeczeń dyscyplinarnych. Sprawa II DPUA 1/21 natomiast została rozstrzygnięta przez Wydział II, ponieważ w niej Sąd Najwyższy orzekał jako sąd drugiej instancji. Owa sprawa dotyczyła dopuszczenia powoda do wykonywania funkcji orzeczniczych sędziego Sądu Najwyższego w Izbie Cywilnej – taka materia należy do zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych dotyczących sędziów Sądu Najwyższego[77].

Należy domniemywać, że rodzaje spraw, o których wprost jest napisane, iż dotyczą m.in. sędziów sądów powszechnych oraz sędziów Sądu Najwyższego, w rzeczywistości dotyczą również sędziów sądów wojskowych, ponieważ SN jest właściwy do orzekania również w ich sprawach dyscyplinarnych[78], a żadne dedykowane jedynie im rodzaje spraw rozstrzyganych przez Izbę Dyscyplinarną SN obecnie nie zostały wskazane na stronie[79]. Poszczególne rodzaje spraw można zidentyfikować za pomocą skrótów literowych umieszczonych w ich sygnaturach — obecnie według tego kryterium podziału takich, które mogą dotyczyć sędziów i są rozpoznawane przez Izbę Dyscyplinarną, jest 11[80]:

- DI dla spraw rozpoznawanych przed sądem pierwszej instancji dotyczących zezwolenia na pociągnięcie sędziów do odpowiedzialności karnej[81]
- DIZ dla spraw przedstawionych z zażaleniem na uchwałę wydaną w powyżej opisanej materii[82]
- DOW dotyczy spraw sędziów, które zostały przedstawione z odwołaniem od orzeczeń sądów dyscyplinarnych[83]

[75] Baza orzeczeń na stronie SN, dwa postanowienia Izby Dyscyplinarnej z dnia 19 maja 2021 r, sygn. akt I DPU 1/21
[76] Ibidem, wyrok Izby Dyscyplinarnej z dnia 17 maja 2021 r, sygn. akt II DPUA 1/21
[77] Ibidem, wyrok Izby Dyscyplinarnej z dnia 17 maja 2021 r, sygn. akt II DPUA 1/21
[78] Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. Prawo o ustroju sądów wojskowych, art. 39a §1 pkt 1 lit. b oraz pkt 2, Dz.U.2020.1754, Dz.U.2022.655
[79] Na stronie SN podstrona: Prowadzone rejestry [dostęp: 26.06.2022]
[80] Ibidem
[81] Ibidem
[82] Ibidem
[83] Na stronie SN podstrona: Prowadzone rejestry [dostęp: 26.06.2022]

- DSK dotyczy spraw dyscyplinarnych sędziów, które są rozpoznawane przez Sąd Najwyższy w pierwszej instancji[84]
- DSG dotyczy spraw sędziów przedstawionych ze skargą na orzeczenie sądu odwoławczego uchylającego wyrok sądu pierwszej instancji i przekazującego sprawę do ponownego rozpoznania oraz dla spraw, w związku z którymi została wniesiona skarga o wznowienie w nich postępowania[85]
- DPI dotyczy spraw, w związku z którymi zostało wydane zarządzenie Prezesa Izby Dyscyplinarnej o odmowie przyjęcia wniosku o zezwolenie na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej sędziów[86]
- DIO dotyczy zażaleń na zarządzenie Prezesa Izby Dyscyplinarnej, gdy ów odmówi przyjęcia wniosku o zezwolenie na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej sędziów[87]
- DZP dotyczące spraw sędziów, w których zostało przedstawione zagadnienie prawne do rozstrzygnięcia[88]
- DPU to skrót odnoszący się do spraw z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych sędziów Sądu Najwyższego[89]
- DPUA dla spraw przedstawionych z apelacją należących do powyższego zakresu[90]
- DO w odniesieniu do sędziów dotyczy innych spraw niż należące do powyżej opisanych kategorii[91]

W tabelach znajdujących się w niniejszym opracowaniu za wyrażeniem „inne" kryją się sprawy należące do kategorii DPI, DPU oraz DPUA.

Przedstawiony powyżej podział rodzajów spraw rozstrzyganych przez Izbę Dyscyplinarną funkcjonuje od czasu wejścia w życie zarządzenia Nr 158/2020 Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego z dnia 29 grudnia 2020 r. Wcześniej sprawy należące do kategorii DI oraz DIZ były oznaczone jednym skrótem DO, a DOW należały do jednej z dwóch kategorii: oznaczonej skrótem DSI albo DSK, sprawy typu DSG również były oznaczone skrótem DSI. Takie z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych sędziów Sądu Najwyższego natomiast mają w sygnaturze DPU albo DPUA, nie jak wcześniej – DSP[92].

[84] Ibidem
[85] Ibidem
[86] Ibidem
[87] Ibidem
[88] Ibidem
[89] Ibidem
[90] Ibidem
[91] Ibidem
[92] Na stronie SN: podstrona „wydarzenia", Zmiana niektórych sygnatur akt spraw w Sądzie Najwyższym [Aktualizacja]

Nieopisany na stronie SN skrót DSS od 2021 roku nie wystąpił w żadnej sygnaturze sprawy dotyczącej sędziego, w związku z którymi Izba Dyscyplinarna wydała orzeczenie znajdujące się w bazie orzeczeń. Przed wejściem w życie zarządzenia Nr 158/2020 Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego z dnia 29 grudnia 2020 r. wspomniany skrót dotyczył spraw sędziów, które zostały przedstawione z odwołaniem od wyroku sądu dyscyplinarnego, zażaleniem od uchwały takiego sądu, również takich, w których zostało wydane postanowienie przez Wydział I (vide I DSS 2/19[93] oraz I DSS 3/19[94]) albo Wydział II (vide II DSS 20/19[95]), albo w związku z którymi sąd powziął uchwałę odnoszącą się do zarządzenia prezesa sądu – przykładem należącym do ostatniej kategorii jest sprawa o sygnaturze I DSS 1/19[96]. Przedstawione informacje pozwalają stwierdzić, że od momentu zmiany niektórych sygnatur akt spraw – niektóre sprawy należące do rodzaju zawierającego skrót DSS w sygnaturze wchodzą do zakresu spraw zawierających DOW w sygnaturze.

Dzięki pewnemu internetowemu archiwum treści na stronach internetowych[97] możliwe jest odczytanie, jaki dokładnie rodzaj spraw kryje się za skrótami: DSS, DSK oraz DSP:

- DSS dotyczy spraw dyscyplinarnych sędziów sądów powszechnych i wojskowych
- DSK w odniesieniu do spraw dyscyplinarnych sędziów dotyczy takich ich spraw, które są powiązane z przewinieniem dyscyplinarnym wyczerpującym znamiona umyślnego przestępstwa ściganego z oskarżenia publicznego
- DSP natomiast sygnuje sprawy z zakresu prawa pracy dotyczące sędziów Sądu Najwyższego

Podział rodzajów spraw rozpatrywanych przez Izbę Dyscyplinarną, którego fragment znajduje się powyżej, został ustanowiony zarządzeniem Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego nr 23/2018 z dnia 19 kwietnia 2018 roku w sprawie organizacji i zakresu działania sekretariatów sądowych oraz innych jednostek administracyjnych w Sądzie Najwyższym zmienionym zarządzeniem

[93] Baza orzeczeń na stronie SN, postanowienie z dnia 20 stycznia 2020 r, sygn. akt I DSS 2/19
[94] Ibidem, postanowienie z dnia 20 stycznia 2020 r, sygn. akt I DSS 3/19
[95] Ibidem, postanowienie z dnia 14 stycznia 2020 r, sygn. akt II DSS 20/19
[96] Ibidem, uchwała z dnia 23 grudnia 2019 r, sygn. akt I DSS 1/19
[97] Internet Archive WayBackMachine, podstrona: Prowadzone rejestry na stronie SN w dniu 2 grudnia 2020 roku

nr 53/2019 z dnia 4 listopada 2019 roku i nr 57/2019 z dnia 22 listopada tego samego roku[98].

[98] Sąd Najwyższy Rzeczypospolitej Polskiej, Informacja o działalności Sądu Najwyższego w roku 2019 oraz Informacja o działalności Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego w roku 2019, Warszawa 2020, str. 317

Orzecznictwo Izby Dyscyplinarnej w sprawach sędziów w ramach dostępu do informacji publicznej

5.1. Wstęp

Nie wszystkie rozstrzygnięcia Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego są dostępne w bazie orzeczeń udostępnionej na stronie SN, niemniej można złożyć wniosek o udostępnienie takich, które są informacją publiczną[99]. Dowodem na brak niektórych orzeczeń we wspomnianej bazie jest informacja o ruchu spraw rozstrzyganych przez Izbę Dyscyplinarną w listopadzie 2021 roku[100] – w niej znajdziemy informację o czterech sprawach typu DIZ załatwionych w okresie owego miesiąca, w bazie orzeczeń natomiast znajdziemy jedynie informację o dwóch sprawach tego typu: II DIZ 46/21 oraz II DIZ 55/21[101], niemniej informacja na temat statusu informacji publicznej pozostałych dwóch rozstrzygnięć w sprawach typu DIZ pozostaje nieznana, dlatego jest możliwe, że brak w bazie orzeczeń wspomnianych dwóch załatwionych spraw jest wyrazem realizacji norm zawartych w ustawie o ochronie informacji niejawnych[102].

Do kategorii orzeczeń Sądu Najwyższego należą: wyroki, postanowienia i uchwały tego podmiotu[103].

Przetwarzanie danych musi odbywać się zgodnie z prawem, a zgodnie z artykułem 6 ust. 1 lit. c rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady

[99] Baza orzeczeń na stronie SN
[100] Sąd Najwyższy Izba Dyscyplinarna Informacja o ruchu spraw za listopad 2021 r
[101] Baza orzeczeń na stronie SN, Izba Dyscyplinarna, 1.11.2021-30.11.2021
[102] Ustawa z dnia 5 sierpnia 2010 r. o ochronie informacji niejawnych, Dz.U.2019.742, Dz.U.2022.655
[103] K Szczucki, Ustawa o Sądzie Najwyższym. Komentarz, wyd. II, 2021, art. 8 w Lex

(UE) 2016/679[104] odbywa się tak, gdy wymaga tego wypełnienie obowiązku prawnego ciążącego na administratorze danych – publikowanie orzeczeń wraz z uzasadnieniami jest takim obowiązkiem[105]. Art. 8 ustawy o Sądzie Najwyższym[106] stanowi, że Sąd Najwyższy jest adresatem normy nakazującej niezwłoczną publikację wydanego przezeń orzeczenia oraz jego uzasadnienia (po sporządzeniu) – jako miejsce publikacji wskazany jest Biuletyn Informacji Publicznej na stronie Sądu Najwyższego, dlatego obowiązkiem Sądu Najwyższego jest udostępnienie w nim wszystkich orzeczeń Izby Dyscyplinarnej: wyjątkiem są takie, których udostępnienie implikowałoby przekroczenie którejś z norm wysłowionych w ustawie o ochronie informacji niejawnych[107].

Pracownicy SN mają dostęp do systemu Omnia, czyli wewnętrznej bazy orzeczeń, w której są one publikowane na bieżąco wraz z dodatkowymi informacjami o przebiegu powiązanych z nimi postępowań. Głównym argumentem przeciwko upublicznieniu wspomnianego systemu jest brak anonimizacji umieszczonych w nim danych[108], ich anonimizacja w określonym zakresie natomiast jest wymagana na mocy wspomnianego rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady UE[109]. Brak publicznego dostępu do wszystkich orzeczeń Izby Dyscyplinarnej (o ile nieudostępnione orzeczenia są informacją publiczną) budzi poważne wątpliwości z punktu widzenia normy prawnej zawartej w regulacji na poziomie ustawowym – rozwiązaniem problemu byłoby zanonimizowanie i udostępnienie zasobów systemu Omnia w aktualnie funkcjonującej bazie orzeczeń na stronie SN[110].

Warto dodać, że posegregowane według lat (2002-2016) biuletyny orzeczeń Sądu Najwyższego jako sądu dyscyplinarnego przypuszczalnie nie zawierają wszystkich orzeczeń z tego okresu, ponieważ od 2012 roku w ich tytułach znajduje się wyrażenie: „zbiór urzędowy istotnych orzeczeń […]"nie natomiast „pełny urzędowy zbiór orzeczeń […]" jak w okresie wcześniejszym[111].

---

[104] Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych)

[105] K Szczucki, Ustawa o Sądzie Najwyższym. Komentarz, wyd. II, 2021, art. 8 w Lex

[106] Ustawa z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym, Dz.U.2021.1904, Dz.U.2022.480

[107] K Szczucki, Ustawa o Sądzie Najwyższym. Komentarz, wyd. II, 2021, art. 8 w Lex

[108] M Jagielski, M Niedużak, Publiczna dostępność orzeczeń sądowych, Forum Obywatelskiego Rozwoju, Helsińska Fundacja Praw Człowieka, Koźmiński Kolegium Prawa, Warszawa 2010, s. 16

[109] K Szczucki, Ustawa o Sądzie Najwyższym. Komentarz, wyd. II, 2021, art. 8 w Lex

[110] Podobnie: ibidem, s. 22

[111] Orzecznictwo Sądu Najwyższego w sprawach dyscyplinarnych 2011 Pełny urzędowy zbiór orzeczeń w sprawach dyscyplinarnych sędziów, adwokatów, notariuszy, prokuratorów, radców prawnych oraz skarg na przewlekłość postępowania; Orzecznictwo Sądu Najwyższego w sprawach dyscyplinarnych 2012 zbiór urzędowy istotnych orzeczeń w sprawach dyscyplinarnych sędziów, adwokatów, notariuszy, prokuratorów, radców prawnych oraz skarg na przewlekłość postępowania

5.2. Dane statystyczne dotyczące rodzaju spraw dyscyplinarnych sędziów

Trudno wyrazić cel powiązany z opracowaniem danych statystycznych dotyczących liczby spraw dyscyplinarnych sędziów według wydziału i rodzaju, w których Izba Dyscyplinarna w określonym miesiącu wydała rozstrzygnięcie – takie kryterium nie pozwala oszacować ani precyzyjnej liczby spraw zakończonych w określonym miesiącu, ani liczby wszystkich rozstrzygnięć wydanych w takim okresie czasu, ale najlepiej oddaje rzeczywiste obciążenie wydziałów oraz całej Izby pracą nad określonymi rodzajami spraw dotyczących sędziów, ponieważ uwzględnia wydane przez nie postanowienia i zarazem w określonym miesiącu liczy tylko raz sprawę, w której zostało wydane więcej postanowień niż jedno. W praktyce przyczynia się to do policzenia np. sprawy I DSK 10/19[112] tylko raz w listopadzie 2019 roku, mimo że w tym miesiącu Wydział I Izby Dyscyplinarnej wydał w niej 7 postanowień – wszystkie dotyczyły wniosków świadków o zwrot kwoty z tytułu m.in. poniesionych kosztów podróży czy zwrotu utraconych zarobków. Wydanie rozstrzygnięcia tego typu jest zasadniczo mniej czasochłonne niż np. wydanie wyroku w sprawie dyscyplinarnej, ponieważ wymaga jedynie np. uwzględnienia kosztu biletów, nie analizy obszernego materiału dowodowego czy przesłuchania świadków.

Liczba spraw dyscyplinarnych sędziów według kategorii, w związku z którymi Izba Dyscyplinarna Sądu Najwyższego wydała rozstrzygnięcie w określonym przedziale czasu

Rok	Miesiąc	Liczba spraw, w związku z którymi Izba Dyscyplinarna Sądu Najwyższego wydała rozstrzygnięcie										Suma
		Wydział I					Wydział II					
		DO	DSP	DSS	DSK	Suma	DO	DSP	DSS	DSK	Suma	
2018	Listopad	1	-	-	-	1	-	-	-	-	0	1
	Grudzień	-	1	-	-	1	-	-	5	2	7	8
2019	Styczeń	1	1	-	1	3	1	-	4	-	5	8
	Luty	2	-	-	3	5	1	-	3	1	5	10
	Marzec	7	-	-	2	9	-	-	3	-	3	12
	Kwiecień	-	-	-	-	0	-	-	1	-	1	1
	Maj	7	-	-	2	9	-	-	1	-	1	10
	Czerwiec	5	-	-	2	7	-	-	3	-	3	10
	Lipiec	4	-	-	1	5	1	1	2	-	4	9
	Sierpień	3	-	-	4	7	-	-	-	-	0	7

[112] Baza orzeczeń na stronie SN, postanowienia z dnia 7 listopada 2019 r, sygn. akt I DSK 10/19

	Wrzesień	6	-	-	-	6	-	-	2	-	2	8
	Październik	2	-	-	3	5	1	-	5	1	7	12
	Listopad	4	1	-	1	6	2	-	2	-	4	10
	Grudzień	3	-	1	2	6	-	-	1	-	1	7
2020	Styczeń	-	-	2	3	5	-	-	1	-	1	6
	Luty	2	1	-	-	3	1	-	3	1	5	8
	Marzec	-	-	-	1	1	-	-	1	-	1	2
	Kwiecień	1	-	-	1	2	-	-	-	-	0	2
	Maj	2	-	-	-	2	-	-	-	-	0	2
	Czerwiec	3	-	-	-	3	-	2	-	-	2	5
	Lipiec	5	-	-	-	5	2	-	-	-	2	7
	Sierpień	6	1	-	1	8	2	-	-	-	2	10
	Wrzesień	5	-	-	1	6	1	-	-	-	1	7
	Październik	4	-	-	-	4	2	-	-	-	2	6
	Listopad	1	1	-	-	2	4	-	-	-	4	6
	Grudzień	4	-	-	-	4	4	-	-	-	4	8
Suma	26	78	6	3	28	115	22	3	37	5	67	182

R	M	Liczba spraw, w związku z którymi Izba Dyscyplinarna Sądu Najwyższego wydała rozstrzygnięcie														S
		Wydział I							Wydział II							
		DO	DIO	DI	DIZ	DOW	Inne	S	DO	DIO	DI	DIZ	DOW	Inne	S	
2021	S	3	1	3	-	-	-	7	1	-	-	6	-	-	7	14
	L	-	-	3	-	-	-	3	-	-	-	4	-	-	4	7
	M	-	-	3	-	-	-	3	-	-	-	4	-	-	4	7
	K	-	2	2	-	-	-	4	-	-	-	1	-	-	1	5
	M	1	1	4	-	-	1	7	-	-	-	1	-	1	2	9
	C	-	1	5	-	-	-	6	3	-	-	3	-	-	6	12
	L	-	-	3	-	-	-	3	-	-	-	3	-	-	3	6
	S	2	-	3	-	-	-	5	-	-	-	-	-	-	0	5
	W	-	-	2	-	-	-	2	-	-	-	-	1	-	1	3
	P	1	-	1	-	-	-	2	1	-	-	-	-	-	1	3
	L	2	-	1	-	-	-	3	1	-	-	1	1	-	3	6
	G	1	-	-	-	-	1	2	-	-	-	-	-	-	0	2
2022	S	1	-	2	-	-	-	3	1	-	-	1	-	-	2	5
	L	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	1	2
	M	-	-	-	-	-	-	0	1	-	-	1	-	-	2	2
	K	-	-	-	-	-	-	0	1	-	-	-	-	-	1	1
	M	1	-	1	-	-	-	2	-	-	-	1	-	-	1	3
Suma	17	12	5	34	0	0	2	53	9	0	0	27	2	2	39	92

Suma ogółem	Wydział I		Wydział II	
	DO[113] + DI + DIZ	DSK + DSS + DOW	DO[114] + DIZ + DI	DSK + DSS + DOW
	113	31	49	44

Suma ogółem	Wydział I – wszystkie rodzaje	Wydział II – wszystkie rodzaje	Suma spraw, w których w poszczególnych miesiącach Izba Dyscyplinarna wydała rozstrzygnięcie
	168	106	274

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych umieszczonych w bazie orzeczeń na stronie Sądu Najwyższego

Sprawa należąca do kategorii „inne", w związku z którą zostały wydane rozstrzygnięcia w maju 2021 roku przez Wydział I to I DPU 1/21, przez Wydział II w tym okresie natomiast – II DPUA 1/21, a w grudniu tego samego roku – I DPI 39/21.

Rozstrzygnięcia w sprawach od 2021 roku typu DO dotyczące sędziów dotyczyły rozmaitych materii przedmiotowych:

Rodzaj materii	**Liczba rozstrzygnięć**
Zastrzeżenie do odmowy wglądu do dokumentów załączonych do wniosku prokuratora z Prokuratury Krajowej[115]	1
Rozpoznanie wniosku o wyłączenie określonego sędziego od orzekania w określonej sprawie[116] albo od rozpoznania zażalenia[117]	1/1
Rozpoznanie wniosku o przekazanie sprawy do rozpoznania innemu sądowi równorzędnemu[118]	1
Rozpoznanie wniosku o wznowienie postępowania zakończonego postanowieniem Sądu Najwyższego orzekającego jako sąd drugiej instancji[119]	1
Rozpoznanie zażalenia na uchwałę o odmowie uwzględnienia zastrzeżenia sędziego do uwagi prezesa określonego sądu[120]	2
Rozpoznanie zażalenia od postanowienia o odmowie zawieszenia postępowania[121]	1

[113] Do końca grudnia 2020 roku, czyli sprawy rozpoznawane przed sądem pierwszej instancji dotyczące zezwolenia na pociągnięcie sędziów do odpowiedzialności karnej oraz takie, które zostały przedstawione z zażaleniem od nich
[114] Ibidem
[115] Baza orzeczeń na stronie SN, postanowienie z dnia 7 stycznia 2021 r, sygn. akt I DO 63/20
[116] Ibidem, postanowienie z dnia 5 stycznia 2021 r, sygn. akt I DO 61/20
[117] Ibidem, postanowienie z dnia 21 stycznia 2021 r, sygn. akt I DO 5/21
[118] Ibidem, postanowienie z dnia 20 maja 2021 r, sygn. akt I DO 6/21
[119] Ibidem, postanowienie z dnia 24 czerwca 2021 r, sygn. akt II DO 18/21
[120] Ibidem, uchwała z dnia 8 czerwca 2021 r, sygn. akt II DO 24/21; Ibidem, uchwała z dnia 14 października 2021 r, sygn. akt II DO 22/21
[121] Ibidem, postanowienie z dnia 24 czerwca 2021 r, sygn. akt II DO 34/21

Zezwolenie na wydanie orzeczenia w przedmiocie zawieszenia sędziego w czynnościach służbowych albo uchylenia zarządzenie o przerwie w wykonywaniu tych czynności[122], albo rozpoznania wniosków sędziego złożonych w takiej sprawie przedmiotowej[123], również rozpoznanie takiej sprawy[124]	1/1/1
Rozpoznanie w przedmiocie zarządzenia prezesa określonego sądu o natychmiastowej przerwie w czynnościach służbowych sędziego[125]	6
Zażalenie sędziego na zarządzenie prezesa określonego sądu o uznaniu zażalenia Ministra Sprawiedliwości na postanowienie Zastępcy Rzecznika Dyscyplinarnego w określonym sądzie o odmowie wszczęcia postępowania dyscyplinarnego za sprzeciw[126]	1
Rozpoznanie zażalenia obwinionego sędziego na zarządzenie prezesa określonego sądu o odmowie przyjęcia odwołania od wyroku sądu dyscyplinarnego[127]	1
Rozpoznanie zażalenia od postanowienia SN dotyczącego uznania się niewłaściwym do rozpoznania wniosku o podjęcie uchwały w przedmiocie zezwolenia na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej sędziego Naczelnego Sądu Administracyjnego[128]	1
Rozpoznanie wniosku w przedmiocie wstrzymania wykonania uchwały w sprawie dotyczącej zawieszenia w czynnościach służbowych sędziego[129]	2
Rozpoznanie w przedmiocie rozważenia zasadności kontynuowania zawieszenia sędziego w czynnościach służbowych[130]	1

Jak widać – część takich spraw: innych niż należące do pozostałych kategorii opisanych na stronie SN[131] należy do właściwości Wydziału I Izby Dyscyplinarnej, a część do właściwości jej Wydziału II. Uchwała w sprawie II DO 115/20[132] dotyczy zażalenia na uchwałę w sprawie zezwolenia na pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności karnej, dlatego należy tę sprawę zakwalifikować do kategorii DIZ.

[122] Ibidem, postanowienie z dnia 3 sierpnia 2021 r, sygn. akt I DO 8/21
[123] Ibidem, postanowienie z dnia 14 października 2021 r, sygn. akt I DO 10/21
[124] Ibidem, uchwała z dnia 14 października 2021 r, sygn. akt I DO 10/21
[125] Ibidem, uchwała z dnia 3 sierpnia 2021 r, sygn. akt I DO 8/21; Ibidem, postanowienie z dnia 3 sierpnia 2021 r, sygn. akt I DO 7/21; Ibidem, uchwała z dnia 16 listopada 2021 r, sygn. akt I DO 13/21; Ibidem, uchwała z dnia 24 listopada 2021 r, sygn. akt I DO 14/21; Ibidem, uchwała z dnia 15 grudnia 2021 r, sygn. akt I DO 16/21; Ibidem, uchwała z dnia 5 stycznia 2022 r, sygn. akt I DO 17/21
[126] Ibidem, postanowienie z dnia 16 listopada 2021 r, sygn. akt II DO 82/20
[127] Ibidem, postanowienie z dnia 12 stycznia 2022 r, sygn. akt II DO 106/20
[128] Ibidem, postanowienie z dnia 2 marca 2022 r, sygn. akt II DO 38/21
[129] Ibidem, postanowienie z dnia 28 kwietnia 2022 r, sygn. akt II DO 70/21; Ibidem, postanowienie z dnia 24 marca 2022 r, sygn. akt II DO 70/21
[130] Ibidem, uchwała z dnia 23 maja 2022 r, sygn. akt I DO 13/22
[131] Na stronie SN podstrona: Prowadzone rejestry [dostęp: 4.07.2022]
[132] Baza orzeczeń na stronie SN, uchwała z dnia 26 stycznia 2021 r, sygn. akt II DO 115/20

Określenie jednej odrębnej kategorii dla materii wskazanych w powyższym zestawieniu niewątpliwie było potrzebne, ponieważ wspomniane różnią się od przypisanych do innych skrótów. Liczba rodzajów materii przedmiotowych spraw typu DO według podziału funkcjonującego od 2021 roku pozwala na sformułowanie wniosku głoszącego, że zakres uprawnień stron w postępowaniach przed Izbą Dyscyplinarną dotyczących sędziów jest szeroki.

Żadna sprawa dotycząca sędziego, w której rozstrzygnięcie wydała Izba Dyscyplinarna i należąca do kategorii DSG albo DZP nie jest dostępna w bazie orzeczeń na stronie SN. Warto jednak dodać, że w postanowieniu dotyczącym sprawy II DO 38/21[133] Sąd Najwyższy w trzyosobowym składzie na podstawie procedury wysłowionej w art. 82 § 1 ustawy o Sądzie Najwyższym[134] odroczył rozpoznanie sprawy i przedstawił zagadnienie prawne do rozstrzygnięcia składowi 7 sędziów Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego. Proces rozpoznawania sprawy II DZP 1/22 trwa – sprawa wpłynęła 30 marca 2022 roku[135].

Warto dodać, że pomimo braku udostępnienia treści innych orzeczeń dotyczących sędziów należących do tej kategorii, informacje o takich określonych sprawach typu DZP zostały udostępnione na jednej z podstron Sądu Najwyższego[136]. W komunikatach odczytać można datę wpływu takiej sprawy oraz wydania orzeczenia w jej przedmiocie. Od wniesienia opisanej sprawy typu DZP minęły dwa miesiące – oceniając szybkość orzekania w przypadkach tego rodzaju dotyczących sędziów, można wskazać informacje o sprawach II DZP 3/20 oraz I DZP 1/20[137]. Obie dotyczą uprawnienia Prezesa Sądu Najwyższego kierującego pracą Izby Dyscyplinarnej do wydania zarządzenia o wyznaczeniu sprawy w określonym składzie. Wprawdzie nie dotyczą stricte odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziego, ale rozstrzygnięcie ma wpływ na proces rozpoznawania przez Izbę Dyscyplinarną m.in. spraw dyscyplinarnych sędziów. Wydanie orzeczenia w pierwszej z wspomnianych spraw trwało niemal 5 miesięcy, w drugiej natomiast – ponad 2. Dlatego należy stwierdzić, że proces rozpoznawania sprawy II DZP 1/22 nie trwa relatywnie długo.

[133] Ibidem, postanowienie z dnia 2 marca 2022 r, sygn. akt II DO 38/21
[134] Ustawa z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym, Dz. U. z 2021 r. poz. 1904, z 2022 r. poz. 480
[135] Podstrona: Zagadnienia prawne na stronie SN [dostęp: 4.07.2022]
[136] Ibidem, 2019 oraz 2020 [dostęp: 3.09.2022]
[137] Ibidem, 2020 [dostęp: 3.09.2022]

5.3. Zagadnienie prawne

Izba Dyscyplinarna wydała postanowienie w trzech sprawach dotyczących sędziego Naczelnego Sądu Administracyjnego oraz w jednej sprawie dotyczącej sędziego Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego. W dwóch dotyczących sędziego NSA oraz jednej dotyczącej sędziego WSA Sąd Najwyższy postanowił uznać się za niewłaściwy do rozpoznania wniosku o podjęcie uchwały w przedmiocie zezwolenia na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej oraz przekazać sprawę do rozpoznania NSA – są to kolejno sprawy: I DI 16/21[138], I DI 27/21[139] oraz I DI 28/21[140]. Dlaczego takie sprawy wpłynęły do Izby Dyscyplinarnej? Z powodu wniosku Prokuratury Krajowej – Wydziału I Spraw Wewnętrznych. W sprawach nieuregulowanych w ustawie Prawo o ustroju sądów administracyjnych[141] art. 49 § 1 owej ustawy nakazuje wobec sędziów NSA stosować przepisy dotyczące sędziów SN zawarte w ustawie o Sądzie Najwyższym[142]; art. 29 § 1 natomiast w takich sprawach nakazuje wobec sędziów WSA stosować przepisy dotyczące sędziów sądów powszechnych zawarte w ustawie Prawo o ustroju sądów powszechnych[143]. W odpowiednich przepisach obu ustaw wskazana jest kategoria sądu, który jest kompetentny do zezwolenia na pozbawienie wolności lub pociągnięcie do odpowiedzialności karnej sędziów należących do obu wspomnianych kategorii – to sąd dyscyplinarny, którym na mocy art. 9 p.u.s.a zarówno dla sędziów NSA jak i sędziów WSA jest Naczelny Sąd Administracyjny[144]. Prokuratura skierowała wniosek do Izby Dyscyplinarnej ze względu na kolizyjne względem wspomnianego artykułu p.u.s.a normy prawne wysłowione w art. 27 § 1 pkt 1a oraz 1b tiret 6 ustawy o Sądzie Najwyższym[145]. Rozstrzygnięcie kolizji poziomej przez Sąd Najwyższy poszło w kierunku stwierdzania własnej niewłaściwości do podjęcia uchwały w takiej materii i przekazywania sprawy do rozpoznania sądowi dyscyplinarnemu Naczelnego Sądu Administracyjnego, nadto w sprawie

[138] Baza orzeczeń na stronie SN, postanowienie z dnia 1 czerwca 2021 r, sygn. akt I DI 16/21
[139] Ibidem, postanowienie z dnia 16 czerwca 2021 r, sygn. akt I DI 27/21
[140] Ibidem, postanowienie z dnia 16 czerwca 2021 r, sygn. akt I DI 28/21
[141] Ustawa z dnia 25 lipca 2002 r. Prawo o ustroju sądów administracyjnych, Dz.U.2021.137
[142] Ustawa z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym, Dz.U.2021.154, Dz.U.2021.611; Baza orzeczeń na stronie SN, postanowienie z dnia 1 czerwca 2021 r, sygn. akt I DI 16/21; Ibidem, postanowienie z dnia 16 czerwca 2021 r, sygn. akt I DI 27/21
[143] Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych, Dz.U.2020.2072, Baza orzeczeń na stronie SN, postanowienie z dnia 16 czerwca 2021 r, sygn. akt I DI 28/21
[144] Baza orzeczeń na stronie SN, postanowienie z dnia 1 czerwca 2021 r, sygn. akt I DI 16/21; Ibidem, postanowienie z dnia 16 czerwca 2021 r, sygn. akt I DI 27/21, Ibidem, postanowienie z dnia 16 czerwca 2021 r, sygn. akt I DI 28/21
[145] Ustawa z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym, Dz.U.2021.154, Dz.U.2021.611; Baza orzeczeń na stronie SN, postanowienie z dnia 16 czerwca 2021 r, sygn. akt I DI 28/21

dotyczącej sędziego WSA Sąd Najwyższy przywołał pogląd w doktrynie na temat zakresu jurysdykcji NSA:

> „Naczelny Sąd Administracyjny rozpoznaje sprawy dyscyplinarne sędziów sądów administracyjnych: w pierwszej instancji – w składzie trzech sędziów, w drugiej instancji – w składzie siedmiu sędziów"[146].

Sentencja wywołująca inne skutki prawne została wyrażona w postanowieniu we wcześniej wspomnianej sprawie II DO 38/21[147] dotyczącej sędziego NSA. Sąd Najwyższy rozpoznał zażalenie Prokuratury Krajowej Wydziału Spraw Wewnętrznych na wcześniej wspomniane postanowienie w sprawie I DI 16/21[148]. Wnioskodawca zaskarżył je w całości, podnosząc argumentację:

> „Przepisy Prawa o ustroju sądów administracyjnych statuują w art. 9 sąd dyscyplinarny wyłącznie w sprawach dyscyplinarnych sędziów sądów administracyjnych, nie określając sądu dyscyplinarnego właściwego do rozpoznania spraw o zezwolenie na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej sędziów i asesorów, a jedynie odsyłając w tym zakresie, na podstawie art. 49 § 1 tej ustawy do przepisów ustawy o Sądzie Najwyższym, zgodnie z którymi to przepisami sądem dyscyplinarnym właściwym do rozpoznania tego typu spraw jest, na podstawie art. 27 § 1a ustawy o Sądzie Najwyższym Wydział I Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego (k. 3-4)"

Warto dodać, że do zaskarżonego orzeczenia zostało zgłoszone jedno zdanie odrębne, które było zgodne z kierunkiem oczekiwanego przez Prokuraturę rozstrzygnięcia. W postanowieniu dotyczącym wspomnianego zażalenia skład orzeczniczy przedstawił argumentację zarówno za właściwością Naczelnego Sądu Administracyjnego jak i Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego – w związku z wątpliwościami dotyczącymi wykładni przepisów, które są podstawą rozstrzygnięcia, zaistniała potrzeba skierowania zagadnienia prawnego do składu 7 sędziów Sądu Najwyższego[149].

Jak widać, w tej kolizyjnej materii samo skierowanie wniosku przez Prokuraturę Krajową – Wydział I Spraw Wewnętrznych nie skutkowało podjęciem przez skład sędziów SN decyzji o skierowaniu zagadnienia prawnego do rozpoznania przez skład 7 sędziów SN. Dopiero zaskarżenie jednego z orzeczeń

[146] Baza orzeczeń na stronie SN, postanowienie z dnia 16 czerwca 2021 r, sygn. akt I DI 28/21 na podstawie E. Plesnarowicz-Durska [w:] Prawo o ustroju sądów administracyjnych. Komentarz, Warszawa 2014, art. 9. Lex Online

[147] Ibidem, postanowienie z dnia 2 marca 2022 r, sygn. akt II DO 38/21

[148] Ibidem, postanowienie z dnia 1 czerwca 2021 r, sygn. akt I DI 16/21

[149] Ibidem, postanowienie z dnia 2 marca 2022 r, sygn. akt II DO 38/21

przez wnioskodawcę i siła podniesionego przez niego argumentu spowodowały taką okoliczność. Nadto nie można wykluczyć znaczenia faktu zgłoszenia określonego zdania odrębnego przez jednego z sędziów.

5.4. Działalność Izby Dyscyplinarnej a standardy wymagane na gruncie Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności[150]

5.4.1. Standardy dotyczące uzasadnień

W uzasadnieniu postanowienia wydanego w sprawie o sygnaturze I DI 16/21[151] skład orzekający użył wyrażenia:

> „Wobec powyższego, mając na uwadze, treść art. 10 §1 ustawy o Sądzie Najwyższym w zw. art. 128 usp w zw. z art. 35 § 1 k.p.k. Sąd Najwyższy stwierdził swoją niewłaściwość i przekazał sprawę do rozpoznania Naczelnemu Sądowi Administracyjnemu".

W postanowieniu wydanym 15 dni później dotyczącym sprawy I DI 27/21[152] zostało użyte identyczne wyrażenie – z pominiętym przyimkiem „z" przed „art. 128 usp", co pozwala przypuszczać, że mogło dojść do skopiowania fragmentu uzasadnienia. Z potwierdzonej przez Europejski Trybunał Praw Człowieka wykładni art. 6 ust. 1 Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności wynika obowiązek odpowiedniego uzasadniania wyroków przez sądy[153], nadto Trybunał bada również automatyzm i stereotypowość uzasadnień[154] – one muszą być m.in. zindywidualizowane, dlatego kopiowanie fragmentów treści uzasadnień orzeczeń i wklejanie do uzasadnień innych orzeczeń może naruszyć wspomniane postanowienie Europejskiej Konwencji.

---

[150] Europejska Konwencja Praw Człowieka po nowelizacji przez Protokół nr 11 i 14 i 15 z Protokołem nr 1 oraz Protokołami nr 4, 6, 7, 12, 13 i 16

[151] Baza orzeczeń na stronie SN, postanowienie z dnia 1 czerwca 2021 r, sygn. akt I DI 16/21 [dostęp: 2.07.2022]

[152] Ibidem, postanowienie z dnia 1 czerwca 2021 r, sygn. akt I DI 27/21 [dostęp: 2.07.2022]

[153] M A Nowicki, Komentarz do Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, [w:] Wokół Konwencji Europejskiej. Komentarz do Europejskiej Konwencji Praw Człowieka, wyd. VIII, art. 6, Lex

[154] Przewodnik w zakresie stosowania Artykułu 6 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, Prawo do rzetelnego procesu sądowego (aspekt karny), 31 grudnia 2019 roku, Europejski Trybunał Praw Człowieka, s. 32 na podstawie Case of Moreira Ferreira v. Portugal (No. 2) (Application no. 19867/12) judgment Strasbourg 11 July 2017

Trybunał Konstytucyjny orzekł o niezgodności art. 6 ust. 1 zdania pierwszego Europejskiej Konwencji z Konstytucją RP, ale w zakresie objęcia Trybunału Konstytucyjnego pojęciem sądu w nim użytym oraz w zakresie przyznania Europejskiemu Trybunałowi Praw Człowieka kompetencji do oceny legalności wyboru sędziów Trybunału Konstytucyjnego[155], dlatego owo orzeczenie nie wpływa na obowiązki Izby Dyscyplinarnej dotyczące uzasadnień orzeczeń. Warto dodać, że w ekspertyzie wskazano, iż gdy orzekanie przez Trybunał Konstytucyjny o hierarchicznej zgodności przepisów i aktów normatywnych z konstytucją ma decydujące znaczenie dla praw i obowiązków jednostki, wówczas ów organ należy do kategorii sądu w rozumieniu przywołanego postanowienia Europejskiej Konwencji, nadto dla zapewnienia prawa do rzetelnego procesu sądowego zasadnicze znaczenie ma zgodność powołania sędziego do Trybunału Konstytucyjnego z wymaganiami stawianymi przez przepisy naszej konstytucji[156].

5.4.2. Właściwość Europejskiego Trybunału Praw Człowieka do rozpoznawania skarg na orzeczenia wydane przez Izbę Dyscyplinarną w sprawach sędziów

Nasuwa się pytanie, czy zarówno postępowanie przed Izbą Dyscyplinarną dotyczące zezwolenia na pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności karnej oraz postępowanie dyscyplinarne sensu stricto mieszczą się w zakresie jednego z pojęć autonomicznych procesu wysłowionych w art. 6 Europejskiej Konwencji.

Rozpoznawanie wniosku o podjęcie uchwały w przedmiocie zezwolenia na pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności karnej to element postępowania przygotowawczego[157], czyli należy do postępowania karnego[158], owo postępowanie natomiast w całości należy do zakresu objętego rozstrzygnięciem o oskarżeniu w sprawie karnej w rozumieniu Konwencji[159].

---

[155] Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 24 listopada 2021 r, sygn. akt K 6/21

[156] Birningham center for the rule of law, Ekspertyza dotycząca zastosowania artykułu 6 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka do sądów konstytucyjnych Państw-Stron, sporządzona na prośbę Rzecznika Praw Obywatelskich w kontekście sprawy K 6/21 rozpoznawanej przez Trybunał Konstytucyjny, 4 listopada 2021, s. 2

[157] Patrz uchwała z dnia 31 maja 2021 r in fine, sygn. akt I DI 19/21

[158] B Bieńkowska, P Kruszyński, C Kulesza, P Piszczek, Wykład prawa karnego procesowego, Białystok 1998, s. 302

[159] Ibidem, na podstawie wyroku Imbrioscia v. Szwajcaria z dnia 24 listopada 1993 r., A. 275; ibidem, na podstawie wyroku Eckle v. Niemcy z dnia 15 lipca 1982 r., A. 51, § 76–77; T. v. Wielka Brytania i V. v. Wielka Brytania z dnia 16 grudnia 1999 r., Wielka Izba, § 108

Postępowanie o charakterze dyscyplinarnym związane z sankcją dyscyplinarną, ale nie z sankcją pozbawienia wolności lub sankcją grzywny nie dotyczy rozstrzygnięcia o oskarżeniu w sprawie karnej w rozumieniu art. 6 ust. 1 Konwencji[160]. Czy w takim razie należy uznać brak ratione materiae Trybunału do rozpoznawania skarg wniesionych w związku z wydanymi orzeczeniami dyscyplinarnymi w sprawach innych niż o uchylenie immunitetu sędziowskiego? Według Marka Antoniego Nowickiego:

> „Sprawy dyscyplinarne, w których w grę wchodzi prawo do wykonywania zawodu, np. prywatnej praktyki lekarskiej albo adwokackiej, rodzą spór na tle praw cywilnych w rozumieniu art. 6 ust. 1 Konwencji[161]. Rozstrzyga o tym ryzyko kary wiążącej się z zawieszeniem lub utratą prawa do wykonywania zawodu, a nie jej faktyczne wymierzenie"[162].

Wobec tego wydaje się uprawnione wnioskowanie, że w związku z takimi sprawami powstaje spór na tle praw cywilnych w rozumieniu art. 6 ust. 1 Europejskiej Konwencji. W doktrynie można również odnaleźć pogląd wyrażony z powołaniem się na orzecznictwo ETPC, który głosi, że niektóre postępowania dyscyplinarne były w orzecznictwie Trybunału traktowane jak sprawy karne, inne jak spory o charakterze cywilnym, jeszcze inne natomiast – nie były objęte gwarancjami wysłowionymi w art. 6 Europejskiej Konwencji[163].

Warto dodać, że ETPC już w orzeczeniu z 1976 roku wskazał, że zakwalifikowanie czynu jako dyscyplinarny nie wyłącza w sposób automatyczny zastosowania postanowień Europejskiej Konwencji wysłowionych w jej art. 6[164].

W związku z powyższym należy stwierdzić, że Europejski Trybunał Praw Człowieka jest właściwy do rozpoznawania skarg na automatyzm w uzasadnieniach orzeczeń dotyczących zezwolenia na pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności karnej.

---

[160] M A Nowicki, Komentarz do Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, [w:] Wokół Konwencji Europejskiej. Komentarz do Europejskiej Konwencji Praw Człowieka, wyd. VIII, art. 6, Lex, na podstawie Ramos Nunes de Carvalho e Sá v. Portugalia z dnia 6 listopada 2018 r., Wielka Izba, skargi nr 55391/13, 57728/13 i 74041/13, § 123 oraz innych

[161] M A Nowicki, Komentarz do Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, [w:] Wokół Konwencji Europejskiej. Komentarz do Europejskiej Konwencji Praw Człowieka, wyd. VIII, art. 6, Lex, na podstawie wyroku Le Compte, Van Leuven i De Meyer v. Belgia, § 48; Diennet v. Francja z dnia 26 września 1995 r., A. 325-A, § 28

[162] Ibidem, na podstawie wyroku Philis v. Grecja (nr 2) z dnia 27 czerwca 1997 r., RJD 1997, § 45; W.R. v. Austria z dnia 21 grudnia 1999 r., Izba (Sekcja III), niepubl.

[163] W Kozielewicz, Odpowiedzialność dyscyplinarna sędziów, prokuratorów, adwokatów, radców prawnych i notariuszy, Warszawa 2016, s. 32 wraz z literaturą powołaną w przypisach

[164] Ibidem na podstawie orzeczenia Campbell i Fell przeciwko Wielkiej Brytanii z dnia 28 czerwca 1984 r., A 80, poz. 68 oraz orzeczenia Engel i inni v. Holandia – wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z dnia 8 czerwca 1976 r

5.5. Zarys zmian w pracy Izby Dyscyplinarnej w zakresie wydawania orzeczeń dyscyplinarnych w sprawach sędziów

Liczba wszystkich spraw dyscyplinarnych oraz według wydziału dotyczących sędziów, w związku z którymi Izba Dyscyplinarna Sądu Najwyższego wydała rozstrzygnięcie w określonym przedziale czasu, oraz ich linie trendu

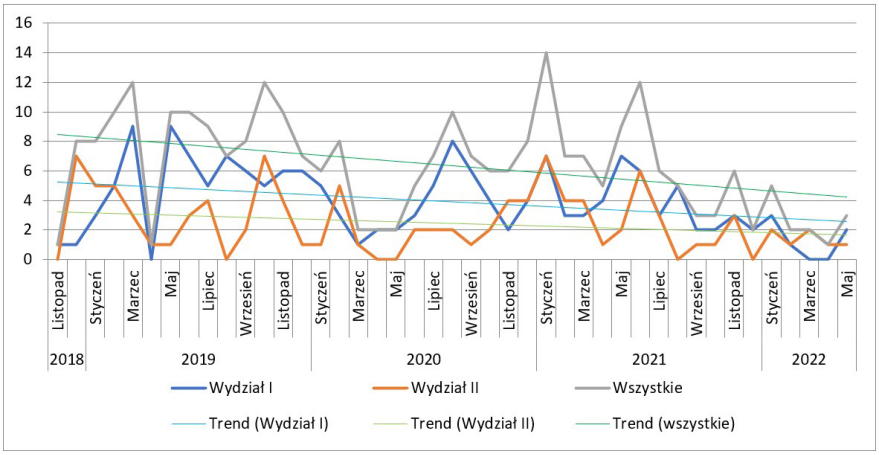

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych umieszczonych w bazie orzeczeń na stronie Sądu Najwyższego

Biorąc pod uwagę wszystkie sprawy, trudno wskazać miesiąc, a nawet kilka miesięcy, które w każdym roku spośród analizowanych wyróżniałyby się dużą liczbą spraw, w których Izba Dyscyplinarna Sądu Najwyższego wydała rozstrzygnięcie w trakcie trwania owych miesięcy. Inaczej jest z małą liczbą spraw – wyróżnić można kwiecień jako ten, w którym wprawdzie nie literalnie w każdym roku w najmniejszej liczbie spraw zostało wydane rozstrzygnięcie, ale było tak w 2019 i 2022 roku, nadto sumarycznie było ich najmniej – szczególnie widać to w 2019 roku, w którym w kwietniu tylko w jednej sprawie Izba Dyscyplinarna SN wydała rozstrzygnięcie, a w drugich pod względem tego kryterium: czerwcu i grudniu było ich po 7.

Wyrażone powyżej wnioski dotyczące liczby spraw w poszczególnych miesiącach są prawdziwe również w stosunku do spraw rozstrzyganych jedynie przez Wydział I – wprawdzie różnica pomiędzy liczbą spraw, w których wydano rozstrzygnięcie w kwietniu 2019 roku a liczbami takich spraw w innych miesiącach tego roku nie jest aż tak duża, ale we wspomnianym roku oraz w 2022 roku w kwietniu Wydział I nie wydał rozstrzygnięcia w żadnej sprawie. Inaczej jest z liczbą spraw rozstrzyganych przez Wydział II – łącznie w sierpniu wydano rozstrzygnięcie w mniejszej liczbie spraw niż w kwietniu,

choć różnica między tymi liczbami jak również różnice między nimi a takimi, w których rozstrzygnięcie zostało wydane przez Wydział II w maju czy grudniu są niewielkie, ponieważ łączna ich liczba w każdym określonym miesiącu spośród wymienionych mieściła się w zakresie od 2 do 5, niemniej pamiętajmy, że spraw według określonego kryterium w całym analizowanym okresie było o ponad 50% więcej w ramach pracy Wydziału I.

W bazie orzeczeń na stronie SN[165] najwcześniejsze dodane rozstrzygnięcie wydane przez Izbę Dyscyplinarną jest z 19 listopada 2018 roku – to może być przyczyna udostępnienia w niej tylko jednej sprawy, w której Izba Dyscyplinarna SN wydała rozstrzygnięcie w listopadzie 2018 roku. W pozostałych latach w takim miesiącu było o wiele więcej takich spraw, biorąc pod uwagę wielkości w poszczególnych miesiącach i latach – z wyjątkiem 2018 roku średnia w listopadzie wyniosła 7,33 w zaokrągleniu, czyli więcej niż zaokrąglona średnia ogółem wynosząca 6,37. Warto dodać, że ze statystyk ruchu spraw[166] możemy odczytać, iż w listopadzie 2018 roku łącznie w Izbie Dyscyplinarnej załatwiono 23 sprawy (wszystkie, nie tylko dotyczące sędziów), udostępnionych w bazie orzeczeń natomiast jest jedynie 10 rozstrzygnięć wydanych w tym miesiącu, dlatego zasób, z którego wyodrębniłem sprawy dyscyplinarne dotyczące sędziów nie obejmował nawet połowy wszystkich spraw dyscyplinarnych załatwionych we wspomnianym miesiącu.

Najwcześniejsze udostępnione statystyki ruchu spraw wniesionych przed Izbę Dyscyplinarną obejmują okres października w 2018 roku[167]. Z tej tabeli możemy odczytać informację, że żadna sprawa nie pozostała do rozstrzygnięcia z okresu ubiegłego. Niemniej istnieje dowód na orzekanie Izby Dyscyplinarnej przed październikiem wspomnianego roku – tym dowodem jest informacja o rozstrzygnięciu, które Izba Dyscyplinarna wydała w sierpniu 2018 roku w sprawie o sygnaturze I DSK 10/19 wysłowiona w postanowieniu wydanym w sprawie II DO 35/19[168], w którym w związku z rozpoznaniem zażalenia świadków na postanowienie sądu pierwszej instancji sędzia orzekł jego zmianę w taki sposób, że przyznał świadkom pewną kwotę pieniędzy ponad sumę orzeczoną w postanowieniu pierwszoinstancyjnym. To było możliwe dzięki istnieniu dowodu tankowania benzyny na potrzeby podróży powrotnej.

[165] Podstrona „baza orzeczeń" na podstronie „orzecznictwo" znajdującej się na stronie Sądu Najwyższego [dostęp: 11.07.2022]
[166] Izba Dyscyplinarna Sądu Najwyższego, Ruch spraw i sposób załatwienia za listopad 2018 r.
[167] Ibidem, Ruch spraw i sposób załatwienia za październik 2018 r.
[168] Baza orzeczeń na stronie SN, postanowienie z dnia 19 grudnia 2019 r, sygn. akt II DO 35/19

W 2019 roku Izba Dyscyplinarna wydała rozstrzygnięcie w 38% wszystkich spraw uwzględnionych w statystykach, w 2020 – w 25%, a 2021 w 29%. Dla rozstrzygnięć wydanych przez Wydział I statystyki wyglądają kolejno tak: 41%, 27%, 28%, a przez Wydział II: 34%, 23%, 30%. Linia trendu dla spraw w każdym spośród wydziałów oraz dla spraw w obu łącznie jest malejąca. Wyraźny spadek liczby spraw dyscyplinarnych sędziów, w których Izba Dyscyplinarna SN wydała rozstrzygnięcie w określonym miesiącu, zaczął się w sierpniu 2021 roku – niewątpliwie było to spowodowane częściowym zawieszeniem funkcjonowania owej Izby zarządzonym przez Pierwszą Prezes SN[169]. Ową przyczynę zdają się potwierdzać statystyki wszystkich spraw załatwionych przez Izbę Dyscyplinarną w: czerwcu, lipcu, sierpniu, wrześniu, październiku, listopadzie, które wyniosły kolejno: 41, 21, 9, 12, 18 oraz 21[170]. Szczególnie dane z sierpnia i września wskazują na prawną ingerencję w działanie Izby. Oficjalne zarządzenie Pierwszej Prezes Sądu Najwyższego w tej materii[171] nakazywało Prezesowi Sądu Najwyższego kierującemu pracą Izby Dyscyplinarnej m.in. zwrócenie się do sędziów, którym przydzielono określone sprawy lub do członków składu orzekającego, aby w związku z własną niezawisłością rozważyli podjęcie decyzji o powstrzymaniu się od rozpoznawania takich spraw. Owo zarządzenie weszło w życie w dniu podpisania, ale przepisy w nim zawarte nie mogły obowiązywać dłużej niż do 15 listopada 2021 roku.

To nie było pierwsze zawieszenie Izby Dyscyplinarnej od początku jej istnienia – w kwietniu 2020 roku Pierwsza Prezes Sądu Najwyższego wydała zarządzenie[172], na mocy którego uznano, że w dniu 8 kwietnia 2020 roku z mocy postanowienia TSUE o zastosowaniu środków tymczasowych w sprawie C – 791/19 doszło do m.in.

> „Zawieszenia praw Sądu Najwyższego – Izby Dyscyplinarnej w zakresie przyjmowania do rozpoznania oraz do rozpoznania spraw należących do właściwości tej Izby do czasu wydania przez Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej wyroku w sprawie oznaczonej numerem C – 791/19".

[169] L Garlicki, Polskie prawo konstytucyjne. Zarys wykładu, Warszawa 2021, s. 383

[170] Izba Dyscyplinarna Sądu Najwyższego, Ruch spraw i sposób załatwienia za czerwiec 2021 r; ibidem, Ruch spraw i sposób załatwienia za lipiec 2021 r; ibidem, Ruch spraw i sposób załatwienia za sierpień 2021 r; ibidem, Ruch spraw i sposób załatwienia za wrzesień 2021 r; ibidem, Ruch spraw i sposób załatwienia za październik 2021 r; ibidem, Ruch spraw i sposób załatwienia za listopad 2021 r.

[171] Zarządzenie Nr 90/2021 Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego z dnia 5 sierpnia 2021 r. w związku z wyrokiem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 15 lipca 2021 r. (C-791/19)

[172] Zarządzenie Nr 48/2020 Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego z dnia 20 kwietnia 2020 r.

Do tej oraz innych zmian w sposobie działania Izby Dyscyplinarnej doszło w sposób retroaktywny. Wspomniane zarządzenie zostało uchylone w maju tego samego roku[173]. To wyjaśnia, dlaczego liczba spraw policzona według określonego kryterium w kwietniu i maju 2020 roku wyniosła jedynie dwie w każdym z tych miesięcy. Z tabeli ruchu spraw natomiast możemy odczytać, że w kwietniu wspomnianego roku żadna sprawa dyscyplinarna nie została załatwiona[174], a w maju tylko cztery[175], czyli relatywnie mało.

Łącznie najwięcej spraw dotyczących sędziów, w których Izba Dyscyplinarna Sądu Najwyższego wydała rozstrzygnięcie w określonym miesiącu to sprawy o uchylenie immunitetu – sumując takie postępowania przed sądem pierwszej oraz drugiej instancji, możemy odczytać, że od maja 2020 roku do września 2021 roku liczba tego rodzaju spraw literalnie w każdym miesiącu była relatywnie większa niż liczba spraw jakiegokolwiek innego rodzaju. Zaskakująca może być liczba spraw, w których sygnaturze znajduje się skrót DSS (sprawy dyscyplinarne sędziów sądów powszechnych i wojskowych), w których Sąd Najwyższy wydał rozstrzygnięcie w grudniu 2018 roku. Jest wyraźnie wyższa niż wszystkich innych rodzajów spraw policzonych w tym miesiącu – taka statystyka może wynikać z możliwości rozstrzygnięcia tego rodzaju spraw co do zasady szybciej niż spraw o zezwolenie na pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności karnej (DO przed 2021 rokiem) czy spraw dyscyplinarnych dotyczących sędziów, które są powiązane z przewinieniem dyscyplinarnym wyczerpującym znamiona umyślnego przestępstwa ściganego z oskarżenia publicznego (DSK). W okresie przed 2021 rokiem spośród 182 spraw rozstrzygniętych przez Izbę Dyscyplinarną i policzonych według określonego kryterium 55% w zaokrągleniu to były sprawy typu DO, DSS – 22%, a DSK – 18%. W całym badanym okresie spraw należących do rodzaju DO (sygnującego przed 2021 rokiem sprawy o uchylenie immunitetu bez rozróżnienia na instancję sądu) albo rodzaju DI/DIZ było 59%.

[173] Zarządzenie Nr 55/2020 Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego z dnia 5 maja 2020 r. o wykonaniu postanowienia Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 8 kwietnia 2020 r. o zastosowaniu środków tymczasowych w sprawie C-791/19 oraz o uchyleniu zarządzenia z dnia 20 kwietnia 2020 r.

[174] Izba Dyscyplinarna Sądu Najwyższego, Ruch spraw i sposób załatwienia za kwiecień 2020 r.

[175] Ibidem, Ruch spraw i sposób załatwienia za maj 2020 r.

Liczba wszystkich spraw dyscyplinarnych według rodzaju dotyczących sędziów, w związku z którymi Izba Dyscyplinarna Sądu Najwyższego wydała rozstrzygnięcie w określonym przedziale czasu Źródło: Opracowanie własne na podstawie

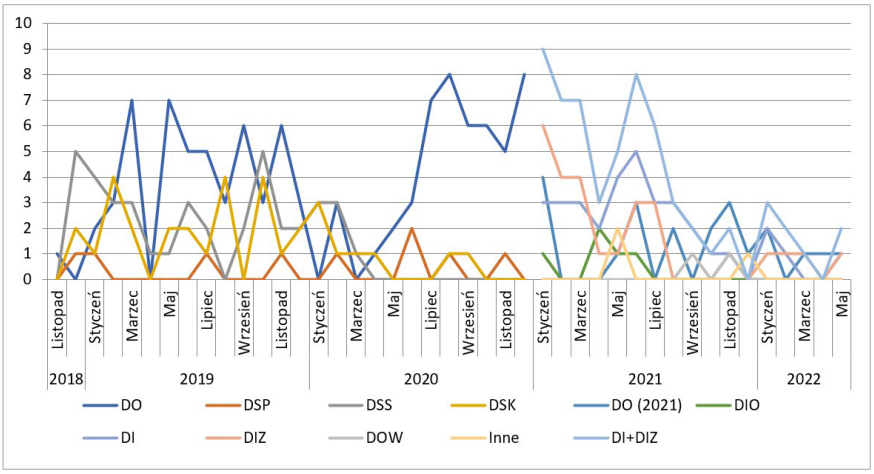

danych umieszczonych w bazie orzeczeń na stronie Sądu Najwyższego

5.6. Uwzględnienie podziału na sędziów w stanie czynnym i stanie spoczynku w statystykach dotyczących orzecznictwa Izby Dyscyplinarnej

Liczba spraw dyscyplinarnych dotyczących jednego sędziego albo jednego sędziego w stanie spoczynku według kategorii, w których Izba Dyscyplinarna Sądu Najwyższego wydała rozstrzygnięcie w określonym przedziale czasu

Rok	Miesiąc	DO		DSP		DSS		DSK		Suma	
		1	1 s	1	1 s	1	1 s	1	1 s	1	1 s
2018	Listopad	1								1	
	Grudzień			1		4		1	1	6	1
2019	Styczeń	2		1		2	2	1		6	2
	Luty	2	1			1	1	3	1	6	3
	Marzec	4	3			3		2		9	3
	Kwiecień					1				1	
	Maj	5	2			1		2		8	2
	Czerwiec	5				3		2		10	
	Lipiec	4	1	1		2				7	1
	Sierpień	2	1					1	3	3	4
	Wrzesień	3	3			2				5	3

	Październik	2	1			4	1	3	1	9	3
	Listopad	4	2	1		2			1	7	3
	Grudzień	3				1	1	1		5	1
2020	Styczeń					3		3		6	
	Luty	3		1		2	1		1	6	2
	Marzec					1		1		2	
	Kwiecień	1						1		2	
	Maj	2								2	
	Czerwiec	3		2						5	
	Lipiec	6	1							6	1
	Sierpień	7	1	1				1		9	1
	Wrzesień	5	1						1	5	2
	Październik	6								6	
	Listopad	5		1						6	
	Grudzień	4	4							4	4
Suma	26	79	21	9	0	32	6	22	9	142	36

Rok	Miesiąc	DO		DIO		DI		DIZ		DOW		Inne		Suma	
		1	1 s	1	1 s	1	1 s	1	1 s	1	1 s	1	1 s	1	1 s
2021	Styczeń	3	1		1	2	1	5	2					10	5
	Luty					2	1	4						6	1
	Marzec					2	1	4						6	1
	Kwiecień			2		1	1	1						4	1
	Maj	1		1		4		1				2		9	
	Czerwiec	3		1		5		3						12	
	Lipiec					3		2	1					5	1
	Sierpień	2				2								4	
	Wrzesień					2				1				3	
	Październik	2				1								3	
	Listopad	3				1			1		1			4	2
	Grudzień	1											1	1	1
2022	Styczeń	2				1	1	1						4	1
	Luty					1		1						2	
	Marzec	2												2	
	Kwiecień	1												1	
	Maj	1				1		1						3	
Suma	17	21	1	4	1	28	5	23	4	1	1	2	1	79	13

Suma ogółem	1	1 s
	221	49

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych umieszczonych w bazie orzeczeń na stronie Sądu Najwyższego

Oznaczenia skrótów:
1 – sprawy dotyczące jednego sędziego
1 s – sprawy dotyczące jednego sędziego w stanie spoczynku

Niektóre sprawy trudno bez wątpliwości umieścić w kategorii dotyczących sędziego w stanie czynnym – jedną z takich jest sprawa I DO 57/19[176]: w trakcie jej rozpoznawania osoba obwiniona zrzekła się piastowania urzędu sędziego, ale w momencie wniesienia sprawy była sędzią. W innej – I DSK 8/19[177] osoba obwiniona ok. miesiąc po skierowaniu przez Zastępcę Rzecznika Dyscyplinarnego przy jednym z sądów apelacyjnych wniosku do Sądu Najwyższego o rozpoznanie sprawy dyscyplinarnej została uchwałą KRS przeniesiona w stan spoczynku. W związku z opisanymi okolicznościami dwie wspomniane sprawy umieściłem w kategorii spraw dotyczących sędziów w stanie czynnym. W taki sposób nie postąpiłem natomiast ze sprawą I DI 7/21[178], ponieważ obwiniony w związku z nią sędzia zaprzestał piastowania urzędu, zanim sprawa trafiła do rozpoznania przez SN.

Liczba spraw dyscyplinarnych dotyczących dwóch sędziów według kategorii, w których Izba Dyscyplinarna Sądu Najwyższego wydała rozstrzygnięcie w określonym przedziale czasu

Rok	Miesiąc	DI	DSK	DSS	Suma
2018	Grudzień	-	-	1	1
2019	Luty	-	-	1	1
	Lipiec	-	1	-	1
2021	Sierpień	1	-	-	1
Suma	4	1	1	2	4

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych umieszczonych w bazie orzeczeń na stronie Sądu Najwyższego

[176] Baza orzeczeń na stronie SN, postanowienie z dnia 17 grudnia 2019 r, sygn. akt I DO 57/19
[177] Ibidem, wyrok z dnia 16 grudnia 2019 r, sygn. akt I DSK 8/19
[178] Ibidem, postanowienia z dnia 2 marca 2021 r, sygn. akt I DI 7/21

Sierpień 2019 roku był jedynym miesiącem, w którym liczba spraw dotyczących sędziego w stanie spoczynku, w których Izba Dyscyplinarna Sądu Najwyższego wydała rozstrzygnięcie, była większa niż liczba takich spraw dotyczących sędziego w stanie czynnym. W grudniu 2020 roku i zarazem 2021 natomiast liczba spraw podzielonych według wspomnianego kryterium była taka sama. We wszystkich pozostałych miesiącach liczba spraw dotyczących sędziów w stanie czynnym była większa. Największy odsetek w zaokrągleniu spraw określonego rodzaju dotyczących sędziego w stanie spoczynku, w których Izba Dyscyplinarna wydała rozstrzygnięcie w określonym miesiącu to 29% wszystkich spraw typu DSK, dla DO przed 2021 rokiem było takich spraw 21%, a po tym roku – 4,5%, dla rodzaju DSS natomiast – 15,8%. Dla DIO, DI, DIZ kolejno: 20%, 15,2% oraz 14,8%. Spośród wszystkich 274 spraw uwzględnionych w statystykach 17,9% w zaokrągleniu dotyczyło sędziego w stanie spoczynku, a 1,5% dwóch sędziów. Obliczając procentowy udział spraw według określonego rodzaju dotyczących sędziów w stanie spoczynku, pominąłem sprawy typu DOW oraz zaliczone do kategorii „inne", ponieważ było ich bardzo mało.

W związku z żadnym sędzią SN w stanie spoczynku nie zostało wydane rozstrzygnięcie w sprawie mającej w sygnaturze skrót DSP, który do 2021 roku sygnował sprawy z zakresu prawa pracy dotyczące sędziów Sądu Najwyższego. W art. 105 § 1 ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych[179] wysłowiona jest możliwość pełnienia przez sędziego w stanie spoczynku funkcji wizytatora, a w art. 105 § 2 wspomnianej ustawy nadto funkcji koordynatora do spraw mediacji – należy domniemywać, że owa możliwość dotyczy również sędziów SN w stanie spoczynku, ponieważ odnosi się do wszystkich sędziów w stanie spoczynku. W związku z powyższym sprawy z zakresu prawa pracy mogą dotyczyć sędziów SN w stanie spoczynku wykonujących funkcję wizytatora albo koordynatora do spraw mediacji. Niemniej takie sprawy będą rozstrzygane przez sądy powszechne[180] nawet w przypadku istnienia określonego lex specialis o charakterze wewnętrznym, które stanowiłoby właściwość Izby Dyscyplinarnej. Bowiem nie istnieje regulacja ustawowa, która wskazywałaby sąd właściwy do orzekania w sprawach dotyczących sędziów SN w stanie spoczynku, które należą do zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych, ponieważ art.

[179] Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych, Dz.U.2020.2072, Dz.U.2022.655

[180] J Gudowski (red.), Komentarz do ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych, [w:] Prawo o ustroju sądów powszechnych. Ustawa o Krajowej Radzie Sądownictwa. Komentarz, wyd. II, LexisNexis 2009, art. 105 w LEX na podstawie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 6 stycznia 1999 r., III RN 180/98

79 ustawy o Sądzie Najwyższym[181] w powiązaniu z jej art. 27 § 1 pkt 2 stanowi, że sprawy z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych dotyczące sędziów Sądu Najwyższego rozpoznaje Izba Dyscyplinarna. Na podstawie wspomnianej normy nie można stwierdzić, że ratione personae Sądu Najwyższego w tym zakresie jest rozszerzona, obejmując również sędziów wspomnianego sądu, którzy przeszli w stan spoczynku. W doktrynie nie ma rozważań na temat możliwości zastosowania wspomnianych regulacji do sędziów SN w stanie spoczynku[182].

Abstrahując od funkcji sędziego wizytatora oraz koordynatora do spraw mediacji, Sąd Najwyższy orzekł, że sędzia w stanie spoczynku może dochodzić przed sądem pracy roszczeń wynikających ze stosunku służbowego[183]. W doktrynie istnieje pogląd głoszący, że drogą sądową w sprawie o takie roszczenie jest droga przed sądem powszechnym – jego wyraziciel powołuje się przy tym na art. 177 Konstytucji RP[184], z którego wynika, że w sytuacji braku lex specialis właściwy do rozpoznania takiej sprawy jest sąd powszechny[185].

Przedmiot sprawy ze skrótem DSP w sygnaturze

Przedmiot sprawy	**Liczba orzeczeń**
Rozpoznanie wniosku o zabezpieczenie powództwa przeciwko Sądowi Najwyższemu o nakazanie dopuszczenia do wykonywania funkcji orzeczniczych sędziego[186]	**1**
Rozpoznanie wniosku o wyłączenie określonych sędziów w określonej sprawie dotyczącej nakazania dopuszczenia do wykonywania funkcji orzeczniczych sędziego[187], również zażalenie na postanowienie Sądu Najwyższego o oddaleniu wniosku o wyłączenie od orzekania określonych sędziów w sprawie tego typu[188]	**1/1**
Rozpoznanie wniosku pozwanego Sądu Najwyższego o odrzucenie pozwu z uwagi na zarzut niedopuszczalności drogi sądowej[189], również zażalenie na postanowienie w przedmiocie takiego wniosku z podniesieniem wspomnianego zarzutu[190]	**1/1**

[181] Ustawa z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym, Dz.U.2021.1904, Dz.U.2022.480
[182] K Szczucki, Ustawa o Sądzie Najwyższym. Komentarz, wyd. II, 2021, art. 27 oraz art. 79 w Lex
[183] A Górski (red.), Prawo o ustroju sądów powszechnych. Komentarz, Lex 2013, art. 105 w LEX na podstawie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 6 stycznia 1999 r., III RN 180/98
[184] Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.
[185] J Gudowski (red.), Komentarz do ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych, [w:] Prawo o ustroju sądów powszechnych. Ustawa o Krajowej Radzie Sądownictwa. Komentarz, wyd. II, LexisNexis 2009, art. 105 w LEX na podstawie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 6 stycznia 1999 r., III RN 180/98
[186] Baza orzeczeń na stronie SN, postanowienie z dnia 20 grudnia 2018 r, sygn. akt I DSP 1/18
[187] Ibidem, postanowienie z dnia 2 lipca 2019 r, sygn. akt II DSP 1/19
[188] Ibidem, postanowienie z dnia 10 stycznia 2019 r, sygn. akt I DSP 1/18
[189] Ibidem, postanowienie z dnia 14 listopada 2019 r, sygn. akt I DSP 1/18
[190] Ibidem, postanowienie z dnia 22 czerwca 2020 r, sygn. akt II DSP 2/19

Rozpoznanie wniosku zobowiązanego SN o uchylenie części postanowienia Izby Dyscyplinarnej o udzielenie zabezpieczenia w sprawie z pozwu określonego sędziego[191]	**1**
Przekazanie według właściwości zażalenia pozwanego na postanowienie Sądu Najwyższego wydane w związku z powództwem o nakazanie dopuszczenia do wykonywania funkcji orzeczniczych sędziego[192]	**1**
Rozpoznanie zażalenia pozwanego Sądu Najwyższego na postanowienie Izby Dyscyplinarnej o zabezpieczeniu powództwa na czas trwania postępowania w związku z powództwem o nakazanie dopuszczenia do wykonywania funkcji orzeczniczych sędziego[193]	**1**
Rozpoznanie sprawy z powództwa o nakazanie dopuszczenia do wykonywania funkcji orzeczniczych sędziego[194]	**1**

Prawie wszystkie uwzględnione powyżej orzeczenia wydane przez Izbę Dyscyplinarną Sądu Najwyższego to były postanowienia, wyjątkiem było ostatnie spośród nich, które było wyrokiem.

[191] Ibidem, postanowienie z dnia 27 lutego 2020 r, sygn. akt I DSP 2/19
[192] Ibidem, postanowienie z dnia 22 czerwca 2020 r, sygn. akt II DSP 1/20
[193] Ibidem, postanowienie z dnia 18 sierpnia 2020 r, sygn. akt I DSP 1/20
[194] Ibidem, wyrok z dnia 19 listopada 2020 r, sygn. akt I DSP 1/18

Statystyki dotyczące liczby rozstrzygnięć wydanych przez Izbę Dyscyplinarną Sądu Najwyższego w sprawach sędziów

6.1. Wszystkie rodzaje orzeczeń

Liczba rozstrzygnięć wydanych przez Izbę Dyscyplinarną Sądu Najwyższego w określonym miesiącu może być większa niż liczba spraw, w związku z którymi w trakcie tych samych miesięcy wspomniana Izba wydała przynajmniej jedno rozstrzygnięcie.

Pośród rozstrzygnięć wydanych przez Izbę Dyscyplinarną SN w badanym okresie czasu najwięcej było postanowień – 59,3%, mniej było uchwał – 29,5%, a najmniej wyroków – 10,8%. Uchwały dotyczyły m.in. zezwolenia na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej; oceny zasadności uwagi prezesa określonego sądu, która została zwrócona w trybie art. 37 § 4 ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych[195]; zdarzyło się, że w sentencji obok rozstrzygnięcia w przedmiocie zezwolenia na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej znalazło się uchwalenie przyznania wynagrodzenia pełnomocnikowi oraz zwrotu kosztów związanych z dojazdem na posiedzenie[196]. Pośród postanowień natomiast były takie, które dotyczyły: oceny zasadności przekazania sprawy do rozpoznania innemu sądowi; rozpoznania wniosku o wyłączenie sędziego albo sędziów od orzekania w określonej sprawie; rozpoznania wniosku o zabezpieczenie na czas trwania postępowania powództwa o dopuszczenie do wykonywania funkcji orzeczniczych sędziego; rozpoznania wniosku

[195] Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych
[196] Baza orzeczeń na stronie SN, uchwała z dnia 17 września 2019 r, sygn. akt I DO 39/19

o wstrzymanie wykonania zaskarżonego postanowienia czy dokonania sprostowania oczywistych pomyłek pisarskich albo rachunkowych; rozpoznanie kwestii dopuszczalności wglądu przez obwinionego sędziego do dokumentów dołączonych do wniosku o zezwolenie na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej. Od kwietnia 2020 roku dostrzec można duży spadek liczby wydawanych wyroków – nie sposób napisać tak o uchwałach ani postanowieniach, których liczba utrzymywała się na podobnym poziomie zarówno w okresie przed wspomnianym miesiącem jak i po nim. Taka zmiana w pracy Izby Dyscyplinarnej dotycząca zaangażowania w wydawanie wyroków niewątpliwie ma związek z przejściowymi rozwiązaniami organizacyjnymi służącymi wykonaniu postanowienia TSUE[197] wprowadzonymi mocą zarządzenia ówczesnego Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego[198].

Liczba rozstrzygnięć według rodzaju wydanych przez Izbę Dyscyplinarną Sądu Najwyższego w sprawach dyscyplinarnych sędziów w określonym przedziale czasu

Rok	Miesiąc	Wyrok	Uchwała	Postanowienie	Wyciąg z protokołu	Suma
2018	Listopad			1		1
	Grudzień	4	1	5		10
2019	Styczeń	4	1	4		9
	Luty	3		7		10
	Marzec	1	2	10	1	14
	Kwiecień	1				1
	Maj	1	6	5		12
	Czerwiec	3	4	3		10
	Lipiec	1	3	6		10
	Sierpień	1	2	6		9
	Wrzesień	1	2	8		11
	Październik	4		8		12
	Listopad	2	1	14		17
	Grudzień	2	2	3		7
2020	Styczeń			16		16
	Luty	3	2	3		8
	Marzec	1		1		2

[197] Postanowienie Trybunału (wielka izba) z dnia 8 kwietnia 2020 r. Postępowanie w przedmiocie środków tymczasowych – Artykuł 279 TFUE – Wniosek o zastosowanie środków tymczasowych – Artykuł 19 ust. 1 akapit drugi TUE – Niezależność Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego (Polska)

[198] Zarządzenie Nr 48/2020 Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego z dnia 20 kwietnia 2020 r.

	Kwiecień			3		3
	Maj			2		2
	Czerwiec		1	4		5
	Lipiec		4	4		8
	Sierpień		6	5		11
	Wrzesień		4	3		7
	Październik		5	4		9
	Listopad	1	5	3		9
	Grudzień		4	4		8
2021	Styczeń		6	11		17
	Luty		4	5		9
	Marzec		3	5		8
	Kwiecień		3	8		11
	Maj	1	3	8		12
	Czerwiec		3	10		13
	Lipiec		4	2		6
	Sierpień		2	4		6
	Wrzesień	1	2			3
	Październik		2	2		4
	Listopad	1	4	1		6
	Grudzień		1	2		3
2022	Styczeń		1	4		5
	Luty		2			2
	Marzec			2		2
	Kwiecień			1		1
	Maj		3			3
Suma	43	36	98	197	1	332

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych umieszczonych w bazie orzeczeń na stronie Sądu Najwyższego

W sprawie I DO 14/18[199] został opublikowany wyciąg z protokołu, w którym możemy odczytać informację o pozostawieniu bez rozpoznania zażalenia, które zostało cofnięte – art. 128 ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych[200] co do zasady nakazuje stosowanie przepisów Kodeksu postępowania

[199] Ibidem, wyciąg z protokołu z dnia 7 marca 2019 r, sygn. akt I DO 14/18
[200] Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych, Dz.U.2019.52, Dz.U.2019.60

karnego[201] w sprawach, które nie są uregulowane w rozdziale dotyczącym odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów i asesorów sądowych wspomnianej ustawy oraz w związku z tym wziąć pod uwagę odrębności wynikające z charakteru postępowania dyscyplinarnego. Wspomniana sprawa należała do takich, dlatego skład orzekający pozostawił cofnięte zażalenie bez rozpoznania na podstawie art. 432 Kodeksu postępowania karnego, uznając, że nie zachodzi żaden z wyjątków wskazanych w związku z odesłaniem prawnym wewnątrz systemowym wewnętrznym wysłowionym we wspomnianym przepisie.

6.2. Sposoby rozstrzygnięcia sprawy na mocy wyroku

Liczba rozstrzygnięć w sentencjach wyroków wydanych przez Izbę Dyscyplinarną w sprawach dyscyplinarnych sędziów jest większa niż liczba takich wyroków, ponieważ w jednym wyroku może znajdować się więcej niż jeden sposób rozstrzygnięcia ze względu na możliwość objęcia określonym rozstrzygnięciem jedynie części zakresu, w którym Sąd Najwyższy rozpoznał sprawę – taki wyrok zapadł np. w sprawie o sygnaturze II DSS 15/18[202], w którym SN orzekł zmianę zaskarżonego wyroku polegającą na wydłużeniu kary dyscyplinarnej zawieszenia podwyższenia uposażenia i zarazem w pozostałym zakresie utrzymał wyrok w mocy. Podobnie było w treści wyroku w sprawie II DSS 16/18[203], w którym ów sąd orzekł zmianę polegającą na wyeliminowaniu z treści wyroku sformułowania dotyczącego uznania czynów za wypadki mniejszej wagi – wymierzył obwinionemu karę dyscyplinarną nagany, a w pozostałym zakresie zaskarżony wyrok utrzymał w mocy.

W orzeczeniach będących wyrokami Izba Dyscyplinarna Sądu Najwyższego spośród policzonych rodzajów rozstrzygnięć orzekła najwięcej razy utrzymanie w mocy zaskarżonego wyroku – 47,7%. Mniej razy orzekła zmianę – 31,8%, ale te dwa rodzaje rozstrzygnięć wystąpiły wyraźnie częściej niż jakikolwiek inny. Wyrażenie w sentencji przez Sąd Najwyższy uznania obwinionego za winnego oznacza, że ów sąd rozstrzygał sprawę jako sąd pierwszej instancji. Wszystkie sprawy miały w sygnaturze skrót DSK, czyli to były sprawy dyscyplinarne powiązane z przewinieniem dyscyplinarnym wyczerpującym znamiona umyślnego przestępstwa ściganego z oskarżenia publicznego –

[201] Załącznik do obwieszczenia Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 13 maja 2022 r. (poz. 1375), ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego
[202] Baza orzeczeń na stronie SN, wyrok z dnia 30 stycznia 2019 r, sygn. akt II DSS 15/18
[203] Ibidem, wyrok z dnia 30 stycznia 2019 r, sygn. akt II DSS 16/18

w takich sprawach SN orzeka jako sąd pierwszej instancji na mocy art. 110 § 1 pkt 1b ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych[204]. Osoba piastująca urząd sędziego albo będąca sędzią w stanie spoczynku, której dotyczył taki rodzaj sprawy, została uznana za winną takiego czynu jak: prowadzenie w stanie nietrzeźwości pojazdu mechanicznego w ruchu lądowym[205]; zabranie ze sklepu cudzego mienia ruchomego w celu przywłaszczenia po uprzednim usunięciu zabezpieczeń, działając wspólnie i w porozumieniu z określoną osobą[206]; nakłanianie do składania fałszywych zeznań na temat wysokości ponoszonych kosztów utrzymania dziecka[207]. W kilku sprawach Izba Dyscyplinarna orzekła uchylenie wyroku i przekazanie sądowi dyscyplinarnemu przy określonym sądzie apelacyjnym[208] albo Sądowi Najwyższemu – Izbie Dyscyplinarnej jako sądowi pierwszej instancji[209] do ponownego rozpoznania. Taki rodzaj rozstrzygnięcia został wydany w 6,8% spraw, w których Izba Dyscyplinarna wydała wyrok w badanym okresie. Analizując sentencje wyroków, należy stwierdzić, że nakaz dopuszczenia do funkcji orzeczniczych sędziego SN został orzeczony tylko w jednym z nich[210] tak jak zniesienie postępowania[211]. Uchylenie bez orzeczenia jakiejkolwiek zmiany wyroku sądu pierwszej instancji również zostało dokonane tylko w jednym wyroku[212] – powodem była śmierć obwinionej sędzi.

Liczba wyroków wydanych przez Izbę Dyscyplinarną Sądu Najwyższego w określonym przedziale czasu według kryterium sposobu rozstrzygnięcia

R	M	Uznanie za winnego	Utrzymanie w mocy	Uchylenie	Zmiana	UiP	NDFO	ZP	Suma
2018	L								0
	G		2		2				4
2019	S		3		3				6
	L			1	1	1			3
	M	1							1
	K					1			1
	M		1						1

[204] Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych, Dz.U.2020.2072, Dz.U.2022.655
[205] Baza orzeczeń na stronie SN, wyrok z dnia 16 grudnia 2019 r, sygn. akt I DSK 8/19
[206] Ibidem, wyrok z dnia 14 marca 2019 r, sygn. akt I DSK 10/18
[207] Ibidem, wyrok z dnia 29 sierpnia 2019 r, sygn. akt I DSK 13/19
[208] Ibidem, wyrok z dnia 7 lutego 2019 r, sygn. akt II DSK 12/18; Ibidem, wyrok z dnia 25 kwietnia 2019 r, sygn. akt II DSS 20/18
[209] Ibidem, wyrok z dnia 17 maja 2021 r, sygn. akt II DPUA 1/21
[210] Ibidem, wyrok z dnia 19 listopada 2020 r, sygn. akt I DSP 1/18
[211] Ibidem, wyrok z dnia 17 maja 2021 r, sygn. akt II DPUA 1/21
[212] Ibidem, wyrok z dnia 26 lutego 2019 r, sygn. akt II DSS 17/18

	C		2		1				3
	L		1						1
	S	1							1
	W				1				1
	P		4		1				5
	L		2		2				4
	G	1			1				2
2020	S								0
	L		3						3
	M		1		1				2
	K								0
	M								0
	C								0
	L								0
	S								0
	W								0
	P								0
	L						1		1
	G								0
2021	S								0
	L								0
	M								0
	K								0
	M					1		1	2
	C								0
	L								0
	S								0
	W		1		1				2
	P								0
	L		1						1
	G								0
2022	S								0
	L								0
	M								0
	K								0
	M								0
Suma	43	3	21	1	14	3	1	1	44

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych umieszczonych w bazie orzeczeń na stronie Sądu Najwyższego

Oznaczenia skrótów:
NDFO – nakaz dopuszczenia do funkcji orzeczniczych sędziego SN
UiP – uchylenie i przekazanie
ZP – zniesienie postępowania

6.3. Rodzaj sankcji

Liczba wyroków według poniżej wskazanego kryterium może być większa niż liczba wyroków wydanych w sprawach dyscyplinarnych sędziów przez Izbę Dyscyplinarną Sądu Najwyższego w określonym przedziale czasu, ponieważ skład orzekający w ramach jednego wyroku może wymierzyć więcej niż jedną sankcję za różne przewinienia należące do zakresu określonej sprawy – takie działanie znalazło wyraz w wyroku w sprawie o sygnaturze II DSS 11/18[213], w którym podtrzymując w mocy zaskarżony wyrok, podtrzymano wymierzenie obwinionemu sędziemu sankcji dyscyplinarnej upomnienia za to, że dopuścił się znaczących przekroczeń terminu ustawowego do sporządzenia uzasadnień w określonych sprawach cywilnych oraz nagany za to, że nie podejmował niezwłocznie czynności w określonych sprawach, przez co doprowadził do przewlekłości postępowań w ich rozpoznawaniu.

Liczba wyroków wydanych przez Izbę Dyscyplinarną Sądu Najwyższego w określonym przedziale czasu według kryterium rodzaju wymierzonej sankcji

R	M	U	N	Zu	Ps	Ow	Wm	Bi	Zp	Pst	Bs	Suma
2018	L											
	G	1	1	1	1	1						5
2019	S		1				1	1	1			4
	L						1				2	3
	M			1								1
	K										1	1
	M	1										1
	C		1				1				1	3
	L	1										1
	S									1		1
	W			1								1
	P	2	1					1				4
	L		1				1					2
	G					1				1		2
2020	S											0
	L	1	1	1								3
	M			1								1
	K											0

[213] Ibidem, wyrok z dnia 10 grudnia 2018 r, sygn. akt II DSS 11/18

	M											0
	C											0
	L											0
	S											0
	W											0
	P											0
	L										1	1
	G											0
2021	S											0
	L											0
	M											0
	K											0
	M										1	1
	C											0
	L											0
	S											0
	W					1						1
	P											0
	L									1		1
	G											0
2022	S											0
	L											0
	M											0
	K											0
	M											0
Suma	43	6	6	5	1	3	4	2	1	3	6	37

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych umieszczonych w bazie orzeczeń na stronie Sądu Najwyższego

Oznaczenia skrótów:

U – upomnienie
N – nagana
Zu – złożenie z urzędu
Ps – przeniesienie na inne miejsce służbowe
Ow – obniżenie wynagrodzenia/uposażenia
Wm – wypadek mniejszej wagi
Bi – brak informacji o sankcji
Zp – zawieszenie podwyższenia uposażenia albo jego wydłużenie
Pst – pozbawienie prawa do stanu spoczynku wraz z prawem do uposażenia
Bs – brak sankcji z innego powodu niż wypadek mniejszej wagi

W badanym okresie na mocy wyroku Izby Dyscyplinarnej osobie piastującej urząd sędziego najrzadziej wymierzona została sankcja przeniesienia na inne miejsce służbowe[214] oraz sankcja zawieszenia podwyższenia uposażenia albo jego wydłużenie[215] – jedynie po 2,7% wszystkich sankcji orzeczonych na podstawie policzonych wyroków. Najczęściej natomiast skład orzekający wymierzył taką sankcję jak kara nagany czy upomnienia – po 16,2%, równie często w sentencji wyrażona została decyzja o braku sankcji z innego powodu niż wypadek mniejszej wagi. Najbardziej surowa kara dyscyplinarna, czyli złożenie z urzędu – w 13,5% przypadków, a jej odpowiednik dla sędziów w stanie spoczynku, czyli pozbawienie prawa do stanu spoczynku wraz z prawem do uposażenia – w 8,1%. Częstość niewymierzenia sankcji ze względu na wypadek mniejszej wagi natomiast wyniosła 10,8%. Analizując przyczyny niewymierzenia sankcji z innego powodu niż wypadek mniejszej wagi, należy wskazać, że uniewinnienie nie jest najczęstszą z nich – doszło do niego tylko w jednym przypadku spośród policzonych[216], brak sankcji częściej był następstwem: uchylenia wyroku i przekazania do ponownego rozpoznania[217], a równie często: uchylenia i umorzenia postępowania[218] oraz wydania wyroku w sprawie z powództwa o nakazanie dopuszczenia do wykonywania funkcji orzeczniczych sędziego[219].

Co ciekawe z danych statystycznych dotyczących orzecznictwa dyscyplinarnego ogółem w latach 2001-2011 wynika, że sankcja wydalenia ze służby sędziego albo sędziego w stanie spoczynku została wymierzona wyraźnie rzadziej niż upomnienie czy nagana – nawet po zsumowaniu przypadków złożenia sędziego z urzędu oraz pozbawienia sędziego w stanie spoczynku prawa do stanu spoczynku (niezależnie od połączenia z pozbawieniem prawa do uposażenia). Kary bardzo łagodne zostały wymierzone kilkukrotnie częściej niż najbardziej dotkliwe[220].

[214] Ibidem, wyrok z dnia 18 grudnia 2018 r, sygn. akt II DSS 6/18
[215] Ibidem, wyrok z dnia 30 stycznia 2019 r, sygn. akt II DSS 15/18
[216] Ibidem, wyrok z dnia 5 czerwca 2019 r, sygn. akt II DSS 18/18
[217] Ibidem, wyrok z dnia 7 lutego 2019 r, sygn. akt II DSK 12/18; Ibidem, wyrok z dnia 25 kwietnia 2019 r, sygn. akt II DSS 20/18; Ibidem, wyrok z dnia 17 maja 2021 r, sygn. akt II DPUA 1/21
[218] Ibidem, wyrok z dnia 26 lutego 2019 r, sygn. akt II DSS 17/18
[219] Ibidem, wyrok z dnia 19 listopada 2020 r, sygn. akt I DSP 1/18
[220] K Dudka, Odpowiedzialność dyscyplinarna w prawniczych zawodach zaufania publicznego – analiza orzecznictwa kar dyscyplinarnych, Instytut Wymiaru Sprawiedliwości, s. 27

6.4. Kierunek zmiany sankcji

Liczba wyroków według poniższego kryterium jest mniejsza niż liczba wyroków w sprawach dyscyplinarnych sędziów, w których Izba Dyscyplinarna orzekła jakąkolwiek zmianę, ponieważ niektóre zmiany dotyczyły jedynie opisu czynu przypisanego obwinionemu, a dotychczasową sankcję wymierzoną przez sąd pierwszej instancji utrzymano w mocy – taka treść znalazła wyraz w wyroku w sprawie II DSS 11/19[221]. W nim utrzymano w mocy karę dyscyplinarną nagany, ale wykreślono sformułowanie dotyczące określenia jednego ze świadków mianem „ubeka i esbeka" przez obwinionego. W wyroku w sprawie II DSS 10/19[222] natomiast SN utrzymał w mocy sankcję złożenia z urzędu – zmiana dotyczyła usunięcia z opisu czynu przypisanego obwinionemu sformułowania: „przez podstęp" oraz części przywołanych przepisów, które były z nim związane. Czyn, o który został obwiniony sędzia i poniósł konsekwencje prawne jego popełnienia to przestępstwo wysłowione w art. 199 § 1 kodeksu karnego[223].

Liczba wyroków wydanych przez Izbę Dyscyplinarną Sądu Najwyższego w sprawach sędziów, w których nastąpiła zmiana zaskarżonego wyroku w określonym przedziale czasu według kierunku zmiany sankcji

Rok	Miesiąc	Sankcja surowsza	Sankcja łagodniejsza	Uznanie winy, ale brak sankcji	Suma
2018	Listopad				
	Grudzień	1	1		2
2019	Styczeń	2	1		3
	Luty			1	1
	Marzec				
	Kwiecień				
	Maj				
	Czerwiec			1	1
	Lipiec				
	Sierpień				
	Wrzesień	1			1
	Październik				
	Listopad	1		1	2
	Grudzień	1			1

[221] Ibidem, wyrok z dnia 22 października 2019 r, sygn. akt II DSS 11/19
[222] Ibidem, wyrok z dnia 12 marca 2020 r, sygn. akt II DSS 10/19
[223] Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny, Dz. U. z 2022 r. poz. 1138

2020	Styczeń				
	Luty				
	Marzec				
	Kwiecień				
	Maj				
	Czerwiec				
	Lipiec				
	Sierpień				
	Wrzesień				
	Październik				
	Listopad				
	Grudzień				
2021	Styczeń				
	Luty				
	Marzec				
	Kwiecień				
	Maj				
	Czerwiec				
	Lipiec				
	Sierpień				
	Wrzesień	1			1
	Październik				
	Listopad				
	Grudzień				
2022	Styczeń				
	Luty				
	Marzec				
	Kwiecień				
	Maj				
Suma	43	7	2	3	12

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych umieszczonych w bazie orzeczeń na stronie Sądu Najwyższego

Na podstawie powyższych danych widać, że gdy Izba Dyscyplinarna Sądu Najwyższego działająca jako sąd drugiej instancji orzekła zmianę wyroku w taki sposób, że efektem było wymierzenie sankcji, ponad 3 razy częściej od łagodniejszej była to sankcja surowsza niż wymierzona przez sąd pierwszej instancji (w 58% wszystkich policzonych spraw), choć należy podkreślić,

że liczba odnotowanych przypadków według określonego kryterium jest bardzo mała – wyniosła jedynie 12 wyroków.

W niektórych przypadkach uznanie sankcji za łagodniejszą albo surowszą niż wcześniejsza wymagało rozmyślań lub wnikliwej analizy uzasadnienia wyroku, nie tylko jego sentencji. Przykładem jest zmiana wyroku w sprawie II DSK 1/18[224] – sąd drugiej instancji orzekł obniżenie uposażenia o 50% na okres dwóch lat na podstawie art. 104 § 3 pkt 2a ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych[225] zamiast zawieszenia podwyższenia uposażenia na okres trzech lat na podstawie art. 100 § 3 tej samej ustawy. Sąd drugiej instancji orzekł karę bardziej dotkliwą, ponieważ jest mało prawdopodobne, aby w okresie nie późniejszym niż rok od początku wykonywania sankcji doszło do podwyżki wynagrodzenia zasadniczego sędziów czynnych zawodowo przynajmniej o 50%, ponieważ owo wynagrodzenie na mocy art. 91 § 1c ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych[226] oblicza się na podstawie przeciętnego wynagrodzenia w drugim kwartale roku poprzedniego, które jest ogłaszane w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski" przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego na podstawie art. 20 pkt 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych[227], a czytając komunikaty Prezesa GUS dotyczące tej materii, możemy dowiedzieć się, że wartość procentowa wzrostu przeciętnego wynagrodzenia była dużo mniejsza niż 50% każdego roku w latach 2014-2021[228]. Dopiero w takich okolicznościach kwota utraconej przyszłej części uposażenia byłaby przynajmniej równa łącznej kwocie obniżenia uposażenie sędziego w stanie spoczynku na okres dwóch lat.

---

[224] Ibidem, wyrok z dnia 10 grudnia 2018 r, sygn. akt II DSK 1/18

[225] Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych, Dz.U.2018.23, Dz.U.2018.1669

[226] Ibidem

[227] Ustawa z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, Dz. U. z 2020 r. poz. 53, 252, 568, 1222 i 1578, Dz.U.2022.504

[228] Komunikat Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego z dnia 10 sierpnia 2021 r. w sprawie przeciętnego wynagrodzenia w drugim kwartale 2021 r; Komunikat Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego z dnia 11 sierpnia 2020 r. w sprawie przeciętnego wynagrodzenia w drugim kwartale 2020 r; Komunikat Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego z dnia 9 sierpnia 2019 r. w sprawie przeciętnego wynagrodzenia w drugim kwartale 2019 r; Komunikat Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego z dnia 9 sierpnia 2018 r. w sprawie przeciętnego wynagrodzenia w drugim kwartale 2018 r; Komunikat Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie przeciętnego wynagrodzenia w drugim kwartale 2017 r; Komunikat Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego z dnia 9 sierpnia 2016 r. w sprawie przeciętnego wynagrodzenia w drugim kwartale 2016 r; Komunikat Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego z dnia 11 sierpnia 2015 r. w sprawie przeciętnego wynagrodzenia w drugim kwartale 2015 r; Komunikat Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego z dnia 11 sierpnia 2014 r. w sprawie przeciętnego wynagrodzenia w drugim kwartale 2014 r.

Innym przykładem jest wyrok w sprawie II DSS 6/18[229], w której sąd drugiej instancji orzekł przeniesienie obwinionej sędzi na inne miejsce służbowe, wskazując określony sąd na obszarze właściwości tego samego sądu apelacyjnego na podstawie art. 109 § 3c ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych[230]. Sąd pierwszej instancji natomiast wymierzył karę dyscyplinarną przeniesienia na inne miejsce służbowe na obszarze należącym do ratione loci innego sądu apelacyjnego. Sąd drugiej instancji orzekając zmianę w przedmiocie miejsca przeniesienia, wziął pod uwagę przesłankę ochrony rodziny obwinionej, która jest matką małoletnich dzieci – one nie mogą ponosić negatywnych skutków działania obwinionej. Warto dodać, że przeniesienie na inne miejsce służbowe jest jedną z surowszych kar dyscyplinarnych – taką sankcję wymierza się za szczególnie ciężkie delikty[231].

Drugim przypadkiem orzeczenia sankcji łagodniejszej niż wymierzona przez sąd pierwszej instancji był wyrok w sprawie II DSS 5/18[232], w której w miejsce wcześniejszego upomnienia został orzeczony brak sankcji ze względu na wypadek mniejszej wagi. Uchybienie godności urzędu sędziego w stanie spoczynku polegało na tym, że określona sędzia nie zastosowała się do sprzeciwu prezesa określonego sądu wobec podjęcia przez sędzię dodatkowego zatrudnienia i przeprowadziła nieraz ćwiczenia z aplikantami radcowskimi.

Gdy sąd pierwszej instancji orzekł uniewinnienie, orzeczona przez sąd drugiej instancji zmiana polegająca na uznaniu winy i jednoczesne odstąpienie od wymierzenia sankcji to sytuacja odmienna od zmiany polegającej na odstąpieniu od wymierzenia kary ze względu na wypadek mniejszej wagi, gdy sąd pierwszej instancji orzekł jakąś sankcję – ten drugi rodzaj rozstrzygnięcia umieściłem w kategorii zmiany na mniej dotkliwe dla obwinionej osoby. Pierwszy rodzaj natomiast został orzeczony w wyrokach w sprawach: II DSS 19/18[233], II DSS 4/18[234] oraz II DSS 2/18[235], czyli 25% wszystkich policzonych spraw.

[229] Baza orzeczeń na stronie SN, wyrok z dnia 18 grudnia 2018 r, sygn. akt II DSS 6/18
[230] Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych, Dz.U.2018.23, Dz.U.2018.1669
[231] Baza orzeczeń na stronie SN, wyrok z dnia 18 grudnia 2018 r, sygn. akt II DSS 6/18 na podstawie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 11 października 2017 roku, sygn. akt SNO 30/17, LEX nr 2401092
[232] Ibidem, wyrok z dnia 10 grudnia 2018 r, sygn. akt II DSS 5/18
[233] Ibidem, wyrok z dnia 20 lutego 2019 r, sygn. akt II DSS 19/18
[234] Ibidem, wyrok z dnia 4 czerwca 2019 r, sygn. akt II DSS 4/18
[235] Ibidem, wyrok z dnia 21 listopada 2019 r, sygn. akt II DSS 2/18

6.5. Obniżenie uposażenia

Poniższe dane posłużyły do próby oceny, jakie rodzaje czynów są powiązane z określonym poziomem dotkliwości sankcji obniżenia uposażenia zarówno w przypadkach wydania uchwały zezwalającej na pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności karnej, na mocy której dokonane zostało zawieszenie w czynnościach służbowych i obniżenie uposażenia na czas zawieszenia, jak również sankcji jego obniżenia na czas określony orzeczonej w wyroku.

Wyroki i uchwały w sprawach sędziów, w których Izba Dyscyplinarna Sądu Najwyższego orzekła obniżenie uposażenia według kryterium wielkości obniżenia

R	M	5%	6%-15%	16%-25%	26%-35%	36%-49%	50%	Suma
2018	L							
	G						1	1
2019	S			1				1
	L							
	M							
	K							
	M							
	C				1	1		2
	L							
	S			1				1
	W							
	P							
	L							
	G						1	1
2020	S							
	L					1		1
	M							
	K							
	M							
	C							
	L						1	1
	S			3	2			5
	W			1				1
	P					1	1	2
	L			1				1
	G							

2021	S			1		1		2
	L							
	M							
	K							
	M					1	1	2
	C							
	L			1		1		2
	S						1	1
	W		1					1
	P							
	L					1	1	2
	G					1		1
2022	S			1				1
	L						1	1
	M							
	K							
	M					1		1
Suma	43	0	1	10	3	9	8	31

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych umieszczonych w bazie orzeczeń na stronie Sądu Najwyższego

Izba Dyscyplinarna Sądu Najwyższego orzekając sankcję obniżenia wynagrodzenia zasadniczego sędziemu w stanie czynnym albo uposażenia sędziemu w stanie spoczynku na czas określony albo czas zawieszenia w pełnieniu obowiązków służbowych orzeczonego na czas trwania postępowania dyscyplinarnego, najczęściej orzekła obniżenie o 16%-25% – w 32,3% policzonych przypadków, trochę mniej obniżenie rzędu 36%-49% – w 29% przypadków, a jeszcze trochę mniej obniżenie o 50% – w 25,8% przypadków, czyli poziom dotkliwości obniżenia dochodów z tytułu piastowanego urzędu prawie zawsze był wysoki albo średni, tylko w jednej sprawie sąd orzekł obniżenie wynagrodzenia zasadniczego o 15%[236], a obniżenia jedynie o 5% nie orzekł ani razu w badanym okresie.

Obniżenie na czas określony na podstawie wyroku zostało orzeczone w 9,7% policzonych przypadków ukarania obniżeniem wynagrodzenia sędziego albo uposażenia sędziego w stanie spoczynku, w 90,3% przypadków natomiast obniżenie zostało dokonane na czas zawieszenia i na mocy uchwały.

[236] Ibidem, wyrok z dnia 2 września 2021 r, sygn. akt II DOW 13/21

Warto dodać, że na podstawie art. 129 § 3 ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych[237] co do zasady obniżenie współuchwalone z zawieszeniem w czynnościach służbowych musi mieścić się w granicach 25%-50%.

Powyższa informacja oraz liczba wyroków ogółem pozwalają uzyskać odpowiedź na pytanie, dlaczego tak rzadko wynagrodzenie sędziego albo uposażenie sędziego w stanie spoczynku zostało obniżone o mniejszą wartość procentową niż 25%. Taka okoliczność zaistniała jedynie w 3,2% przypadków, czyli jednej sprawie.

[237] Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych, Dz.U.2020.2072, Dz.U.2022.655

Wzorzec wysokości sankcji obniżenia wynagrodzenia sędziego oraz uposażenia sędziego w stanie spoczynku w powiązaniu z przewinieniem określonego rodzaju.

7.1. Wstęp

Analizując czyny zarzucone obwinionemu sędziemu oraz czyny, za których popełnienie takiej osobie została wymierzona sankcja dyscyplinarna obniżenia wynagrodzenia czy uposażenia, jak również poziom wysokości procentowej takiej sankcji, nadto biorąc pod uwagę okoliczności łagodzące, można określonym zakresom obniżenia przypisać wzorce przyczynowe determinujące wymierzenie określonej intensywności takiej sankcji:

7.2. Obniżenie o 50%

Nastąpiło, gdy obwiniony popełnił taki czyn jak prowadzenie w stanie nietrzeźwości samochodu osobowego w ruchu lądowym. Najsurowszej kary, czyli w tym przypadku pozbawienia prawa do stanu spoczynku wraz z prawem do uposażenia obwiniony sędzia w stanie spoczynku uniknął dlatego, że przekroczył stan uznawany przez prawo za stan trzeźwości jedynie w małym stopniu, jego ponad 30-letnia służba przebiegała nienagannie, a z zeznań świadków wyniknęło, że rezultat badania był dla obwinionego zaskoczeniem, nadto nie było podstaw, aby wątpić w prawdziwość wyjaśnień obwinionego w zakresie świadomości znajdowania się w stanie nietrzeźwości, owe wyjaśnienia były:

konsekwentne, spójne, logiczne i korespondowały z pozostałym zgromadzonym w sprawie materiałem dowodowym. Jako okoliczność łagodząca został wskazany również status sędziego w stanie spoczynku, który już nie wykonuje zawodu – nie wydaje wyroków. Warto dodać, że w chwili wydania rozstrzygnięcia przez sąd pierwszej instancji nie było w katalogu kar dla sędziów w stanie spoczynku uchybiających godności sędziego sankcji obniżenia uposażenia na czas określony – taka możliwość została dodana mocą nowelizacji ustawy o Sądzie Najwyższym z dnia 8 grudnia 2017 roku[238]. Wysoce prawdopodobne jest, że w przypadku braku dodania wspomnianej sankcji sąd nie znalazłby innej spełniającej kryterium adekwatności niż pozbawienie prawa do stanu spoczynku wraz z prawem do uposażenia.

Obniżka o 50% na podstawie uchwał następowała w związku z takim samym czynem będącym przestępstwem[239].

Taka wysokość obniżenia na czas zawieszenia została orzeczona również w związku z uwzględnieniem wniosku o pociągnięcie do odpowiedzialności karnej sędziego łącznie za czyny takie jak: przekroczenie przez sędziego ograniczeń wynikających z zasady bezstronności i obiektywizmu sędziów lub niezawisłości sędziowskiej oraz zawarcie pozornej umowy o dzieło w celu ukrycia przywłaszczenia powierzonych przez Skarb Państwa środków finansowych[240].

W innym przypadku sąd zezwolił na pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności karnej za dokonanie kradzieży środków pieniężnych znajdujących się na rachunku bankowym – poprzedzonej przełamaniem zabezpieczeń w postaci elektronicznego hasła dostępu do wspomnianego rachunku i uzyskaniu do niego w ten sposób dostępu[241].

Podjęta została również uchwała w przedmiocie zarządzenia prezesa określonego sądu o natychmiastowej przerwie w czynnościach służbowych jednego z sędziów tego sądu[242]. Zawieszenie sędziego w czynnościach służbowych na podstawie art. 130 § 3 ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych[243] jest stosowane przed wszczęciem postępowania dyscyplinarnego i podjęciem uchwały zezwalającej na pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności dyscyplinarnej, gdy zebrane dowody wskazują na prawdopodobieństwo popełnienia określonego

[238] Baza orzeczeń na stronie SN, wyrok z dnia 10 grudnia 2018 r, sygn. akt II DSK 1/18; ustawa z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym, Dz. U. 2018, poz. 5

[239] Ibidem, uchwała z dnia 15 lipca 2020 r, sygn. akt I DO 30/20; Ibidem, uchwała z dnia 3 sierpnia 2021 r, sygn. akt I DO 8/21; Ibidem, uchwała z dnia 15 lutego 2022 r, sygn. akt I DI 3/22

[240] Ibidem, uchwała z dnia 12 października 2020 r, sygn. akt I DO 42/20

[241] Ibidem, uchwała z dnia 19 maja 2021 r, sygn. akt I DI 17/21

[242] Ibidem, uchwała z dnia 16 listopada 2021 r, sygn. akt I DO 13/21

[243] Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych, Dz.U.2020.2072

czynu, którego popełnienie implikuje konieczność natychmiastowego odsunięcia sędziego od wykonywania obowiązków służbowych[244]. Obwiniony sędzia uchybił godności urzędu, zarządzając przedstawienie akt pewnej sprawy przewodniczącemu wydziału w celu ponownego skierowania do losowania przydziału sędziego do rozpoznania zażalenia w innej sprawie, mimo że wcześniej została rozpatrzona przez właściwy sąd. W ten sposób przekroczył swoje uprawnienia, ponieważ przyznał sobie kompetencje do badania zgodności z prawem powołania określonej sędzi – naruszył art. 42a § 1 i 2 ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych[245].

Uchwała, na mocy której Izba Dyscyplinarna obniżyła sędzi w stanie spoczynku uposażenie o 50% na okres 1 roku została podjęta w sprawie o sygn. akt II DSS 12/19[246]. Sędzia w stanie spoczynku została uznana winną udzielenia porady prawnej, za którą uzyskała wynagrodzenie. Nadto w trakcie spotkania rekomendowała rozmówcy usługi jej męża – radcy prawnego. Sąd orzekł, że w ten sposób uchybiła godności urzędu. Kara wymierzona przez sąd dyscyplinarny pierwszej instancji (obniżenie uposażenia o 10% na okres 6 miesięcy) została uznana za rażąco łagodną przez wzgląd na znaczny stopień winy i znaczny stopień społecznej szkodliwości wspomnianego deliktu dyscyplinarnego. Stopień winy został określony jako najwyższy z możliwych, ponieważ ukarana działała umyślnie, mając cel polegający na osiągnięciu korzyści majątkowej – przyjęcie wynagrodzenia miało bezpośredni związek z jej niedozwolonym zachowaniem. Nadto wspomnianą poradę prawną udzieliła nieznanej wcześniej osobie.

7.3. Obniżenie o 36%-49%

Uchwała zezwalająca na pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności karnej i zarazem nakazująca zawieszenie w czynnościach służbowych i obniżenie uposażenia w wysokości wskazanej powyżej została wydana w związku z kilkoma czynami związanymi z materią zobowiązań finansowych. To były takie działania jak: Trzykrotne podanie nieprawdy w oświadczeniu majątkowym sędziego za określony rok – w owym oświadczeniu sędzia zataił okoliczności faktyczne posiadanych zobowiązań finansowych na rzecz kilku podmiotów, będąc świadomym odpowiedzialności karnej grożącej za podanie nieprawdy.

[244] Baza orzeczeń na stronie SN, uchwała z dnia 16 listopada 2021 r, sygn. akt I DO 13/21 na podstawie uchwały SN z 22.02.2012 r., SNO 8/12, LEX 1215817
[245] Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych, Dz.U.2020.2072; Ibidem, uchwała z dnia 16 listopada 2021 r, sygn. akt I DO 13/21
[246] Baza orzeczeń na stronie SN, wyrok z dnia 10 grudnia 2019 r, sygn. akt II DSS 12/19

Doprowadzenie kilkunastu osób fizycznych oraz prawnych do niekorzystnego rozporządzenia mieniem o łącznej kwocie przekraczającej 100 tysięcy złotych w związku z udzielonymi sędziemu kredytami i pożyczkami – w ten sposób wprowadził przyszłych wierzycieli w błąd co do zamiaru i własnych możliwości finansowych wywiązania się z zaciągniętych zobowiązań, nadto sąd wskazał na z góry powzięty zamiar niewywiązania się z zobowiązań finansowych i cel osiągnięcia korzyści majątkowych[247].

Taka uchwała została wydana również w związku z przestępstwem polegającym na kierowaniu pojazdem mechanicznym w ruchu lądowym w stanie nietrzeźwości – warto dodać, że sąd nie wskazał żadnych okoliczności, które uzasadniałyby obniżenie wynagrodzenia o mniejszą wartość procentową niż 50%, wyraził natomiast informację o nieujawnieniu okoliczności wskazujących na konieczność obniżenia wynagrodzenia sędziego w mniejszym zakresie niż 40%[248]. W innej uchwale powiązanej z takim samym czynem niedozwolonym sąd orzekł obniżenie wynagrodzenia o 45%, również nie wskazując żadnych przesłanek uzasadniających obniżenie o mniejszą wartość procentową niż maksymalna[249]. W uchwale wydanej w sprawie I DI 23/22[250] natomiast sąd wskazał obciążenia kredytowe jako przesłankę potrzeby obniżenia wynagrodzenia w stopniu niższym niż 50%, niemniej dostatecznie uzasadnione podejrzenie popełnienia przestępstwa umyślnego ściganego z oskarżenia publicznego stało się podstawą uchwalenia dolegliwości tej sankcji na poziomie 40%. Taka sama intensywność obniżenia wynagrodzenia została uchwalona w sprawie, w której sąd uwzględniając warunki osobiste oraz sytuację majątkową sędziego, stwierdził, że nie ma przesłanek wskazujących na to, iż takie obniżenie mogłoby w sposób niedopuszczalny pogarszać jego sytuację majątkową[251].

Miarkowanie stopnia dolegliwości ze względu na sytuację finansową jest działaniem nadzwyczajnym, ponieważ w judykaturze istnieje stanowisko głoszące, że decyzja o wysokości obniżenia wynagrodzenia nie może uwzględniać innych przesłanek niż dotyczące zarzucanego czynu oraz postawy jego sprawcy, jego sytuacja: rodzinna, zdrowotna, majątkowa czy osobista nie powinny mieć znaczenia dla adekwatności stopnia obniżenia wynagrodzenia[252]. Inne stanowisko głosi natomiast, że wcześniej wymienione uwarunkowania

[247] Baza orzeczeń na stronie SN, uchwała z dnia 6 maja 2021 r, sygn. akt I DI 24/21
[248] Ibidem, uchwała z dnia 13 lipca 2021 r, sygn. akt I DI 32/21
[249] Ibidem, uchwała z dnia 14 października 2020 r, sygn. akt I DO 46/20
[250] Ibidem, uchwała z dnia 9 maja 2022 r, sygn. akt I DI 23/22
[251] Ibidem, uchwała z dnia 11 czerwca 2019 r, sygn. akt I DO 31/18
[252] Ibidem, uchwała z dnia 26 stycznia 2021 r, sygn. akt II DO 115/20 na podstawie uchwały SN z 15 września 2006 r., SNO 48/06

dotyczące sędziego zwykle bierze się pod uwagę, ale jako okoliczności mające znaczenie drugorzędne – mniej istotne niż społeczna szkodliwość czynu oraz postawa sprawcy[253]. W uchwale w sprawie II DO 115/20[254] (również prowadzenie pojazdu mechanicznego w ruchu lądowym w stanie nietrzeźwości) sąd odstąpił od maksymalnego obniżenia (obniżył o 45%) ze względu na dbałość o ochronę wartości jaką jest brak nadmiernej odpowiedzialności po stronie osób najbliższych sprawcy. We wspomnianej sprawie sąd wyraził stanowisko, że w realiach spraw dyscyplinarnych dotyczących popełnienia tego określonego przestępstwa zasadniczo należy uchwalać maksymalną wysokość uregulowaną w ustawie[255].

> „Odstąpienie od ustawowego maksimum (50% wysokości) możliwe jest tylko w nadzwyczajnych okolicznościach, w sytuacji, w której obwiniony na skutek jego zastosowania popadłby w niedostatek albo przynajmniej w sposób znaczący pogorszyłaby się jego sytuacja majątkowa. Pamiętać należy, iż stan taki jest konsekwencją uznania, iż zachodzi dostatecznie uzasadnione podejrzenie popełnienia przez niego przestępstwa, który to czyn rozważany w kategoriach przewinienia dyscyplinarnego charakteryzuje się najwyższym stopniem korporacyjnej szkodliwości. Ta zaś wyznacza poziom wymaganej i oczekiwanej represyjności stosowania tego rodzaju środków dyscyplinarnych".

Jedna uchwała dotyczy sędziego, który został wylosowany przez program do rozpoznania określonej sprawy, ale na piśmie odmówił orzekania w trzyosobowym składzie z pewnym sędzią. Stwierdził, że powołanie owej osoby na urząd sędziego jest dotknięte zasadniczą i nieusuwalną wadą, mianowicie: brakiem wniosku KRS (organu umocowanego w Konstytucji RP jako uprawniony w tym zakresie). Zdaniem zawieszonego sędziego udział w orzekaniu wspomnianego sędziego wywoła skutek uchylenia orzeczenia na podstawie art. 439 § 1 pkt 1 k.p.k[256] z powodu wzięcia udziału w wydaniu orzeczenia osoby nieuprawnionej do orzekania. Zawieszonemu sędziemu zarzucono m.in. nierespektowanie zasady trójpodziału władzy przez zanegowanie dopuszczalności kształtowania przez parlament ustroju KRS oraz naruszenie zakazu podejmowania

[253] Ibidem, uchwała z dnia 11 czerwca 2019 r, sygn. akt I DO 31/18 na podstawie uchwały z dnia 25 czerwca 2012 r., SNO 21/12
[254] Ibidem, uchwała z dnia 26 stycznia 2021 r, sygn. akt II DO 115/20
[255] Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych, Dz.U.2020.2072
[256] Załącznik do obwieszczenia Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 13 maja 2022 r. (poz. 1375), ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego

przez sędziego działań polegających na kwestionowaniu skuteczności powołania sędziego[257].

W Innej, która również dotyczy przekroczenia uprawnień przez sędziego, zawieszony sędzia zakwestionował istnienie stosunku służbowego sędziów Sądu Najwyższego orzekających w jego Izbie Dyscyplinarnej oraz skuteczność ich powołania. Zakwestionował również umocowanie Sądu Najwyższego jako konstytucyjnego organu naszego kraju[258].

Wydana została również uchwała[259] w związku z czynami takimi jak: Dwukrotne żądanie wyłączenia od orzekania w określonej sprawie z powodu wieloletniej znajomości albo znajomości pogłębionej i nacechowanej emocjami z osobą pośrednio związaną ze sprawą, z którą w rzeczywistości łączyła sędziego jedynie relacja służbowa. Przekazanie przedstawicielom mediów określonych twierdzeń i ocen, które zostały opublikowane – działanie sędziego stanowiło przekroczenie zakazu wysłowionego w art. 89 § 1 ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych[260]. Uchybienie godności urzędu w związku z przyznaniem sobie kompetencji do oceny prawidłowości wyboru członków KRS. O obniżeniu wynagrodzenia o 40% zadecydował z jednej strony bardzo poważny charakter przewinień, z drugiej natomiast – zapewnienie sędziemu środków finansowych dostatecznych do utrzymania siebie i rodziny.

7.4. Obniżenie o 26%-35%

Takie obniżenie nastąpiło w związku z czynem popełnionym przez zawieszonego sędziego polegającym na przerobieniu treści protokołu z rozprawy w zakresie treści zeznań złożonych przez osobę będącą świadkiem w określonej sprawie. Miał z góry powzięty zamiar – wykorzystując swoją pozycję służbową w sądzie, zlecił określonemu pracownikowi sekretariatu usunięcie z akt sprawy oryginału karty wspomnianego protokołu, następnie zniszczenie i zastąpienie dokumentem zmienionym przez sędziego. Podejmując decyzję o wysokości obniżenia na poziomie 30%, sąd wziął pod uwagę jedynie okoliczności obciążające, czyli w tym przypadku: umyślne działanie sędziego oraz podważenie autorytetu sądu, również zaufania do prawdziwości i rzetelności dokumentów

[257] Baza orzeczeń na stronie SN, uchwała z dnia 24 listopada 2021 r, sygn. akt I DO 14/21
[258] Ibidem, uchwała z dnia 15 grudnia 2021 r, sygn. akt I DO 16/21
[259] Ibidem, uchwała z dnia 4 lutego 2020 r, sygn. akt II DO 1/20
[260] Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych, Dz.U.2019.52, Dz.U.2019.1495, Dz.U.2018.1544, Dz.U.2018.771

sądowych. Żadne okoliczności osobiste natomiast, które nakazywałyby obniżenie wynagrodzenia w mniejszym stopniu, nie zostały ujawnione[261].

Inna uchwała została orzeczona z powodu czynów takich jak: Niedopełnienie obowiązków w zakresie stosowania obowiązujących regulacji dotyczących zasad procesu karnego, nadto przekroczenie uprawnień dokonane przez wyrażenie w sugestii skierowanej do tłumacza przysięgłego języka arabskiego na temat sposobu zakończenia sprawy. Sędzia doprowadziła do wydania niezasadnego wyroku skazującego. Drugim wskazanym w sentencji uchwały czynem jest: podjęcie działania zmierzającego do wycofania przez oskarżoną wniosku złożonego przez jej obrońcę i nakazującego sędzi sporządzenie uzasadnienia do wspomnianego wyroku. Celem sędzi było doprowadzenie do uprawomocnienia się wyroku, co implikuje pozbawienie oskarżoną możliwości wniesienia środka odwoławczego. Sąd nie wypowiedział się na temat okoliczności obniżenia wynagrodzenia sędzi akurat o 35%[262].

Wydana została uchwała w sprawie sędzi, która nieraz działała w celu udaremnienia wykonania określonego orzeczenia sądu. Sędzia m.in. ułatwiła mężowi popełnienie czynu zabronionego, udzielając pomocy w zbywaniu zagrożonych zajęciem nieruchomości oraz ukrywaniu środków finansowych pozyskanych w wyniku sprzedaży. Opisane działania doprowadziły do niezaspokojenia wierzycieli. W tym przypadku sąd również odstąpił od uzasadnienia decyzji o wysokości obniżenia wynagrodzenia sędzi, które zostało obniżone o 30%[263].

7.5. Obniżenie o 16%-25%

Taka dotkliwość sankcji obniżenia została uchwalona w okolicznościach popełnienia przez zawieszonego sędziego czynów polegających na przekroczeniu uprawnień w ten sposób, że nie mając wyłącznego prawa do rozporządzania, usunął fragmenty pewnych akt określonej sprawy, następnie wprowadził nieprawdziwą treść do określonego programu – w ten sposób poświadczył nieprawdę co do okoliczności mającej znaczenie prawne[264].

W przedmiocie przekroczenia uprawnień została wydana również uchwała w sprawie I DO 25/20[265] – sędzia naraziła się na utratę zaufania do jej bezstronności, ponieważ podjęła działania zmierzające do wycofania przez oskarżoną wniosku jej obrońcy o napisanie uzasadnienia do określonego wyroku, również

[261] Baza orzeczeń na stronie SN, uchwała z dnia 11 czerwca 2019 r, sygn. akt I DO 11/19
[262] Ibidem, uchwała z dnia 12 sierpnia 2020 r, sygn. akt I DO 24/20
[263] Ibidem, uchwała z dnia 27 sierpnia 2020 r, sygn. akt I DO 33/20
[264] Ibidem, uchwała z dnia 23 stycznia 2019 r, sygn. akt I DO 27/18
[265] Ibidem, uchwała z dnia 12 sierpnia 2020 r, sygn. akt I DO 25/20

do wycofania pełnomocnictwa udzielonego wspomnianemu adwokatowi. Celem było doprowadzenie do uprawomocnienia się wyroku orzeczonego w tej konkretnej sprawie – to uniemożliwia skorzystanie ze środka odwoławczego, dlatego jest działaniem na szkodę interesu prywatnego i zarazem publicznego w zakresie prawidłowego funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości.

Innymi okolicznościami uchwalenia obniżenia wynagrodzenia o 25% na czas zawieszenia było utrudnianie przez sędziego prowadzenia postępowania przygotowawczego w ten sposób, że pomogła sprawcy przestępstwa z art. 263 § 2 kodeksu karnego[266], uniknąć odpowiedzialności karnej. Uniemożliwiła funkcjonariuszom CBŚ zażądanie (zlecone na mocy postanowienia wydanego przez prokuratora) wydania przez sprawcę rzeczy mogących stanowić dowód w sprawie[267].

Na mocy innej uchwały zawieszonej sędzi obniżone zostało uposażenie w związku z ośmiokrotnym (lata 2009-2016) podaniem nieprawdy w oświadczeniu o stanie majątku – zrobiła to, będąc świadomą odpowiedzialności karnej grożącej za takie działanie. Sąd orzekając obniżenie na poziomie 25%, wziął pod uwagę rodzaj czynów zarzuconych obwinionej oraz obowiązek pozostawienia sędzi środków finansowych niezbędnych do utrzymania siebie i najbliższych[268].

Na mocy jeszcze innej obniżenie zostało orzeczone za doprowadzenie Skarbu Państwa do niekorzystnego rozporządzenia mieniem o łącznej wartości 566 zł. Sędzia wprowadziła dyrektora określonego sądu w błąd w związku z jej prawem do uzyskania zwrotu kosztów dojazdów niedopuszczalnie wskazanych w rozliczeniach jako delegacje służbowe. Sąd orzekając w kwestii wysokości obniżenia wynagrodzenia, wziął pod uwagę naganność zachowania sędzi oraz stopień społecznej szkodliwości przypisanego czynu[269].

Przez pewnego sędziego zostało popełnione przewinienie polegające na rozpowszechnieniu bez zezwolenia i publicznie przez środki masowego przekazu informacji powstałych w ramach postępowania przygotowawczego, zanim zostały ujawnione w postępowaniu sądowym – sędzia popełnił przestępstwo wysłowione w art. 241 § 1 kodeksu karnego[270] w trakcie mówienia o powodach rozstrzygnięcia[271].

---

[266] Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny, Dz. U. z 2022 r. poz. 1138
[267] Baza orzeczeń na stronie SN, uchwała z dnia 1 sierpnia 2019 r, sygn. akt I DO 29/18
[268] Ibidem, uchwała z dnia 6 sierpnia 2020 r, sygn. akt I DO 31/20
[269] Ibidem, uchwała z dnia 14 września 2020 r, sygn. akt I DO 35/20
[270] Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny, Dz. U. z 2022 r. poz. 1138
[271] Baza orzeczeń na stronie SN, uchwała z dnia 18 listopada 2020 r, sygn. akt II DO 74/20

Wydana została uchwała, której przedmiotem było zezwolenie na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej sędziego w stanie spoczynku za uczestniczenie w wydaniu orzeczenia (był członkiem składu orzekającego) skazującego człowieka na karę bezwzględnego pozbawienia wolności za czyn, który nie był przestępstwem. Według Sądu Najwyższego sąd orzekający w tej sprawie pominął kontekst wypowiedzi oskarżonego, wyodrębniając z niej poszczególne zdania w celu zakwalifikowania ich jako wypełniających znamiona przestępstwa. Niesłusznie skazany został ksiądz za wypowiedzenie określonych słów podczas mszy w czasie kazania – dotyczyły pierwszego tygodnia stanu wojennego i śmierci górników w kopalni Wujek. Warto podkreślić, że wszystko, co powiedział, było prawdziwe[272].

Inna uchwała dotycząca poniesienia odpowiedzialności przez sędziego za wydanie orzeczenia w okresie PRL została wydana w sprawie I DI 3/21[273]. Obwiniony został sędzia Sądu Najwyższego, który w trakcie stanu wojennego orzekał jako sędzia w sądzie należącym do określonego okręgu wojskowego – zezwolenie na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej nastąpiło za czyn polegający na przekroczeniu uprawnień. W realiach stanu wojennego wydał wyrok skazująca na m.in. 3 lata pozbawienia wolności, mimo że materiał dowodowy nie dawał podstaw do uznania, iż oskarżony wypełnił znamiona przypisywanego czynu.

Izba Dyscyplinarna w związku z zarządzeniem prezesa określonego sądu dotyczącego natychmiastowej przerwy w czynnościach służbowych określonego sędziego wydała uchwałę w duchu wspomnianego zarządzenia. Sędzia przychylił się do wniosku wniesionego przez obrońcę pewnego adwokata o wyłączenie pewnego sędziego od orzekania w określonej sprawie, ale wydając postanowienie w jednoosobowym składzie, powołał się na inną okoliczność niż zgłoszona we wniosku obrońcy. Obwiniony sędzia w uzasadnieniu napisał m.in. o niewybraniu składu KRS zgodnie z przepisami obecnie panującej Konstytucji RP i powiązanej z tym prawnej wadliwości powołania przez Prezydenta RP na urząd sędziego osób wskazanych we wnioskach złożonych przez ten organ. W takich okolicznościach naraził się na zarzut nieuprawnionego

> „dokonania ustalenia i oceny zgodności z prawem powołania sędziego lub wynikającego z tego powołania uprawnienia do wykonywania zadań z zakresu wymiaru sprawiedliwości”[274].

[272] Ibidem, uchwała z dnia 12 stycznia 2021 r, sygn. akt II DIZ 11/21
[273] Ibidem, uchwała z dnia 2 lipca 2021 r, sygn. akt I DI 3/21
[274] Ibidem, uchwała z dnia 5 stycznia 2022 r, sygn. akt I DO 17/21

7.6. Obniżenie o 6%-15%

Wyrok, na mocy którego sędziemu zostało obniżone wynagrodzenie o 15% na okres 1,5 roku został wydany w związku z dopuszczeniem się przez niego czynów skutkujących doprowadzeniem do przewlekłości postępowań w określonych sprawach. Efektem takiego stanu rzeczy wywołanego niepodejmowaniem przez sędziego czynności w sprawach lub podejmowaniem ich z nieuzasadnioną zwłoką była konieczność wypłacenia stronom przez Skarb Państwa łącznie 19 000 złotych. Inne opisane przewinienia wspomnianego sędziego to: Niepodjęcie żadnych czynności zmierzających do rozpoznania określonej sprawy przez 4 miesiące od wpłynięcia wniosku w niej, nadto przez niemal rok i 3 miesiące nie odpowiedział na pismo wnioskodawcy. Niepodjęcie żadnych czynności w innej sprawie w określonym czasie – w tym nierozpoznanie wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych. Sąd orzekając o dotkliwości sankcji obniżenia wynagrodzenia, wziął pod uwagę wieloletnie obciążenie sędziego pracą oraz możliwy wpływ organizacji pracy w sądzie na jego efektywność orzeczniczą, z drugiej strony natomiast kierował się tym, aby kara pokryła szkodę poniesioną przez Skarb Państwa[275].

Warto dodać, że skarga na przewlekłość postępowania nie jest możliwa w związku z postępowaniem dyscyplinarnym – wskazuje się przy tym art. 3 ustawy o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki[276]. W nim wysłowiony jest katalog zamknięty podmiotów, które są uprawnione do wniesienia takiej skargi[277].

7.7. Podsumowanie

W przypadku przestępstwa polegającego na prowadzeniu w stanie nietrzeźwości pojazdu mechanicznego w ruchu lądowym sąd zasadniczo wymierzał maksymalne dopuszczalne na mocy ustawy[278] obniżenie uposażenia sędziego w stanie spoczynku albo wynagrodzenia sędziego w stanie czynnym.

[275] Ibidem, wyrok z dnia 2 września 2021 r, sygn. akt II DOW 13/21
[276] Ustawa z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki, Dz. U. 2018, poz. 75
[277] Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Dyscyplinarna Nr 2/2020, Warszawa 2020, s. 16
[278] Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych, art. 109 § 1 pkt 2a oraz art. 129 § 3, Dz.U.2020.2072, Dz.U.2022.655

W przypadku jedynego policzonego według określonego kryterium wyroku orzeczonego za takie przestępstwo na sankcję obniżenia uposażenia zamiast pozbawienia prawa do stanu spoczynku wraz z prawem do uposażenia sąd zdecydował się przez wzgląd na wyjątkową kombinację okoliczności umożliwiających wymierzenie mniej surowej sankcji. Na mocy uchwał natomiast sąd podejmował decyzję o mniejszej obniżce niż o 50%, gdy okoliczności wskazywały na zbyt duże obciążenie sędziego albo wygenerowanie odpowiedzialności po stronie osób najbliższych sprawcy w związku z ewentualnym obniżeniem o maksymalną wartość procentową. Stanowisko wskazujące na możliwość odstąpienia od takiego obniżenia jedynie w określonych nadzwyczajnych okolicznościach (spowodowanie popadnięcia w niedostatek przez sędziego albo pogorszenie w sposób znaczący jego sytuacji majątkowej) zostało wyrażone expressis verbis w jednej z uchwał[279] w słowach wcześniej przytoczonego cytatu. Gdy obniżenie wymierzone w związku z tym konkretnym przestępstwem nie zostało orzeczone na poziomie 50%, wyniosło 40% albo 45% – nigdy mniej w analizowanym okresie i zakresie.

Ze stanowiska nakazującego wzięcie pod uwagę opisanych przesłanek mniejszego niż o 50% obniżenia wynagrodzenia albo uposażenia w związku z zezwoleniem na pociągnięcie sędziego albo sędziego w stanie spoczynku do odpowiedzialności karnej za przestępstwo wysłowione w art. 178a § 1 kodeksu karnego[280] wynika obowiązek napisania o nich w uzasadnieniu uchwały, gdy sąd orzeka taką wysokość obniżenia. Dlatego poważne wątpliwości budzi brak rozważań w tym kierunku w uzasadnieniu uchwały w sprawie o sygnaturze akt I DI 32/21[281] oraz I DO 46/20[282]. W sprawie I DO 31/18[283] natomiast sąd drugiej instancji odniósł się jedynie na poziomie ogólnym do warunków osobistych i sytuacji majątkowej sędziego w kontekście uzasadnienia obniżenia wynagrodzenia o 40% jako sankcji nietworzącej zagrożenia niedopuszczalnego pogorszenia sytuacji majątkowej sędziego, nie wskazując powodów obniżenia o mniej niż 50%. Taki powód natomiast został wysłowiony w uzasadnieniu sądu dyscyplinarnego pierwszej instancji przytoczonym przez sąd dyscyplinarny orzekający w drugiej instancji. Sąd uwzględnił podniesioną przez obrońcę informację o stanie zdrowia zawieszonego sędziego. Takie działanie nie budzi wątpliwości z punktu widzenia opisanego obowiązku uzasadnienia decyzji

[279] Baza orzeczeń na stronie SN, uchwała z dnia 26 stycznia 2021 r, sygn. akt II DO 115/20
[280] Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny, Dz. U. z 2022 r. poz. 1138
[281] Baza orzeczeń na stronie SN, uchwała z dnia 13 lipca 2021 r, sygn. akt I DI 32/21
[282] Ibidem, uchwała z dnia 14 października 2020 r, sygn. akt I DO 46/20
[283] Ibidem, uchwała z dnia 11 czerwca 2019 r, sygn. akt I DO 31/18

o obniżeniu wynagrodzenia czy uposażenia w stopniu mniej dotkliwym niż maksymalny w realiach sprawy, w której immunitet sędziowski ma zostać uchylony w związku z prowadzeniem pojazdu mechanicznego w stanie nietrzeźwości. Wspomniane braki w uzasadnieniu uchwały w sprawie o sygnaturze akt I DI 32/21[284] oraz I DO 46/20[285] narażają wymiar sprawiedliwości dyscyplinarnej na zarzut niedostatecznego uzasadnienia niektórych orzeczeń oraz niekonsekwentności w zakresie postępowania zgodnie z regułami i obowiązkami, które Izba Dyscyplinarna wyraziła w jednej z uchwał[286].

W związku z czynami sędziego kwestionującymi skuteczność powołania innego sędziego i co jest immanentnie z tym związane – przekroczenie kompetencji przez podważającego sędziego rysuje się następujący schemat surowości sankcji obniżenia wynagrodzenia albo uposażenia.

Obniżenie o 50% nastąpiło, gdy działania sędziego zmierzały do ponownego uformowania składu orzekającego w sprawie, która została rozpatrzona przez właściwy sąd[287].

Obniżenie w przedziale 36%-49% uchwalił sąd, gdy sędzia po wylosowaniu do rozpatrzenia pewnej sprawy na piśmie odmówił orzekania w niej[288] albo gdy sędzia zakwestionowała istnienie stosunku służbowego określonych sędziów oraz umocowanie określonego sądu przez umorzenie postępowania karnego z powodu – jak określiła – nieskutecznego uchylenia immunitetu prokuratora przez Izbę Dyscyplinarną[289]. W takich okolicznościach wprawdzie sędzia przekroczyła swoje kompetencje, podważając skuteczność wydanego roztrzygnięcie, ale działała w ramach orzekania zgodnie z własnym sumieniem – to mogło być przyczyną obniżenia jej wynagrodzenia na czas zawieszenia o wartość niemaksymalną. Uchybienie godności urzędu w związku z przyznaniem sobie kompetencji do oceny prawidłowości wyboru członków KRS nastąpiło również przez wydanie bez podstawy prawnej postanowienia, na mocy którego szefowi Kancelarii Sejmu nakazane zostało przedstawienie określonych dokumentów. Nadto uchwała została wydana w związku z opisanym działaniem w kumulacji z przewinieniami dyscyplinarnymi o innym charakterze, ale sąd biorąc pod uwagę potrzebę utrzymania przez sędziego siebie i rodziny, podjął decyzję o obniżeniu o 40%[290].

[284] Ibidem, uchwała z dnia 13 lipca 2021 r, sygn. akt I DI 32/21
[285] Ibidem, uchwała z dnia 14 października 2020 r, sygn. akt I DO 46/20
[286] Ibidem, uchwała z dnia 26 stycznia 2021 r, sygn. akt II DO 115/20
[287] Ibidem, uchwała z dnia 16 listopada 2021 r, sygn. akt I DO 13/21
[288] Ibidem, uchwała z dnia 24 listopada 2021 r, sygn. akt I DO 14/21
[289] Ibidem, uchwała z dnia 15 grudnia 2021 r, sygn. akt I DO 16/21
[290] Ibidem, uchwała z dnia 4 lutego 2020 r, sygn. akt II DO 1/20

Odnotowana została jedna uchwała, na mocy której za takie przewinienie sędziemu zostało obniżone wynagrodzenie w wysokości umiejscowionej w przedziale 16%-25%. Zawieszony sędzia zakwestionował skuteczność powołania innego sędziego nie w związku z działaniem przez siebie zainicjowanym, ale w odpowiedzi na wniosek obrońcy o wyłączenie pewnego sędziego od orzekania w określonej sprawie, nadto jego działanie nie implikowało podważenia wcześniej wydanego rozstrzygnięcia w konkretnej sprawie[291]. Takie okoliczności mogły zdecydować o wyraźnie odmiennym poziomie dotkliwości obniżenia wynagrodzenia w związku z czynem należącym do badanej kategorii.

Na osobną uwagę zasługują uchwały zezwalające na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej wydane w związku z popełnieniem przez sędziego albo sędziego w stanie spoczynku czynu polegającego na wydaniu orzeczenia skazującego człowieka na karę bezwzględnego pozbawienia wolności za czyn, który nie był przestępstwem[292]. Do tego doszło w okresie stanu wojennego, niemniej kwalifikacja takiego działania do kategorii przewinień, za które na etapie zawieszenia na mocy uchwały należy osobie zawieszonej obniżyć uposażenie o wartość w przedziale 16%-25% skutkuje dotkliwością nieproporcjonalną do wagi naruszonych praw człowieka. Wprawdzie w tamtym okresie Polska nie była stroną Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności[293], ale lex naturalis było znane od dawna[294]. Pamiętajmy, że wolności zostali pozbawieni niewinni ludzie[295].

Czyny, o które zawieszeni sędziowie zostali obwinieni to zbrodnie komunistyczne, czyli zbrodnie przeciwko ludzkości. W art. 3 ustawy o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu[296] wysłowiona jest definicja legalna zbrodni przeciwko ludzkości – poważne prześladowania z powodu przynależności prześladowanych do określonej grupy politycznej czy społecznej wchodzą w jej zakres. W uzasadnieniu

[291] Ibidem, uchwała z dnia 5 stycznia 2022 r, sygn. akt I DO 17/21
[292] Ibidem, uchwała z dnia 12 stycznia 2021 r, sygn. akt II DIZ 11/21; Ibidem, uchwała z dnia 2 lipca 2021 r, sygn. akt I DI 3/21
[293] Ustawa z dnia 2 października 1992 r. o ratyfikacji Konwencji o Ochronie Praw Czlowieka i Podstawowych Wolności, Dz.U. z 1992 r. Nr 85, poz. 427
[294] L Garlicki, Polskie prawo konstytucyjne. Zarys wykładu, Warszawa 2021, s. 53-54; M. Piechowiak, Tomasza z Akwinu koncepcja prawa naturalnego. Czy Akwinata jest myślicielem liberalnym? [w:] Przegląd Tomistyczny, t. XIX, 2013, s. 309; K Chojnicka, H Olszewski, Historia doktryn politycznych i prawnych, wyd. 1, Poznań 2004, str.62
[295] Podobnie: Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Dyscyplinarna Nr 3/2020, Warszawa 2021, s. 77
[296] Ustawa z dnia 18 grudnia 1998 r. o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, Dz. U. z 2021 r. poz. 177, z 2022 r. poz. 375, 1259, 1283

jednej z uchwał sąd wskazał, że pokrzywdzony został bezprawnie pozbawiony wolności na okres powyżej 7 dni przez sędziego, który w ten sposób działał na szkodę interesu publicznego i prywatnego. Przedmiotem jednej z uchwał[297] było zezwolenie na pociągnięcie sędziego w stanie spoczynku do odpowiedzialności karnej za popełnienie przestępstwa z art. 189 § 2 k.k. w zw. z art. 231 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k[298]. w zw. z art. 2 ust. 1 i art. 3 ustawy o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu[299]. W drugiej[300] natomiast wskazane zostało przestępstwo z art. 165 § 2 k.k.[301] w zw. z art. 2 ust. 1 i art. 3 wspomnianej ustawy o IPN. Mając na uwadze powyższe, w okolicznościach wskazujących na popełnienie opisanych przestępstw adekwatne wydaje się obniżenie wynagrodzenia albo uposażenia w związku z zawieszeniem zasadniczo na poziomie maksymalnym, czyli 50% – dopuszczając zmniejszenie dolegliwości jedynie w przypadku nadzwyczajnych okoliczności związanych z życiem osoby zawieszonej lub jej najbliższych.

Warto dodać, że na wysokość obniżenia może mieć wpływ potrzeba odzyskania przez Skarb Państwa środków finansowych utraconych w związku z np. wypłaceniem odszkodowania stronie albo stronom za szkodę spowodowaną przewlekłością postępowania[302]. W orzecznictwie dyscyplinarnym wyrażone jest również stanowisko, że obok zarzucanego czynu i możliwej sankcji za jego popełnienie należy wziąć pod uwagę wielkość wymierzonej już obwinionemu dolegliwości w związku z np. uchwałą stanowiącą zawieszenie i obniżenie uposażenia takiej osobie[303].

Należy poruszyć również kwestię wydania uchwały w przedmiocie zezwolenia na pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności karnej bez orzeczenia zawieszenia i obniżenia wynagrodzenia na jego czas. W orzecznictwie wskazuje się na obligatoryjność zawieszenia i obniżenia wynagrodzenia w przypadku uchwały zezwalającej na taki obrót spraw – powołany jest przy tym art. 129 § 2 i 3 ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych[304] jako podstawa, w której są wysłowione normy prawne nakazujące łączenie uchwały zezwalającej

[297] Baza orzeczeń na stronie SN, uchwała z dnia 12 stycznia 2021 r, sygn. akt II DIZ 11/21
[298] Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny, Dz.U.2020.1444, Dz.U.2020.1517
[299] Ustawa z dnia 18 grudnia 1998 r. o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, Dz.U. z 2018 roku, poz. 2032
[300] Baza orzeczeń na stronie SN, uchwała z dnia 2 lipca 2021 r, sygn. akt I DI 3/21
[301] Ustawa z dnia 19 kwietnia 1969 r. Kodeks karny, Dz.U.1969.13.94, Dz.U.1982.41.273
[302] Ibidem, wyrok z dnia 2 września 2021 r, sygn. akt II DOW 13/21
[303] Ibidem, uchwała z dnia 23 maja 2022 r, sygn. akt I DO 13/22 na podstawie postanowienia SN z dnia 14 listopada 2019 roku, II DO 30/19, Lex 3095001
[304] Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych, Dz.U.2019.52, Dz.U.2019.60

z wspomnianymi sankcjami[305]. Pomimo opisanego obowiązku można odnotować uchwałę, na mocy której Sąd Najwyższy zmienił zaskarżoną uchwałę w taki sposób, że zezwolił na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej sędziego za określone przestępstwa, ale nie orzekł w związku z tym jego zawieszenia w czynnościach służbowych ani obniżenia wynagrodzenia[306]. Brak o takim charakterze wystąpił również w uchwale I DO 29/19[307], na mocy której sąd zezwolił na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej sędziego w stanie spoczynku obwinionego o zbrodnie komunistyczne. Niemniej w jednej z uchwał z końca 2021 roku zostało wyrażone odmienne stanowisko:

> „Celem środka w postaci zawieszenia w czynnościach służbowych jest czasowe odsunięcie danej osoby od pełnienia służby wynikające z charakteru popełnionego przez nią czynu. Ze względu na poważne konsekwencje zawieszenia i znaczną dolegliwość tego środka należy uznać, że powinien on być stosowany z rozwagą i ostrożnością i może być zastosowany, gdy wymaga tego znaczna szkodliwość dla służby przypisywanego czynu, zarazem zaś wysoki stopień zawinienia"[308].

Które zaprzecza obligatoryjności zawieszenia.

Rozbieżność w orzecznictwie jest uzasadniona podziałem na okoliczności, w których dokonanie zawieszenia przez sąd dyscyplinarny jest obligatoryjne oraz takie, w których owo działanie jest fakultatywne. Zawieszenie sędziego w czynnościach służbowych jest obligatoryjne, gdy na mocy uchwały zostało dokonane zezwolenie na pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności karnej. Wspomniane zawieszenie uzasadniają również okoliczności, w których sędziemu została nieprawomocnie orzeczona sankcja złożenia z urzędu. Fakultatywne natomiast jest m.in. jako następstwo zarządzenia natychmiastowej przerwy w czynnościach służbowych[309]. Zmiana nastąpiła 28 marca 2012 roku[310] – wówczas obowiązek zawieszenia sędziego w czynnościach służbowych w związkuz zezwoleniem na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej został ograniczony do okoliczności wydania uchwały zezwalającej na pociągnięcie

[305] Baza orzeczeń na stronie SN, uchwała z dnia 11 czerwca 2019 r, sygn. akt I DO 11/19 na podstawie uchwały ℔ dnia 24 lutego 2010 roku, sygn. akt I KZP 35/09, OSNKW 2010/3/23 oraz uchwały z dnia 15 stycznia 2014 roku, sygn. akt SNO 36/13, LEX nr 1430408

[306] Ibidem, uchwała z dnia 25 czerwca 2019 r, sygn. akt I DO 21/19

[307] Ibidem, uchwała z dnia 29 sierpnia 2019 r, sygn. akt I DO 29/19

[308] Ibidem, uchwała z dnia 15 grudnia 2021 r, sygn. akt I DO 16/21

[309] W. Kozielewicz, Odpowiedzialność dyscyplinarna sędziów, prokuratorów, adwokatów, radców prawnych i notariuszy, Warszawa 2016, rozdział IX na podstawie uchwały ℔ dnia 24 lutego 2010 roku, sygn. akt I KZP 35/09, OSNKW 2010/3/23

[310] Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych, Dz.U.2011.203.1192

sędziego do odpowiedzialności karnej za przestępstwo umyślne ścigane z urzędu[311].

Opisana zmiana nie uzasadnia braków we wspomnianych uchwałach, ponieważ w uchwale wydanej w sprawie I DO 29/19[312] w uzasadnieniu wysłowiona została informacja o umyślnym charakterze popełnionego przez sędziego przestępstwa, na mocy uchwały w sprawie I DO 21/19[313] natomiast sąd zezwolił na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej sędziego za przestępstwo, którego opis wskazuje na umyślne działanie, w uzasadnieniu natomiast wspomniany sąd nie poruszył tematu umyślności. W obu przypadkach oskarżycielem był określony prokurator, czyli przestępstwo było ścigane z oskarżenia publicznego.

[311] W. Kozielewicz, Odpowiedzialność dyscyplinarna sędziów, prokuratorów, adwokatów, radców prawnych i notariuszy, Warszawa 2016, rozdział IX w LEX
[312] Baza orzeczeń na stronie SN, uchwała z dnia 29 sierpnia 2019 r, sygn. akt I DO 29/19
[313] Ibidem, uchwała z dnia 25 czerwca 2019 r, sygn. akt I DO 21/19

Zagadnienia problemowe związane ze sprawami dyscyplinarnymi rozstrzyganymi przez Izbę Dyscyplinarną

8.1. Nadmiernie długie zawieszenie w czynnościach służbowych sędziego

W sprawie o sygnaturze akt I DO 13/22[314] wydana została uchwała uchylająca zawieszenie określonego sędziego w czynnościach służbowych. Postępowanie w tym przedmiocie odbywało się z urzędu na podstawie art. 132 ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych[315], bowiem Zastępca Rzecznika Dyscyplinarnego Sędziów Sądu Powszechnego w dokumencie przezeń skierowanym do Sądu Najwyższego poinformował o konieczności niezwłocznego rozpoznania sprawy dyscyplinarnej tego konkretnego sędziego, wskazując na okres jego zawieszenia w czynnościach służbowych wynoszący ponad dwa lata. Zawieszony sędzia natomiast nie skorzystał z przysługującego mu prawa do zainicjowania postępowania w przedmiocie zweryfikowania zasadności kontynuowania zawieszenia. W doktrynie opisany został rezultat wykładni funkcjonalnej art. 132 p.u.s.p głoszący, że możliwość uchylenia zawieszenia sędziego w czynnościach służbowych istnieje w dowolnym momencie i może

[314] Ibidem, uchwała z dnia 23 maja 2022 r, sygn. akt I DO 13/22
[315] Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych, Dz.U.2020.2072, Dz.U.2022.655

być dokonane na mocy orzeczenia wydanego w postępowaniu zainicjowanym zarówno przez którąś ze stron jak i z urzędu w określonych okolicznościach[316].

Sąd Najwyższy wydając uchwałę jako sąd drugiej instancji w sprawie II DO 1/20[317], uwzględnił zażalenie Zastępcy Rzecznika Dyscyplinarnego Sądów Powszechnych i zmienił uchwałę SN orzekającego jako sąd w pierwszej instancji – sędzia wcześniej zawieszony na mocy zarządzenia prezesa określonego sądu został zawieszony na mocy uchwały SN. Sędziemu zostały postawione rozmaite zarzuty, ale w ocenie sądu o konieczności zastosowania zawieszenia przesądziło przekroczenie kompetencji przez sędziego polegające na poddaniu w wątpliwość prawidłowości powołania sędziów przez Prezydenta RP w procedurze uwzględniającej wniosek KRS. Według sądu takie działanie nie tylko naruszyło art. 144 ust 3 pkt 17 Konstytucji RP, ale nadto sędzia nie podając żadnego uzasadnienia powodów żądania określonego dowodu z dokumentów w sytuacji niebudzącego wątpliwości braku jego związku z rozpoznawaną sprawą – naraził strony na dodatkowe rozprawy, a Skarb Państwa na ryzyko poniesienia odpowiedzialności za przewlekłość postępowania. W ten sposób wyraził brak szacunku wobec zasad konstytucyjnych oraz nie liczył się z możliwymi konsekwencjami dla dobra wymiaru sprawiedliwości[318].

Istotną część uzasadnienia sąd przeznaczył na wykazanie, że ocena następstw rozstrzygnięć sądu dyscyplinarnego nie może być dokonywana w zakresie postępowania cywilnego (szczególnie rozpoznawczego ani egzekucyjnego) i w przypadku materii spraw dyscyplinarnych jak również ustrojowych oraz immunitetowych okoliczności oraz ich konsekwencje może ustalać wyłącznie właściwy sąd dyscyplinarny. Również wykazał, że konsekwencji wydania uchwały zawieszającej w czynnościach służbowych i obniżającej wynagrodzenie nie może zmienić rozpoczynanie postępowań w innych sądach w przedmiocie elementów rozstrzygnięć objętych wyłączną ratione materiae oraz personae sądu dyscyplinarnego[319].

Sąd wskazał, że na podstawie wniesionego do Sądu Najwyższego wniosku o ukaranie tego określonego sędziego zostało owemu postawionych 5 zarzutów, ale tylko opisany powyżej miał kluczowe znaczenie dla orzeczenia

---

[316] Baza orzeczeń na stronie SN, uchwała z dnia 23 maja 2022 r, sygn. akt I DO 13/22 na podstawie J Sawiński [w:] Prawo o ustroju sądów powszechnych. Komentarz, red. A Górski, Warszawa 2013, s. 608; J Gudowski, T Ereciński, J Iwulski, Komentarz do ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych, Komentarz, wyd. II, Warszawa 2009, s. 591; W Kozielewicz, Odpowiedzialność dyscyplinarna sędziów, prokuratorów, adwokatów, radców prawnych i notariuszy, Warszawa 2016, s. 101

[317] Ibidem, uchwała z dnia 4 lutego 2020 r, sygn. akt II DO 1/20

[318] Ibidem, uchwała z dnia 23 maja 2022 r, sygn. akt I DO 13/22

[319] Ibidem

zawieszenia. We wspomnianym wniosku Zastępca Rzecznika Dyscyplinarnego Sędziów Sądów Powszechnych nie wskazał wszystkich okoliczności, które wcześniej uzasadniły orzeczenie zawieszenia – sąd podkreślił, że to istotny powód implikujący konieczność rozważenia kontynuowania zawieszenia na ówczesnym etapie postępowania. W orzeczeniu została wysłowiona informacja o tym, że Prokuratura Krajowa prowadzi śledztwo w zakresie wspomnianego zarzutu popełnienia czynu, który miał kluczowe znaczenie dla zawieszenia. Do SN na tamten czas jednak nie wpłynął wniosek o wyrażenie zgody na pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności karnej, co należy rozumieć jako brak dostatecznego materiału dowodowego, który pozwoliłby na sformułowanie uzasadnionego podejrzenia, że obwiniony popełnił przestępstwo wysłowione w art. 231 § 1 k.k[320]. Ocena oskarżyciela natomiast wskazująca na wyczerpanie znamion czynu zabronionego przez przewinienie dyscyplinarne zarzucane obwinionemu nie jest dostateczną przesłanką do utrzymania owego w stanie zawieszenia. Niezbędne jest uzupełnienie jej o materiał dowodowy wskazujący na wpływ takiej przesłanki na dobro wymiaru sprawiedliwości oraz służby sędziowskiej, a wspomniany materiał nie został zgromadzony na analizowanym etapie postępowania.

Sąd przyznał, że w analizowanych okolicznościach okres ponad dwóch lat utrzymania sędziego w zawieszeniu w wykonywaniu obowiązków służbowych należy ocenić jako nadmiernie ingerujący w chroniony przez ustawę zasadniczą wymiar sprawiedliwości – szczególnie zasadę nieusuwalności sędziów. Długotrwałe zawieszenie natomiast może być uznane za adekwatne, jeżeli obwinionemu faktycznie grozi kara wydalenia ze służby w przypadku uznania winy w postępowaniu dyscyplinarnym[321].

To odkryło potrzebę przeprowadzenia rozważań de lege ferenda na temat regulacji, która nakazywałaby sądowi dyscyplinarnemu zweryfikować zasadność kontynuowania zawieszenia sędziego w czynnościach służbowych. Regulacja o mocy prawnej ustawy mogłaby określić czas od momentu zawieszenia w czynnościach służbowych, w którym właściwy sąd dyscyplinarny miałby obowiązek rozpocząć postępowanie w przedmiocie ewentualnego uchylenia takiego stanu. Wyjątkiem od nakazu mogłyby być okoliczności wskazujące na perspektywę wymierzenia obwinionemu kary wydalenia ze służby. Ratio legis takiej regulacji byłoby unikanie przesadnie długiego utrzymywania

[320] Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny, Dz.U.2021.2345, Dz.U.2021.2447

[321] Baza orzeczeń na stronie SN, uchwała z dnia 23 maja 2022 r, sygn. akt I DO 13/22 na podstawie postanowienia SN z dnia 8 grudnia 2021 roku, sygn. akt II DO 46/21

sędziego w stanie zawieszenia i zarazem unikanie ryzyka ingerencji w zasadę nieusuwalności sędziów wysłowioną w art. 180 ust. 1 Konstytucji RP[322].

8.2. Wpływ hipotetycznego rezultatu postępowania karnego na obniżenie wynagrodzenia sędziego w toku postępowania dyscyplinarnego

Izba Dyscyplinarna Sądu Najwyższego uchwałą o sygn. akt II DO 115/20[323] utrzymała w mocy w zaskarżonej części uchwałę wydaną przez ten podmiot w przedmiocie zezwolenia na pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności karnej. Sędziemu uchylono immunitet przez wzgląd na czyn polegający na prowadzeniu pojazdu mechanicznego w ruchu lądowym w stanie nietrzeźwości. W powiązaniu z wspomnianym zezwoleniem sąd orzekł zawieszenie sędziego w czynnościach służbowych i na jego czas obniżenie wynagrodzenia o 45%. Zawieszony sędzia zaskarżył wydaną uchwałę w zakresie wysokości obniżenia – podniósł m.in. informację o dotychczasowej niekaralności oraz finansowym wspieraniu córki będącej aplikantką radcowską. Argumenty podniesione przez sąd w związku z odpowiedzią na wspomniane wyrażone przez obwinionego okoliczności mające skutkować złagodzeniem dolegliwości opisałem w rozdziale VII w części dotyczącej obniżenia o 36%-49%.

W analizowanym orzeczeniu sąd odniósł się do fragmentu treści zaskarżenia uchwały wydanej przez sąd pierwszej instancji. W owym fragmencie sędzia odniósł się do hipotetycznego rezultatu postępowania karnego, w którym właściwy sąd może uznać, że stopień społecznej szkodliwości czynu popełnionego przez oskarżonego nie jest znaczny. Taki rezultat jest możliwy w związku z zastosowaniem art. 66 § 1 Kodeksu karnego[324] – sąd może warunkowo umożyć postępowanie karne. Wysłowiony w art. 66 § 2 wspomnianego kodeksu conditio sine qua non zastosowania wspomnianego przepisu zostałby spełniony, ponieważ w art. 178a § 1 k.k[325] ustanowiony jest maksymalny wymiar kary, który nie przekracza 5 lat pozbawienia wolności. Niemniej Izba Dyscyplinarna w uzasadnieniu analizowanej uchwały wyraziła ocenę, że powyższe okoliczności nie mogą bezpośrednio rzutować na ten sam czyn brany pod uwagę jako

[322] Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.
[323] Baza orzeczeń na stronie SN, uchwała z dnia 26 stycznia 2021 r, sygn. akt II DO 115/20
[324] Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny, Dz.U.2020.1444, Dz.U.2020.1517
[325] Ibidem

delikt dyscyplinarny, przez wzgląd na który sędzia został zawieszony[326]. Różnica wskazana przez sąd polega na tym, że gdy sędzia popełni delikt taki jak wskazany w opisanych okolicznościach, wówczas społeczeństwo odbiera ów fakt w sposób groźny dla zaufania do wymiaru sprawiedliwości. Nadto istnieją oczekiwania wobec sędziów, aby osoby piastujące taki urząd nie przekraczały określonego standardu zachowania w rozmaitych relacjach służbowych oraz z ich służbą niepowiązanych. Ów standard charakteryzuje się podwyższonymi wymaganiami, co implikuje powinność wzorowego poszanowania praworządności, aby inni obywatele mieli konkretny punkt odniesienia dla własnego zachowania w tym zakresie[327]. Sąd podniósł również argument głoszący, że wspomniana na gruncie art. 66 § 1 k.k[328] możliwość warunkowego umorzenia postępowania karnego nie może mieć żadnego wpływu na wysokość obniżenia wynagrodzenia zawieszonemu sędziemu. Jako przyczynę takiego stanu rzeczy wskazał, że wspomniana dolegliwość jest instytucją prawną postępowania dyscyplinarnego.

8.3. Rozstrzygnięcie w sprawie o uchylenie immunitetu sędziowskiego wydane przez niewłaściwy miejscowo sąd dyscyplinarny

W sprawie I DO 31/18[329] Izba Dyscyplinarna wydała takie rozstrzygnięcie, że utrzymała w mocy zaskarżoną uchwałę. Dokonane zostało zezwolenie na pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności karnej za czyn polegający na prowadzeniu pojazdu mechanicznego w ruchu lądowym w stanie nietrzeźwości. Jako sąd pierwszej instancji uchwałę wydał sąd dyscyplinarny przy określonym sądzie apelacyjnym, niemniej skład orzekający w Izbie Dyscyplinarnej wskazał, że ów sąd nie był właściwy miejscowo do rozpoznania sprawy w przedmiocie uchylenia immunitetu sędziowskiego. Pomimo że w okolicznościach tej konkretnej sprawy na mocy art. 110 § 2a ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych[330] istniała ratione loci sądu dyscyplinarnego

[326] Podobnie: W Kozielewicz, Odpowiedzialność dyscyplinarna sędziów, prokuratorów, adwokatów, radców prawnych i notariuszy, wyd. 2, Warszawa 2016, str. 16 wraz z publikacjami powołanymi w przypisach

[327] Baza orzeczeń na stronie SN, uchwała z dnia 26 stycznia 2021 r, sygn. akt II DO 115/20 na podstawie postanowienia SN z 27 lipca 2016 r., SDI 6/16, LEX 2087824 oraz postanowienia SN z 23 lipca 2020 r., II DO 3/20

[328] Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny, Dz.U.2020.1444, Dz.U.2020.1517

[329] Ibidem, uchwała z dnia 11 czerwca 2019 r, sygn. akt I DO 31/18

[330] Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych, Dz.U.2019.52, Dz.U.2019.60

przy innym sądzie apelacyjnym, tego w którego obszarze właściwości prowadzone było postępowanie przygotowawcze, sąd wskazał, że nie doszło do uchybienia procesowego. Takie uchybienie implikowałoby konieczność uchylenia uchwały, od której środek odwoławczy wniósł zawieszony sędzia. Warto dodać, że we wspomnianej normie prawnej przepisu ustawy regulującej ustrój sądów powszechnych wysłowiona jest możliwość wydania uchwały w przedmiocie uchylenia sędziemu immunitetu przez inny sąd dyscyplinarny niż właściwy ze względu na miejsce prowadzenia postępowania przygotowawczego. Aby taka właściwość zaistniała, musi zajść nadzwyczajna okoliczność – wypadek niecierpiący zwłoki. W uzasadnieniu orzeczenia nie zostały opisane okoliczności, które wskazywałyby na możliwość zastosowania wyjątku. Niemniej w realiach analizowanej sprawy uzasadnione było przeciwdziałanie uchyleniu uchwały – to zgodne z prakseologią, nadto pozwoliło uniknąć wygenerowania dodatkowych kosztów postępowania po stronie Skarbu Państwa.

8.4. Możliwość dopuszczenia przedstawiciela społecznego do udziału w sprawie o uchylenie immunitetu sędziowskiego

Uchwała niezezwalająca na pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności karnej została wydana przez Izbę Dyscyplinarną w sprawie I DI 19/21[331]. Czyn brany pod uwagę polegał na nieumyślnym niedopełnieniu obowiązków przez sędziego działającego jako sprawozdawca w składzie orzekającym w określonej sprawie. Wspomniany naruszył podstawowe zasady procesu karnego, ponieważ zaniechał działania zmierzającego do ustalenia, czy w momencie rozpoznania określonej sprawy skutkującego wydaniem pewnego wyroku wobec określonej osoby wykonywana jest kara pozbawienia wolności – to doprowadziło do niewydania nakazu jej zwolnienia: naruszony został art. 538 § 1 k.p.k[332]. Wyrok, na podstawie którego kara pozbawienia wolności była wykonywana wobec wspomnianej osoby, został uchylony. W takich okolicznościach sędzia sprawozdawca bezprawnie pozbawił człowieka wolności, co implikuje działanie na szkodę interesu prywatnego oraz publicznego w zakresie prawidłowego funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości.

Sąd okręgowy działając jako sąd drugiej instancji zmienił rozstrzygnięcie w ten sposób, że m.in. uchylił warunkowe zawieszenie kary pozbawienia wolności. Od owego orzeczenia została wniesiona kasacja przez obrońcę skazanego

[331] Baza orzeczeń na stronie SN, uchwała z dnia 31 maja 2021 r, sygn. akt I DI 19/21
[332] Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego, Dz.U.2021.534 t.j

– Sąd Najwyższy rozstrzygnął ją w taki sposób, że uchylił wyrok wspomnianego sądu okręgowego i przekazał temu sądowi do ponownego rozpoznania w ramach postępowania odwoławczego. W takich okolicznościach obowiązkiem sędziego sprawozdawcy było wydanie zarządzenia zmierzającego do zwolnienia oskarżonego z zakładu karnego. Sąd potwierdził brak umyślności w zachowaniu sędziego, uzasadniając, że źródłem uchybienia było niedostatecznie rzetelne wykonywanie obowiązków służbowych.

Sąd odwoławczy w związku z ponownym rozpoznaniem sprawy orzekł wobec oskarżonego karę pozbawienia wolności na okres półtora roku, uchylając jej warunkowe zawieszenie. Niemniej poważne wątpliwości budzi stwierdzenie sądu wyrażone w badanym uzasadnieniu rozstrzygnięcia w sprawie immunitetowej, które w zakresie wspomnianego wyroku sądu odwoławczego głosi:

> „Okoliczności te powodują, że ostatecznie poszkodowany nie był osobą niewinną i że ciążyła na nim kara pozbawienia wolności, którą w rozmiarze miesiąca i dwóch dni (od 16 października do 18 listopada 2019 r.) odbył w innym terminie niż wynikającym z ostatecznego rozstrzygnięcia w sprawie. Z tej perspektywy należało też uwzględnić, że w chwili uchybienia sędziowskiego P. F. został już pozbawiony wolności na podstawie prawomocnego wyroku sądu odwoławczego, a nie kasacyjnego”[333].

Bowiem w chwili uchybienia, którego dopuścił się sędzia, wyrok sądu odwoławczego, który orzekł o winie i karze skazanego, miał status wyroku uchylonego, co implikuje, że do czasu wydania wyroku w sprawie skierowanej przez sąd kasacyjny do ponownego rozpoznania, niewinność poszkodowanego bezprawnym utrzymywaniem w stanie pozbawienia wolności była faktem. Warto dodać, że art. 6 ust. 2 Europejskiej Konwencji[334] stanowi standard głoszący, że do czasu udowodnienia winy zgodnie z ustawą osobie oskarżonej o popełnienie czynu zagrożonego karą, należy taką osobę uważać za niewinną. Obrońca skazanego natomiast zawarł w kasacji m.in. zastrzeżenia wobec poprawności dokonania ustaleń faktycznych oraz przypisania oskarżonemu umyślnego naruszenia zasad bezpieczeństwa w ruchu lądowym, czyli zakwestionował poprawność rozstrzygnięcia m.in. w zakresie winy[335].

Wiele podmiotów wystąpiło o wzięcie udziału w analizowanym postępowaniu o uchylenie immunitetu sędziowskiego w roli obserwatorów społecznych.

---

[333] Baza orzeczeń na stronie SN, uchwała z dnia 31 maja 2021 r, sygn. akt I DI 19/21
[334] Europejska Konwencja Praw Człowieka po nowelizacji przez Protokół nr 11 i 14 i 15 z Protokołem nr 1 oraz Protokołami nr 4, 6, 7, 12, 13 i 16
[335] Ibidem

Sąd nie uwzględnił żadnego z takich wniosków, wskazując, że zarówno w art. 90 jak i art. 91 k.p.k[336] wysłowione są uprawnienia dotyczące udziału przedstawicieli organizacji społecznych w postępowaniu sądowym, w którego zakres nie wchodzi postępowanie przygotowawcze. Postępowanie w przedmiocie zezwolenia na pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności karnej natomiast jest elementem tego drugiego. Nadto jak sąd podkreślił – wyłączenie jawności postępowania dodatkowo było uzasadnione charakterem przestępstwa: wniosek o uchylenie immunitetu został wniesiony w związku z podejrzeniem popełnienia przestępstwa urzędniczego. Warto dodać, że prokurator korzystając ze swoich praw, nie zezwolił na publiczny dostęp do postępowania dowodowego na omawianym etapie postępowania immunitetowego.

8.5. Zakres czynności wyjaśniających prowadzonych przez rzecznika dyscyplinarnego oraz przesłanki ich podjęcia

Echem odbijały się informacje o postępowaniach dyscyplinarnych zainicjowanych (albo niezainicjowanych) w rezultacie wezwania przez rzecznika dyscyplinarnego na przesłuchanie osoby piastującej urząd sędziego. Przykłady takiej praktyki zostały odnotowane przez Stowarzyszenie Sędziów Polskich Iustitia, a informacja o nich udostępniona na stronie internetowej organizacji[337]. W wątpliwość została poddana legalność wezwania sędziego na przesłuchanie przez rzecznika dyscyplinarnego w ramach czynności wyjaśniających.

Wskazówkę dla poprawnego określenia zakresu czynności jakie rzecznik dyscyplinarny może prowadzić w ramach postępowania wyjaśniającego, uzyskamy, odpowiadając na pytanie o zakres stosowania przepisów kodeksu postępowania karnego[338] oraz części ogólnej kodeksu karnego[339] w związku z materiami nieuregulowanymi w ustawie Prawo o ustroju sądów powszechnych[340]. Ich stosowanie musi być zgodne z regułami wysłowionymi w przepisach regulujących zakres odniesienia prawnego[341], czyli z odpowiedni-

[336] Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego, Dz.U.2021.534 t.j
[337] Postępowanie dyscyplinarne wobec sędzi Ewy Maciejewskiej za zadanie pytania prejudycjalnego do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej – etap wezwania do wyjaśnień oraz inne
[338] Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego, Dz.U.2022.655
[339] Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny, Dz. U. z 2022 r. poz. 1138
[340] K Dudka, opinia prawna na temat zakresu przedmiotowego stosowania art. 114 § 2 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz.U.2018.23 t.j.), str. 3; ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych, Dz.U.2018.23
[341] K Dudka, opinia prawna na temat zakresu przedmiotowego stosowania art. 114 § 2 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz.U.2018.23 t.j.), str. 3-4 na podstawie uchwały SN z dnia 30 września 2003, I KZP 23/03;

mi w określonych okolicznościach przepisami regulującymi odpowiedzialność dyscyplinarną sędziów sądów powszechnych wysłowionymi w ustawie Prawo o ustroju sądów powszechnych[342]. W okolicznościach gdy rzecznik dyscyplinarny podjął działania w postępowaniu wyjaśniającym, ów podmiot zobowiązany jest do uwzględnienia w procesie wykładni prawa rodzaju określonego przepisu wspomnianej ustawy oraz ustalenia na tej podstawie odpowiedniego sposobu zastosowania przepisów branych pod uwagę kodeksów[343].

W art. 114 § 2 p.u.s.p[344] są wskazane jedynie dwie czynności, jakie rzecznik dyscyplinarny może podjąć w ramach postępowania wyjaśniającego. Ów podmiot jest uprawniony wezwać sędziego do złożenia pisemnego oświadczenia w przedmiocie czynności wyjaśniających. Alternatywnie może uzyskać takie oświadczenie ustnie. Wobec powyższego zgodnie z zasadą exceptiones non sunt extendendae niedopuszczalne jest zastosowanie przez rzecznika dyscyplinarnego przepisów Kodeksu postępowania karnego[345] w zakresie czynności wyjaśniających ani wprost, ani po dokonaniu określonych modyfikacji. Sędzia w postępowaniu wyjaśniającym wszczętym przez rzecznika dyscyplinarnego nie może wziąć udziału w innej roli procesowej niż wyznaczona przez ramy wspomnianego przepisu. Dlatego rzecznik dyscyplinarny nie jest uprawniony do wezwania takiej osoby na przesłuchanie w roli świadka czy obwinionego na etapie prowadzenia czynności wyjaśniających. Warto wskazać zasadniczą różnicę, która charakteryzuje się tym, że świadek na podstawie art. 177 § 1 k.p.k[346] ma obowiązek stawiennictwa i złożenia zeznania, sędzia natomiast w toku postępowania wyjaśniającego nie ma obowiązku złożenia oświadczenia. Na sformułowanie wniosku o braku takiego obowiązku pozwala stwierdzenie w art. 114 § 2 p.u.s.p[347]:

> „Niezłożenie oświadczenia przez sędziego nie wstrzymuje dalszego biegu postępowania"[348].

Podnieść należy również informację o tym, że w związku z czynnościami wyjaśniającymi sędzia nie jest świadkiem ani obwinionym, ponieważ

[342] Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych, Dz.U.2018.23
[343] K Dudka, opinia prawna na temat zakresu przedmiotowego stosowania art. 114 § 2 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz.U.2018.23 t.j.), str. 4
[344] Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych, Dz.U.2018.23
[345] Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego, Dz.U.2022.655
[346] Ibidem
[347] Ibidem
[348] K Dudka, opinia prawna na temat zakresu przedmiotowego stosowania art. 114 § 2 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz.U.2018.23 t.j.), str. 5-6

wspomnianemu nie został postawiony zarzut popełnienia przewinienia dyscyplinarnego ani nie zostało rozpoczęte postępowanie dyscyplinarne[349].

Na temat oświadczenia składanego przez sędziego i dotyczącego przedmiotu czynności wyjaśniających można stwierdzić, że taki sędzia powinien zostać poinformowany przez rzecznika dyscyplinarnego o zakresie wykonywanych przez niego czynności, a treść oświadczenia sędziego może być ograniczona do zakresu informacji udostępnionych przez rzecznika. Nadto wskazuje się na powinność precyzyjnego i szczegółowego określenia przez rzecznika przedmiotu podjętych przez niego czynności[350]. W postępowaniu dyscyplinarnym prowadzonym przeciwko sędziemu nie mogą zostać wykorzystane zeznania uzyskane przez rzecznika dyscyplinarnego od takiej osoby w następstwie wezwania jej w trybie stawiennictwa w toku postępowania wyjaśniającego[351]. Wezwanie sędziego do stawiennictwa przez rzecznika dyscyplinarnego musi być dokonywane na piśmie, nadto musi być w nim wyrażona rola, w jakiej sędzia został wezwany. Niedopuszczalne jest zaniechanie przez organ procesowy poinformowania wezwanego sędziego o uprawnieniach i obowiązkach takiej osoby – fakt wezwania na przesłuchanie profesjonalisty nie wywołuje w tym zakresie żadnego skutku[352].

[349] K Zgryzek, Opinia pro bono przygotowana na zlecenie prezesa Stowarzyszenia Sędziów Polskich Iustitia dr hab. prof. UŚl Krystiana Markiewicza, str. 3
[350] Ibidem
[351] Ibidem, str. 4-5
[352] Ibidem, str. 5

Bibliografia

Literatura

Bek D, Hanc J, Jaworska-Wieloch A, Sitarz O, Zawiejski P, Odpowiedzialność dyscyplinarna w systemie polskiego prawa represyjnnego. Analiza aspektów materialnoprawnych na przykładzie wybranych pragmatyk zawodowych, wyd. 1, Warszawa 2019;

Bieńkowska B, Kruszyński P, Kulesza C, Piszczek P, Wykład prawa karnego procesowego, Białystok 1998, http://pbc.biaman.pl/Content/17064/Wyk%C5%82ad%20Prawa%20Karnego%20Procesowego.pdf, [dostęp: 22.06.2022];

Birninghamcenter for the rule of law, Ekspertyza dotycząca zastosowania artykułu 6 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka do sądów konstytucyjnych Państw-Stron, sporządzona na prośbę Rzecznika Praw Obywatelskich w kontekście sprawy K 6/21 rozpoznawanej przez Trybunał Konstytucyjny, 4 listopada 2021, https://bip.brpo.gov.pl/sites/default/files/2021-11/Ekspertyza%20dotycz%C4%85ca%20zastosowania%20art.%206%20EKPC%20do%20s%C4%85d%C3%B3w%20konstytucyjnych.pdf, [dostęp: 3.07.2022];

Breasted J H, Ancient records of Egypt, Volume III: The nineteenth dynasty, http://etana.org/sites/default/files/coretexts/14898.pdf, [dostęp: 22.06.2022];

Bukowczyk P, Kara śmierci w doktrynach kościołów ewangelickich w krajach niemieckich, Wrocław 2015, https://depot.ceon.pl/bitstream/handle/123456789/17000/Piotr%20Bukowczyk_Doktorat_wersja%20do%20publikacji.pdf?sequence=1&isAllowed=y, [dostęp: 22.06.2022];

Butrymowicz M, Śmierć według prawa w starożytnym Egipcie i prawie żydowskim [w:] Człowiek chory i umierający. Możliwości wsparcia formy pomocy, red. J. Stala, Kraków 2014, http://bc.upjp2.edu.pl/Content/2388/butrymowicz.pdf, [dostęp: 22.06.2022];

Chauvin T, Stawecki T, Winczorek P, Wstęp do prawoznawstwa, 11. wydanie poprawione i uzupełnione, Wydawnictwo C.H.Beck Warszawa 2017;

Chojnicka K, Olszewski H, Historia doktryn politycznych i prawnych, wyd. 1, Poznań 2004;

Dudka K, Odpowiedzialność dyscyplinarna w prawniczych zawodach zaufania publicznego – analiza orzecznictwa kar dyscyplinarnych, Instytut Wymiaru Sprawiedliwości, Warszawa 2013, https://iws.gov.pl/wp-content/uploads/2018/08/IWS_Dudka-K-Odpowiedzialno%C5%9B%C4%87-dyscyplinarna-w-prawniczych-zawodach-zaufania-publicznego.pdf, [dostęp: 22.06.2022];

Dudka K, opinia prawna na temat zakresu przedmiotowego stosowania art. 114 § 2 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz.U.2018.23 t.j.), https://www.iustitia.pl/dzialalnosc/opinie-i-raporty/2651-rzecznicy-dyscyplinarni-lamia-prawo-wzywajac-sedziow-jako-swiadkow-opinia-prawna-prof-katarzyny-dudki, [dostęp: 17.08.2022];

Fijałkowska L, Prapoczątki zawodów prawniczych Sędziowie, „doradcy prawni" i „notariusze" na starożytnym Bliskim Wschodzie [w:] O historii adwokatury w Polsce i na świecie. W siedemdziesiątą rocznicę powstania Izby Adwokackiej w Łodzi, D. Wiśniewska, M. Rakowski (red.), WUŁ, Łódź 2020, https://dspace.uni.lodz.pl/bitstream/handle/11089/39211/45-58-fijalkowska.pdf?sequence=1&isAllowed=y, [dostęp: 22.06.2022];

Garlicki L, Polskie prawo konstytucyjne. Zarys wykładu, Warszawa 2021;

Giętkowski R, Odpowiedzialność dyscyplinarna w prawie polskim, Gdańsk 2013, https://prawo.ug.edu.pl/sites/default/files/_nodes/strona-pia/57173/files/gietkowski_odpowiedzialnosc_dyscyplinarna.pdf, [dostęp: 22.06.2022];

Górski A (red.), Prawo o ustroju sądów powszechnych. Komentarz, Lex 2013;

Gudowski J (red.), Komentarz do ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych, [w:] Prawo o ustroju sądów powszechnych. Ustawa o Krajowej Radzie Sądownictwa. Komentarz, wyd. II, LexisNexis 2009;

Gudowski J, Ereciński T, Iwulski J, Komentarz do ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych, Komentarz, wyd. II, Warszawa 2009;

Hryniewicz E, Kara kryminalna w świetle Konstytucji RP, C.H.Beck, 2015;

Jaczynowska M, Musiał D, Stępień M, Historia Starożytna, Warszawa 2008;

Jagielski M, Niedużak M, Publiczna dostępność orzeczeń sądowych, Forum Obywatelskiego Rozwoju, Helsińska Fundacja Praw Człowieka, Koźmiński Kolegium Prawa, Warszawa 2010, https://for.org.pl/upload/Nowy_Wymiar_Sprawiedliwosci/Raport_Publiczna_dostepnosc_orzeczen_sadowych.pdf, [dostęp: 22.06.2022];

Jasiński A S, Samuel: ostatni sędzia Izraela, Scriptura Sacra, rok 21/2017, https://czasopisma.uni.opole.pl/index.php/scrs/article/view/4131/3791, [dostęp: 22.06.2022];

Kozielewicz W, Odpowiedzialność dyscyplinarna sędziów w Polsce do 2001 r. – rys historyczny, KRS 2016/4, http://www.krspl.home.pl/admin/files/kwartalnik/krs_04_2016_druk_prv.pdf, [dostęp: 22.06.2022];

Kozielewicz W, Odpowiedzialność dyscyplinarna sędziów, prokuratorów, adwokatów, radców prawnych i notariuszy, wyd. 2, Warszawa 2016;

Kulesza W, Crimen laesae iustitiae. Odpowiedzialność karna sędziów I prokuratorów za zbrodnie sądowe według prawa norymberskiego, niemieckiego, austriackiego i polskiego, Łódź 2013, https://wydawnictwo.uni.lodz.pl/wp-content/uploads/2016/04/Kulesza-Crimen_laesae_iustitiae-.pdf, [dostęp: 22.06.2022];

Kwiatkowski B, Poczet faraonów, Warszawa 2002;

Lesiński B, Rozwadowski W, Historia prawa sądowego. Zarys wykładu, Poznań 2007 – dodruk według wydania z 1992 roku;

Łętowska E, Dekalog Dobrego Sędziego [w:] Krajowa Rada Sądownictwa kwartalnik, numer 1, marzec 2016, str. 5-8. Przedruk z Gazeta Wyborcza 6–7.2.1993 r., nr 31, str. 8,
http://www.krspl.home.pl/admin/files/kwartalnik/krs_01_2016_druk_prv.pdf, [dostęp: 22.06.2022];

Meier Tetlow E, Women, Crime and Punishment in Ancient Law and Society: Volume 1: The Ancient Near East. (Continuum), 2004, https://www.academia.edu/7970783/Elisabeth_Meier_Tetlow_Women_Crime_and_Punishment_in_Ancient_Law_and_Society_Vol_1_The_Ancient_Near_East_Continuum_2004, [dostęp: 22.06.2022];

Nowicka D, Nowicki S, Prawo boskie i prawo ludzkie: sądownictwo starożytnego Izraela na tle praktyki mezopotamskiej, Scripta Biblica et Orientalia 1, 2009;

Nowicki M A, Komentarz do Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, [w:] Wokół Konwencji Europejskiej. Komentarz do Europejskiej Konwencji Praw Człowieka, wyd. VIII;

Orzecznictwo Sądu Najwyższego w sprawach dyscyplinarnych 2011 Pełny urzędowy zbiór orzeczeń w sprawach dyscyplinarnych sędziów, adwokatów, notariuszy, prokuratorów, radców prawnych oraz skarg na przewlekłość postępowania, http://www.sn.pl/orzecznictwo/SitePages/Biuletyny.aspx?ListName=Orzecz_SN_SD&Year=2011, [dostęp: 26.06.2022];

Orzecznictwo Sądu Najwyższego w sprawach dyscyplinarnych 2012 zbiór urzędowy istotnych orzeczeń w sprawach dyscyplinarnych sędziów, adwokatów, notariuszy, prokuratorów, radców prawnych oraz skarg na przewlekłość postępowania, http://www.sn.pl/orzecznictwo/SitePages/Biuletyny.aspx?ListName=Orzecz_SN_SD&Year=2012, [dostęp: 26.06.2022];

Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Dyscyplinarna Nr 2/2020, Warszawa.2020 http://www.sn.pl/orzecznictwo/SiteAssets/Lists/Zbior_orzeczen_ID/AllItems/Orzecznictwo%20SNID%202020-2.pdf, [dostęp: 22.06.2022];

Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Dyscyplinarna Nr 3/2020, Warszawa 2021, http://www.sn.pl/orzecznictwo/SiteAssets/Lists/Zbior_orzeczen_ID/AllItems/Orzecznictwo%20SNID%202020-3.pdf, [dostęp: 22.06.2022];

Pędracki M, Przepisy najstarszych „kodeksów" mezopotamskich ustanawiające kary dla ludzi wolnych, Analecta 6/2(12) 1997, https://bazhum.muzhp.pl/media/files/Analecta_studia_i_materialy_z_dziejow_nauki/Analecta_studia_i_materialy_z_dziejow_nauki-r1997-t6-n2_(12)/Analecta_studia_i_materialy_z_dziejow_nauki-r1997-t6-n2_(12)-s7-41/Analecta_studia_i_materialy_z_dziejow_nauki-r1997-t6-n2_(12)-s7-41.pdf, [dostęp: 22.06.2022];

Piechowiak M, Tomasza z Akwinu koncepcja prawa naturalnego. Czy Akwinata jest myślicielem liberalnym? [w:] Przegląd Tomistyczny, t. XIX, 2013, https://philarchive.org/archive/PIETZA-2, [dostęp: 22.06.2022];

Pismo Święte Nowego i Starego Testamentu, Biblia Tysiąclecia, Wydawnictwo Pallottinum, 2002, http://www.makowarsko-parafia.pl/downloads/PS.pdf, [dostęp: 22.06.2022];

Plesnarowicz-Durska E [w:] Prawo o ustroju sądów administracyjnych. Komentarz, Warszawa 2014;

Pokutta D, Lipit-Ishtar Codex. Text Summerian-English orginal transcription, https://www.academia.edu/22455640/Lipit_Ishtar_Codex_Text_Summerian_English_orginal_transcription, [dostęp: 22.06.2022];

Przewodnik w zakresie stosowania Artykułu 6 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, Prawo do rzetelnego procesu sądowego (aspekt karny), 31 grudnia 2019 roku, Europejski Trybunał Praw Człowieka, https://www.echr.coe.int/Documents/Guide_Art_6_criminal_POL.pdf, [dostęp: 2.07.2022];

Roth M T, Law Collections from Mesopotamia and Asia Minor, 1995, http://www.g2rp.com/pdfs/LawCollectionsFromMesopotemiaAndAsiaMinor.pdf, [dostęp: 22.06.2022];

Sąd Najwyższy Rzeczypospolitej Polskiej, Informacja o działalności Sądu Najwyższego w roku 2019 oraz Informacja o działalności Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego w roku 2019, Warszawa 2020, https://www.sn.pl/osadzienajwyzszym/Dzialalnosc_SN/Informacja%20SN%20za%202019%20rok.pdf, [dostęp: 22.06.2022];

Stępień M, Kodeks Hammurabiego, Wydawnictwo Alfa, Warszawa 2000;

Szczucki K, Ustawa o Sądzie Najwyższym. Komentarz, wyd. II, 2021;

Sztaba S, Kodeks Hammurabiego widziany oczami ekonomisty, Kwartalnik Kolegium Ekonomiczno-Społecznego. Studia I Prace, nr. 1 2013, https://ssl-kolegia.sgh.waw.pl/pl/KES/czasopisma/kwartalnik/Documents/ssztaba132013.pdf, [dostęp: 22.06.2022];

Ślęzak J, System kar i represji karnej w starożytności, Studia Gdańskie. Wizje i rzeczywistość 11, 2014, http://cejsh.icm.edu.pl/cejsh/element/bwmeta1.element.desklight-4f525c92-8b43-442a-9631-d912ca595fc8, [dostęp: 22.06.2022];

The Cambridge Ancient History Vol.I part II, Early history of the Middle East, Cambridge University Press, 2008;

The Cambridge Ancient History Vol.II part II, The Middle East and the Aegean Region c. 1380-10 B.C, Cambridge University Press, 2008;

Tłumaczenie Campbell i Fell v. Wielka Brytania – wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z dnia 28 czerwca 1984 r. 7819/77;

Tłumaczenie Engel i inni v. Holandia – wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z dnia 8 czerwca 1976 r. 5100/71;

Tłumaczenie Europejskiej Konwencji Praw Człowieka po nowelizacji przez Protokół nr 11 i 14 i 15 z Protokołem nr 1 oraz Protokołami nr 4, 6, 7, 12, 13 i 16, https://www.echr.coe.int/documents/convention_pol.pdf, [dostęp: 3.07.2022];

Wołodkiewicz W, Prawo rzymskie słownik encyklopedyczny, Warszawa 1986;

Wronkowska S, Podstawowe pojęcia prawa i prawoznawstwa, wydanie trzecie, poprawione i uzupełnione, Poznań 2005;

Zabłocka J, Historia Bliskiego Wschodu w starożytności (od początków osadnictwa do podboju perskiego), Łódź 1982;

Akty normatywne

1/ obowiązujące

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 roku, Dz. U. z 1997 r. Nr 78, poz. 483, z 2001 r. Nr 28, poz. 319, z 2006 r. Nr 200, poz. 1471, z 2009 r., Nr 114, poz. 946;

Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych), Dz.U. L 119 z 4.5.2016, s. 1, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=CELEX%3A32016R0679, [dostęp: 22.06.2022];

Uchwała Nr 741/2009 Krajowej Rady Sądownictwa z dnia 7 października 2009 roku, http://krspl.home.pl/admin/files/200120.pdf, [dostęp: 22.06.2022];

Uchwała Nr 1295/2015 Krajowej Rady Sądownictwa z dnia 8 grudnia 2015 roku, http://krspl.home.pl/admin/files/opinie-i-stanowiska/uchwala%20nr%201295.pdf, [dostęp: 22.06.2022];

Uchwała Nr 14/17 Krajowej Rady Sądownictwa z dnia 11 stycznia 2017 roku, http://krspl.home.pl/admin/files/opinie-i-stanowiska/170111%20uchwala%20nr%2014.pdf, [dostęp: 22.06.2022];

Uchwała Nr 15/17 Krajowej Rady Sądownictwa z dnia 11 stycznia 2017 roku, http://krspl.home.pl/pl/dla-sedziow/c,65,zbior-zasad-etyki-zawodowej-sedziow-uchwaly/p,1/4557,uchwala-nr-1517-krajowej-rady-sadownictwa-z-dnia-11-stycznia-2017-r, [dostęp: 22.06.2022];

Uchwała Nr 25/2017 Krajowej Rady Sądownictwa z dnia 13 stycznia 2017 roku w sprawie ogłoszenia ujednoliconego tekstu Zbioru Zasad Etyki Zawodowej Sędziów i Asesorów Sądowych, https://www.krs.pl/pl/o-radzie/zbior-zasad-etyki-zawodowej-sedziow/591-uchwala-nr-25-2017-krajowej-rady-sadownictwa-z-dnia-13-stycznia-2017-r.html, [dostęp: 22.06.2022];

Uchwała Nr 626/2018 Krajowej Rady Sądownictwa z dnia 12 grudnia 2018 r. w przedmiocie wykładni zasad etyki zawodowej sędziów, https://www.krs.pl/pl/o-radzie/zbior-zasad-etyki-zawodowej-sedziow/600-uchwala-krajowej-rady-sadownictwa-z-12-grudnia-2018-r-dotyczace-wykladni-zasad-etyki-zawodowej-sedziow.html, [dostęp: 6.08.2022];

Ustawa z dnia 20 maja 1971 r. Kodeks wykroczeń, Dz. U. z 2015 r. poz. 1094, 1485, 1634 i 1707 oraz z 2017 r. poz. 966, 1941 i 2361;

Ustawa z dnia 2 października 1992 r. o ratyfikacji Konwencji o Ochronie Praw Czlowieka i Podstawowych Wolności, Dz.U. z 1992 r. Nr 85, poz. 427;

Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny, Dz.U.2020.1444, Dz.U.2020.1517, Dz.U.2021.2345, Dz.U.2021.2447, Dz. U. z 2022 r. poz. 1138;

Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego, Dz.U.2021.534 t.j , Dz.U.2022.655;

Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. Prawo o ustroju sądów wojskowych, Dz. U. z 2020 r. poz. 1754, z 2022 r. poz. 655;

Ustawa z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, Dz. U. z 2020 r. poz. 53, 252, 568, 1222 i 1578, Dz.U.2022.504;

Ustawa z dnia 18 grudnia 1998 r. o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, Dz.U. z 2018 roku, poz. 2032, Dz. U. z 2021 r. poz. 177, z 2022 r. poz. 375, 1259, 1283;

Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych, Dz.U.2001.98.1070, Dz.U.2011.203.1192, Dz.U.2015.133, Dz.U.2015.1309, Dz. U. z 2016 r. poz. 2062, z późn. zm, Dz.U.2018.5, Dz.U.2018.23, Dz.U.2018.138, Dz.U.2018.771, Dz.U.2018.1544, Dz.U.2018.1669, Dz.U.2019.52, Dz.U.2019.60, Dz.U.2019.1495, Dz. U. z 2020 r. poz. 2072, z 2021 r. poz. 1080, 1236, Dz.U.2022.655, Dz.U.2022.1259;

Ustawa z dnia 25 lipca 2002 r. Prawo o ustroju sądów administracyjnych, Dz. U. z 2021 r. poz. 137;

Ustawa z dnia 5 sierpnia 2010 r. o ochronie informacji niejawnych, Dz. U. z 2019 r. poz. 742, 2022 r. poz. 655;

Ustawa z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki, Dz. U. 2018, poz. 75;

Ustawa z dnia 12 maja 2011 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa, Dz.U.2011.126.714, Dz.U.2016.976;

Ustawa z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym, Dz. U. 2018, poz. 5, Dz.U.2021.154, Dz.U.2021.611, Dz.U.2021.1904, Dz.U.2022.480;

Załącznik do obwieszczenia Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 13 maja 2022 r. (poz. 1375), ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego;

Zarządzenie SN z dnia 22 grudnia 2009 r. WD 13/09, niepubl;

Zarządzenie Nr 48/2020 Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego z dnia 20 kwietnia 2020 r, http://www.sn.pl/aktualnosci/SiteAssets/Lists/Wydarzenia/NewForm/Zarz%C4%85dzenie%20nr%2048_2020%20Pierwszego%20Prezesa%20SN%20z%20dnia%2020%20kwietnia%202020r.pdf, [dostęp: 12.07.2022];

Zarządzenie Nr 55/2020 Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego z dnia 5 maja 2020 r. o wykonaniu postanowienia Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 8 kwietnia 2020 r. o zastosowaniu środków tymczasowych w sprawie C-791/19 oraz o uchyleniu zarządzenia z dnia 20 kwietnia 2020 r, http://www.sn.pl/aktualnosci/SiteAssets/Lists/Wydarzenia/AllItems/Zarz_PP_SN_55_2020.pdf, [dostęp: 12.07.2022];

Zarządzenie Nr 90/2021 Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego z dnia 5 sierpnia 2021 r. w związku z wyrokiem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 15 lipca 2021 r. (C-791/19), http://www.sn.pl/aktualnosci/SiteAssets/Lists/Wydarzenia/AllItems/Zarz_PP_SN_90_2021.pdf, [dostęp: 12.07.2022];

2/ historyczne

Uchwała Nr 16/2003 Krajowej Rady Sądownictwa z dnia 19 lutego 2003 roku w sprawie uchwalenia zbioru zasad etyki zawodowej sędziów. Zbiór Zasad Etyki Zawodowej Sędziów, http://krspl.

home.pl/pl/dla-sedziow/c,65,zbior-zasad-etyki-zawodowej-sedziow-uchwaly/p,1/100,uchwala-nr-162003-krajowej-rady-sadownictwa-z-dnia-19-lutego-2003-r, [dostęp: 22.06.2022];

Ustawa z dnia 19 kwietnia 1969 r. Kodeks karny, Dz.U.1969.13.94, Dz.U.1982.41.273, Dz.U.1995.95.475;

Ustawa z dnia 19 kwietnia 1969 r. Kodeks postępowania karnego, Dz.U.1995.89.443;

Ustawa z dnia 20 czerwca 1985 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych, Dz.U.1994.7.25, Dz.U.1996.77.367, Dz.U.2001.98.1070;

Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa, Dz.U.2009.54.440;

Ustawa z dnia 20 września 1984 r. o Sądzie Najwyższym, Dz.U.1994.13.48, Dz.U.1996.77.367, Dz.U.2002.101.924, Dz.U.2002.169.1387;

Ustawa z dnia 23 listopada 2002 r. o Sądzie Najwyższym, Dz.U.2002.240.2052, Dz.U.2016.1254, Dz.U.2018.3;

Orzecznictwo

1/ ETPCz

Case of Moreira Ferreira v. Portugal (No. 2) (Application no. 19867/12) judgment Strasbourg 11 July 2017;

Ramos Nunes de Carvalho e Sá v. Portugalia z dnia 6 listopada 2018 r., Wielka Izba, skargi nr 55391/13, 57728/13 i 74041/13, https://www.ejtn.eu/Documents/About%20EJTN/RoL%20Project/RoL_2019_02_Brussels/CASE%20OF%20RAMOS%20NUNES%20DE%20CARVALHO%20E%20S_%20v.%20PORTUGAL.pdf, [dostęp: 22.06.2022];

Wyrok Le Compte, Van Leuven i De Meyer v. Belgia, § 48; Diennet v. Francja z dnia 26 września 1995 r., A. 325-A, § 28;

Wyrok Philis v. Grecja (nr 2) z dnia 27 czerwca 1997 r., RJD 1997, § 45; W.R. v. Austria z dnia 21 grudnia 1999 r., Izba (Sekcja III), niepubl;

Wyrok Imbrioscia v. Szwajcaria z dnia 24 listopada 1993 r., A. 275;

Wyrok Eckle v. Niemcy z dnia 15 lipca 1982 r., A. 51, § 76–77; T. v. Wielka Brytania i V. v. Wielka Brytania z dnia 16 grudnia 1999 r., Wielka Izba, § 108;

2/ TUE

Postanowienie Trybunału (wielka izba) z dnia 8 kwietnia 2020 r. Postępowanie w przedmiocie środków tymczasowych – Artykuł 279 TFUE – Wniosek o zastosowanie środków tymczasowych – Artykuł 19 ust. 1 akapit drugi TUE – Niezależność Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego (Polska), https://archiwumosiatynskiego.pl/images/2020/04/C-791_19_R.pdf, [dostęp: 17.07.2022];

3/ TK

Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 24 listopada 2021 r, sygn. akt K 6/21, https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20210002161/O/D20212161.pdf, [dostęp: 22.06.2022];

4/ SN

Dwa postanowienia Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego z dnia 19 maja 2021 r, sygn. akt I DPU 1/21, http://www.sn.pl/sites/orzecznictwo/OrzeczeniaHTML/i%20dpu%201-21.docx.html, http://www.sn.pl/sites/orzecznictwo/OrzeczeniaHTML/i%20dpu%201-21-1.docx.html, [dostęp: 22.06.2022];

Postanowienie SN-SD z dnia 12 stycznia 2009 r., SNO 90/08, OSNSD 2009, poz. 1;

Postanowienie SN-SD z dnia 17 września 2009 r. SNO 64/09, OSNSD 2009, poz. 73;

Postanowienie SN z 27 lipca 2016 r., SDI 6/16, LEX 2087824;

Postanowienie SN z dnia 20 grudnia 2018 r, sygn. akt I DSP 1/18, http://www.sn.pl/sites/orzecznictwo/OrzeczeniaHTML/i%20dsp%201-18.docx.html, [dostęp: 22.06.2022];

Postanowienie SN z dnia 10 stycznia 2019 r, sygn. akt I DSP 1/18, http://www.sn.pl/sites/orzecznictwo/OrzeczeniaHTML/i%20dsp%201-18-1.docx.html, [dostęp: 22.06.2022];

Postanowienie SN z dnia 2 lipca 2019 r, sygn. akt II DSP 1/19, http://www.sn.pl/sites/orzecznictwo/OrzeczeniaHTML/ii%20dsp%201-19.docx.html, [dostęp: 22.06.2022];

Postanowienia SN z dnia 7 listopada 2019 r, sygn. akt I DSK 10/19, http://www.sn.pl/sites/orzecznictwo/OrzeczeniaHTML/i%20dsk%2010-19-8.docx.html, [dostęp: 22.06.2022];

Postanowienie SN z dnia 14 listopada 2019 r, sygn. akt I DSP 1/18, http://www.sn.pl/sites/orzecznictwo/OrzeczeniaHTML/i%20dsp%201-18-2.docx.html, [dostęp: 22.06.2022];

Postanowienie SN z dnia 14 listopada 2019 roku, II DO 30/19, Lex 3095001, http://www.sn.pl/sites/orzecznictwo/OrzeczeniaHTML/ii%20do%2030-19.docx.html, [dostęp: 22.06.2022];

Postanowienie SN z dnia 17 grudnia 2019 r, sygn. akt I DO 57/19, http://www.sn.pl/sites/orzecznictwo/OrzeczeniaHTML/i%20do%2057-19-1.docx.html, [dostęp: 22.06.2022];

Postanowienie SN z dnia 19 grudnia 2019 r, sygn. akt II DO 35/19, http://www.sn.pl/sites/orzecznictwo/OrzeczeniaHTML/ii%20do%2035-19.docx.html, [dostęp: 22.06.2022];

Postanowienie SN z dnia 14 stycznia 2020 r, sygn. akt II DSS 20/19, http://www.sn.pl/sites/orzecznictwo/OrzeczeniaHTML/ii%20dss%2020-19.docx.html, [dostęp: 22.06.2022];

Postanowienie SN z dnia 20 stycznia 2020 r, sygn. akt I DSS 2/19, http://www.sn.pl/sites/orzecznictwo/OrzeczeniaHTML/i%20dss%202-19.docx.html, [dostęp: 22.06.2022];

Postanowienie SN z dnia 20 stycznia 2020 r, sygn. akt I DSS 3/19, http://www.sn.pl/sites/orzecznictwo/OrzeczeniaHTML/i%20dss%203-19.docx.html, [dostęp: 22.06.2022];

Postanowienie SN z dnia 27 lutego 2020 r, sygn. akt I DSP 2/19, http://www.sn.pl/sites/orzecznictwo/OrzeczeniaHTML/i%20dsp%202-19.docx.html, [dostęp: 22.06.2022];

Postanowienie SN z dnia 22 czerwca 2020 r, sygn. akt II DSP 2/19, http://www.sn.pl/sites/orzecznictwo/OrzeczeniaHTML/ii%20dsp%202-19.docx.html, [dostęp: 22.06.2022];

Postanowienie SN z dnia 22 czerwca 2020 r, sygn. akt II DSP 1/20, http://www.sn.pl/sites/orzecznictwo/OrzeczeniaHTML/ii%20dsp%201-20.docx.html, [dostęp: 22.06.2022];

Postanowienie SN z 23 lipca 2020 r., sygn. akt II DO 3/20, http://www.sn.pl/sites/orzecznictwo/OrzeczeniaHTML/ii%20do%203-20.docx.html, [dostęp: 22.06.2022];

Postanowienie SN z dnia 18 sierpnia 2020 r, sygn. akt I DSP 1/20, http://www.sn.pl/sites/orzecznictwo/OrzeczeniaHTML/i%20dsp%201-20.docx.html, [dostęp: 22.06.2022];

Postanowienie SN z dnia 5 stycznia 2021 r, sygn. akt I DO 61/20, http://www.sn.pl/sites/orzecznictwo/OrzeczeniaHTML/i%20do%2061-20-1.docx.html, [dostęp: 22.06.2022];

Postanowienie SN z dnia 7 stycznia 2021 r, sygn. akt I DO 63/20, http://www.sn.pl/sites/orzecznictwo/OrzeczeniaHTML/i%20do%2063-20.docx.html, [dostęp: 22.06.2022];

Postanowienie SN z dnia 21 stycznia 2021 r, sygn. akt I DO 5/21, http://www.sn.pl/sites/orzecznictwo/OrzeczeniaHTML/i%20do%205-21.

docx.html, [dostęp: 22.06.2022];

Postanowienie SN z dnia 2 marca 2021 r, sygn. akt I DI 7/21, http://www.sn.pl/sites/orzecznictwo/OrzeczeniaHTML/i%20di%207-21-1.docx.html, [dostęp: 22.06.2022];

Postanowienie SN z dnia 20 maja 2021 r, sygn. akt I DO 6/21, http://www.sn.pl/sites/orzecznictwo/OrzeczeniaHTML/i%20do%206-21.docx.html, [dostęp: 22.06.2022];

Postanowienie SN z dnia 1 czerwca 2021 r, sygn. akt I DI 16/21, http://www.sn.pl/sites/orzecznictwo/OrzeczeniaHTML/i%20di%2016-21.docx.html, [dostęp: 22.06.2022];

Postanowienie SN z dnia 16 czerwca 2021 r, sygn. akt I DI 27/21, http://www.sn.pl/sites/orzecznictwo/OrzeczeniaHTML/i%20di%2027-21.docx.html, [dostęp: 22.06.2022];

Postanowienie SN z dnia 16 czerwca 2021 r, sygn. akt I DI 28/21, http://www.sn.pl/sites/orzecznictwo/OrzeczeniaHTML/i%20di%2028-21.docx.html, [dostęp: 22.06.2022];

Postanowienie SN z dnia 24 czerwca 2021 r, sygn. akt II DO 18/21, http://www.sn.pl/sites/orzecznictwo/OrzeczeniaHTML/ii%20do%2018-21.docx.html, [dostęp: 22.06.2022];

Postanowienie SN z dnia 24 czerwca 2021 r, sygn. akt II DO 34/21, http://www.sn.pl/sites/orzecznictwo/OrzeczeniaHTML/ii%20do%2034-21.docx.html, [dostęp: 22.06.2022];

Postanowienie SN z dnia 3 sierpnia 2021 r, sygn. akt I DO 7/21, http://www.sn.pl/sites/orzecznictwo/OrzeczeniaHTML/i%20do%207-21.docx.html, [dostęp: 22.06.2022];

Postanowienie SN z dnia 3 sierpnia 2021 r, sygn. akt I DO 8/21, http://www.sn.pl/sites/orzecznictwo/OrzeczeniaHTML/i%20do%208-21.docx.html, [dostęp: 22.06.2022];

Postanowienie SN z dnia 14 października 2021 r, sygn. akt I DO 10/21, http://www.sn.pl/sites/orzecznictwo/OrzeczeniaHTML/i%20do%2010-21.docx.html, [dostęp: 22.06.2022];

Postanowienie SN z dnia 16 listopada 2021 r, sygn. akt II DO 82/20, http://www.sn.pl/sites/orzecznictwo/OrzeczeniaHTML/ii%20do%2082-20.docx.html, [dostęp: 22.06.2022];

Postanowienie SN z dnia 8 grudnia 2021 roku, sygn. akt II DO 46/21, http://www.sn.pl/sites/orzecznictwo/OrzeczeniaHTML/ii%20do%2046-21.docx.html, http://www.sn.pl/sites/orzecznictwo/OrzeczeniaHTML/ii%20do%2046-21-1.docx.html, [dostęp: 22.06.2022];

Postanowienie SN z dnia 12 stycznia 2022 r, sygn. akt II DO 106/20, http://www.sn.pl/sites/orzecznictwo/OrzeczeniaHTML/ii%20do%20106-20.docx.html, [dostęp: 22.06.2022];

Postanowienie SN z dnia 2 marca 2022 r, sygn. akt II DO 38/21, http://www.sn.pl/sites/orzecznictwo/OrzeczeniaHTML/ii%20do%2038-21-1.docx.html, [dostęp: 22.06.2022];

Postanowienie SN z dnia 24 marca 2022 r, sygn. akt II DO 70/21, http://www.sn.pl/sites/orzecznictwo/OrzeczeniaHTML/ii%20do%2070-21.docx.html, [dostęp: 22.06.2022];

Postanowienie SN z dnia 28 kwietnia 2022 r, sygn. akt II DO 70/21, http://www.sn.pl/sites/orzecznictwo/OrzeczeniaHTML/ii%20do%2070-21-1.docx.html, [dostęp: 22.06.2022];

Uchwała SN z dnia 30 września 2003, I KZP 23/03;

Uchwała SN z 15 września 2006 r., SNO 48/06, LEX 470263;

Uchwała SN z dnia 24 lutego 2010 roku, sygn. akt I KZP 35/09, OSNKW 2010/3/23;

Uchwała SN z dnia 22.02.2012 r., SNO 8/12, LEX 1215817;

Uchwała SN z dnia 25 czerwca 2012 r., SNO 21/12;

Uchwała SN z dnia 15 stycznia 2014 roku, sygn. akt SNO 36/13, LEX nr 1430408;

Uchwała SN z dnia 23 stycznia 2019 r, sygn. akt I DO 27/18, http://www.sn.pl/sites/orzecznictwo/OrzeczeniaHTML/i%20do%2027-18-1.docx.html, [dostęp: 22.06.2022];

Uchwała SN z dnia 11 czerwca 2019 r, sygn. akt I DO 31/18, http://www.sn.pl/sites/orzecznictwo/OrzeczeniaHTML/i%20do%2031-18.docx.html, [dostęp: 22.06.2022];

Uchwała SN z dnia 11 czerwca 2019 r, sygn. akt I DO 11/19, http://www.sn.pl/sites/orzecznictwo/OrzeczeniaHTML/i%20do%2011-19.docx.html, [dostęp: 22.06.2022];

Uchwała SN z dnia 25 czerwca 2019 r, sygn. akt I DO 21/19, http://www.sn.pl/sites/orzecznictwo/OrzeczeniaHTML/i%20do%2021-19.docx.html, [dostęp: 22.06.2022];

Uchwała SN z dnia 1 sierpnia 2019 r, sygn. akt I DO 29/18, http://www.sn.pl/sites/orzecznictwo/OrzeczeniaHTML/i%20do%2029-18.docx.html, [dostęp: 22.06.2022];

Uchwała SN z dnia 29 sierpnia 2019 r, sygn. akt I DO 29/19, http://www.sn.pl/sites/orzecznictwo/OrzeczeniaHTML/i%20do%2029-19.docx.html, [dostęp: 22.06.2022];

Uchwała SN z dnia 23 grudnia 2019 r, sygn. akt I DSS 1/19, http://www.sn.pl/sites/orzecznictwo/OrzeczeniaHTML/i%20dss%201-19.docx.html, [dostęp: 22.06.2022];

Uchwała SN z dnia 4 lutego 2020 r, sygn. akt II DO 1/20, http://194.181.24.12/II%20DO%201-20.pdf, [dostęp: 8.08.2022];

Uchwała SN z dnia 15 lipca 2020 r, sygn. akt I DO 30/20, http://www.sn.pl/sites/orzecznictwo/OrzeczeniaHTML/i%20do%2030-20.docx.html, [dostęp: 22.06.2022];

Uchwała SN z dnia 12 sierpnia 2020 r, sygn. akt I DO 24/20, http://www.sn.pl/sites/orzecznictwo/OrzeczeniaHTML/i%20do%2024-20-2.docx.html, [dostęp: 22.06.2022];

Uchwała SN z dnia 12 sierpnia 2020 r, sygn. akt I DO 25/20, http://www.sn.pl/sites/orzecznictwo/OrzeczeniaHTML/i%20do%2025-20-1.docx.html, [dostęp: 22.06.2022];

Uchwała SN z dnia 27 sierpnia 2020 r, sygn. akt I DO 33/20, http://www.sn.pl/sites/orzecznictwo/OrzeczeniaHTML/i%20do%2033-20-1.docx.html, [dostęp: 22.06.2022];

Uchwała SN z dnia 14 września 2020 r, sygn. akt I DO 35/20, http://www.sn.pl/sites/orzecznictwo/OrzeczeniaHTML/i%20do%2035-20.docx.html, [dostęp: 22.06.2022];

Uchwała SN z dnia 12 października 2020 r, sygn. akt I DO 42/20, http://www.sn.pl/sites/orzecznictwo/OrzeczeniaHTML/i%20do%2042-20-2.docx.html, [dostęp: 22.06.2022];

Uchwała SN z dnia 14 października 2020 r, sygn. akt I DO 46/20, http://www.sn.pl/sites/orzecznictwo/OrzeczeniaHTML/i%20do%2046-20.docx.html, [dostęp: 22.06.2022];

Uchwała SN z dnia 18 listopada 2020 r, sygn. akt II DO 74/20, http://www.sn.pl/sites/orzecznictwo/OrzeczeniaHTML/ii%20do%2074-20-1.docx.html, [dostęp: 22.06.2022];

Uchwała SN z dnia 18 listopada 2020 r, sygn. akt II DO 74/20, http://www.sn.pl/sites/orzecznictwo/OrzeczeniaHTML/ii%20do%2074-20-1.docx.html, [dostęp: 22.06.2022];

Uchwała SN z dnia 12 stycznia 2021 r, sygn. akt II DIZ 11/21, http://www.sn.pl/sites/orzecznictwo/OrzeczeniaHTML/ii%20diz%2011-21.docx.html, [dostęp: 22.06.2022];

Uchwała SN z dnia 26 stycznia 2021 r, sygn. akt II DO 115/20, http://www.sn.pl/sites/orzecznictwo/OrzeczeniaHTML/ii%20do%20115-20.docx.html, [dostęp: 22.06.2022];

Uchwała SN z dnia 6 maja 2021 r, sygn. akt I DI 24/21, http://www.sn.pl/sites/orzecznictwo/OrzeczeniaHTML/i%20di%2024-21-1.docx.html, [dostęp: 22.06.2022];

Uchwała SN z dnia 19 maja 2021 r, sygn. akt I DI 17/21, http://www.sn.pl/sites/orzecznictwo/OrzeczeniaHTML/i%20di%2017-21-1.docx.html, [dostęp: 22.06.2022];

Uchwała SN z dnia 31 maja 2021 r, sygn. akt I DI 19/21, http://www.sn.pl/sites/orzecznictwo/OrzeczeniaHTML/i%20di%2019-21-2.docx.html, [dostęp: 22.06.2022];

Uchwała SN z dnia 8 czerwca 2021 r, sygn. akt II DO 24/21, http://www.sn.pl/sites/orzecznictwo/OrzeczeniaHTML/ii%20do%2024-21.docx.html, [dostęp: 22.06.2022];

Uchwała SN z dnia 2 lipca 2021 r, sygn. akt I DI 3/21, http://www.sn.pl/sites/orzecznictwo/OrzeczeniaHTML/i%20di%203-21-4.docx.html, [dostęp: 22.06.2022];

Uchwała SN z dnia 13 lipca 2021 r, sygn. akt I DI 32/21, http://www.sn.pl/sites/orzecznictwo/OrzeczeniaHTML/i%20di%2032-21.docx.html, [dostęp: 22.06.2022];

Uchwała SN z dnia 3 sierpnia 2021 r, sygn. akt I DO 8/21, http://www.sn.pl/sites/orzecznictwo/OrzeczeniaHTML/i%20do%208-21.docx.html, [dostęp: 22.06.2022];

Uchwała SN z dnia 3 sierpnia 2021 r, sygn. akt I DO 8/21, http://www.sn.pl/sites/orzecznictwo/OrzeczeniaHTML/i%20do%208-21-1.docx.html, [dostęp: 22.06.2022];

Uchwała SN z dnia 14 października 2021 r, sygn. akt I DO 10/21, http://www.sn.pl/sites/orzecznictwo/OrzeczeniaHTML/i%20do%2010-21-1.docx.html, [dostęp: 22.06.2022];

Uchwała SN z dnia 14 października 2021 r, sygn. akt II DO 22/21, http://www.sn.pl/sites/orzecznictwo/OrzeczeniaHTML/ii%20do%2022-21.docx.html, [dostęp: 22.06.2022];

Uchwała SN z dnia 16 listopada 2021 r, sygn. akt I DO 13/21, http://www.sn.pl/sites/orzecznictwo/OrzeczeniaHTML/i%20do%2013-21.docx.html, [dostęp: 22.06.2022];

Uchwała SN z dnia 24 listopada 2021 r, sygn. akt I DO 14/21, http://www.sn.pl/sites/orzecznictwo/OrzeczeniaHTML/i%20do%2014-21.docx.html, [dostęp: 22.06.2022];

Uchwała SN z dnia 15 grudnia 2021 r, sygn. akt I DO 16/21, http://www.sn.pl/sites/orzecznictwo/OrzeczeniaHTML/i%20do%2016-21-3.docx.html, [dostęp: 22.06.2022];

Uchwała SN z dnia 5 stycznia 2022 r, sygn. akt I DO 17/21, http://www.sn.pl/sites/orzecznictwo/OrzeczeniaHTML/i%20do%2017-21.docx.html, [dostęp: 22.06.2022];

Uchwała SN z dnia 15 lutego 2022 r, sygn. akt I DI 3/22, http://www.sn.pl/sites/orzecznictwo/OrzeczeniaHTML/i%20di%203-22-1.docx.html, [dostęp: 22.06.2022];

Uchwała SN z dnia 23 maja 2022 r, sygn. akt I DO 13/22, http://www.sn.pl/sites/orzecznictwo/OrzeczeniaHTML/i%20do%2013-22.docx.html, [dostęp: 22.06.2022];

Wyrok SN z dnia 6 stycznia 1999 r., III RN 180/98;

Wyrok SN z dnia 11 października 2017 roku, sygn. akt SNO 30/17, LEX nr 2401092;

Wyrok SN z dnia 10 grudnia 2018 r, sygn. akt II DSK 1/18, http://www.sn.pl/sites/orzecznictwo/OrzeczeniaHTML/ii%20dsk%201-18.docx.html, [dostęp: 22.06.2022];

Wyrok SN z dnia 10 grudnia 2018 r, sygn. akt II DSS 11/18, http://www.sn.pl/sites/orzecznictwo/OrzeczeniaHTML/ii%20dss%2011-18-2.docx.html, [dostęp: 22.06.2022];

Wyrok SN z dnia 18 grudnia 2018 r, sygn. akt II DSS 6/18, http://www.sn.pl/sites/orzecznictwo/OrzeczeniaHTML/ii%20dss%206-18.docx.html, [dostęp: 22.06.2022];

Wyrok SN z dnia 8 stycznia 2019 r, sygn. akt II DSS 5/18, http://www.sn.pl/sites/orzecznictwo/OrzeczeniaHTML/ii%20dss%205-18.docx.html, [dostęp: 22.06.2022];

Wyrok SN z dnia 30 stycznia 2019 r, sygn. akt II DSS 15/18, http://www.sn.pl/sites/orzecznictwo/OrzeczeniaHTML/ii%20dss%2015-18.docx.html, [dostęp: 22.06.2022];

Wyrok SN z dnia 30 stycznia 2019 r, sygn. akt II DSS 16/18, http://www.sn.pl/sites/orzecznictwo/OrzeczeniaHTML/ii%20dss%2016-18.docx.html, [dostęp: 22.06.2022];

Wyrok SN z dnia 7 lutego 2019 r, sygn. akt II DSK 12/18, http://www.sn.pl/sites/orzecznictwo/OrzeczeniaHTML/ii%20dsk%2012-18.docx.html, [dostęp: 22.06.2022];

Wyrok SN z dnia 20 lutego 2019 r, sygn. akt II DSS 19/18, http://www.sn.pl/sites/orzecznictwo/OrzeczeniaHTML/ii%20dss%2019-18.docx.html, [dostęp: 22.06.2022];

Wyrok SN z dnia 26 lutego 2019 r, sygn. akt II DSS 17/18, http://www.sn.pl/sites/orzecznictwo/OrzeczeniaHTML/ii%20dss%2017-18.docx.html, [dostęp: 22.06.2022];

Wyrok SN z dnia 25 kwietnia 2019 r, sygn. akt II DSS 20/18, http://www.sn.pl/sites/orzecznictwo/OrzeczeniaHTML/ii%20dss%2020-18.docx.html, [dostęp: 22.06.2022];

Wyrok SN z dnia 4 czerwca 2019 r, sygn. akt II DSS 4/18, http://www.sn.pl/sites/orzecznictwo/OrzeczeniaHTML/ii%20dss%204-18.docx.html, [dostęp: 22.06.2022];

Wyrok SN z dnia 5 czerwca 2019 r, sygn. akt II DSS 18/18, http://www.sn.pl/sites/orzecznictwo/OrzeczeniaHTML/ii%20dss%2018-18.docx.html, [dostęp: 22.06.2022];

Wyrok SN z dnia 22 października 2019 r, sygn. akt II DSS 11/19, http://www.sn.pl/sites/orzecznictwo/OrzeczeniaHTML/ii%20dss%2011-19.docx.html, [dostęp: 22.06.2022];

Wyrok SN z dnia 10 grudnia 2019 r, sygn. akt II DSS 12/19, http://www.sn.pl/sites/orzecznictwo/OrzeczeniaHTML/ii%20dss%2012-19.docx.html, [dostęp: 20.08.2022];

Wyrok SN z dnia 16 grudnia 2019 r, sygn. akt I DSK 8/19, http://www.sn.pl/sites/orzecznictwo/OrzeczeniaHTML/i%20dsk%208-19-2.docx.html, [dostęp: 22.06.2022];

Wyrok SN z dnia 12 marca 2020 r, sygn. akt II DSS 10/19, http://www.sn.pl/sites/orzecznictwo/OrzeczeniaHTML/ii%20dss%2010-19.docx.html, [dostęp: 22.06.2022];

Wyrok SN z dnia 19 listopada 2020 r, sygn. akt I DSP 1/18, http://www.sn.pl/sites/orzecznictwo/OrzeczeniaHTML/i%20dsp%201-18-3.docx.html, [dostęp: 22.06.2022];

Wyrok SN z dnia 17 maja 2021 r, sygn. akt II DPUA 1/21, http://www.sn.pl/sites/orzecznictwo/OrzeczeniaHTML/ii%20dpua%201-21.docx.html, [dostęp: 22.06.2022];

Wyrok SN z dnia 2 września 2021 r, sygn. akt II DOW 13/21, http://www.sn.pl/sites/orzecznictwo/OrzeczeniaHTML/ii%20dow%2013-21.docx.html, [dostęp: 22.06.2022];

Wykorzystane strony i adresy internetowe

Baza orzeczeń na stronie Sądu Najwyższego, https://www.sn.pl/orzecznictwo/SitePages/Baza_orzeczen.aspx, [dostęp: 25.06.2022];

Internet Archive WayBackMachine, podstrona: Prowadzone rejestry na stronie SN w dniu 2 grudnia 2020 roku,
https://web.archive.org/web/20201202055251/https://www.sn.pl/sprawy/SitePages/Prowadzone_r
ejestry.aspx, [dostęp: 29.06.2022];

Izba Dyscyplinarna Sądu Najwyższego, Ruch spraw i sposób załatwienia za październik 2018 r, http://www.sn.pl/sprawy/Statystyka_Izba_Dyscyplinarna/Stat_ID_2018-10.pdf, [dostęp: 11.07.2022];

Izba Dyscyplinarna Sądu Najwyższego, Ruch spraw i sposób załatwienia za listopad 2018 r, http://www.sn.pl/sprawy/Statystyka_Izba_Dyscyplinarna/Stat_ID_2018-11.pdf, [dostęp: 11.07.2022];

Izba Dyscyplinarna Sądu Najwyższego, Ruch spraw i sposób załatwienia za kwiecień 2020 r, http://www.sn.pl/sprawy/Statystyka_Izba_Dyscyplinarna/Stat_ID_2020-4.pdf, [dostęp: 12.07.2022];
Izba Dyscyplinarna Sądu Najwyższego, Ruch spraw i sposób załatwienia za maj 2020 r, http://www.sn.pl/sprawy/Statystyka_Izba_Dyscyplinarna/Stat_ID_2020-5.pdf, [dostęp: 12.07.2022];

Izba Dyscyplinarna Sądu Najwyższego, Ruch spraw i sposób załatwienia za czerwiec 2021 r, http://www.sn.pl/sprawy/Statystyka_Izba_Dyscyplinarna/Stat_ID_2021-6.pdf, [dostęp: 12.07.2022];

Izba Dyscyplinarna Sądu Najwyższego, Ruch spraw i sposób załatwienia za lipiec 2021 r, http://www.sn.pl/sprawy/Statystyka_Izba_Dyscyplinarna/Stat_ID_2021-7.pdf, [dostęp: 12.07.2022];

Izba Dyscyplinarna Sądu Najwyższego, Ruch spraw i sposób załatwienia za sierpień 2021 r, http://www.sn.pl/sprawy/Statystyka_Izba_Dyscyplinarna/Stat_ID_2021-8.pdf, [dostęp: 12.07.2022];

Izba Dyscyplinarna Sądu Najwyższego, Ruch spraw i sposób załatwienia za wrzesień 2021 r, http://www.sn.pl/sprawy/Statystyka_Izba_Dyscyplinarna/Stat_ID_2021-9.pdf, [dostęp: 12.07.2022];

Izba Dyscyplinarna Sądu Najwyższego, Ruch spraw i sposób załatwienia za październik 2021 r, http://www.sn.pl/sprawy/Statystyka_Izba_Dyscyplinarna/Stat_ID_2021-10.pdf, [dostęp: 12.07.2022];

Izba Dyscyplinarna Sądu Najwyższego, Ruch spraw i sposób załatwienia za listopad 2021 r, http://www.sn.pl/sprawy/Statystyka_Izba_Dyscyplinarna/Stat_ID_2021-11.pdf, [dostęp: 12.07.2022];

Komunikat Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego z dnia 11 sierpnia 2014 r. w sprawie przeciętnego wynagrodzenia w drugim kwartale 2014 r, https://stat.gov.pl/sygnalne/komunikaty-i-obwieszczenia/lista-komunikatow-i-obwieszczen/komunikat-w-sprawie-przecietnego-wynagrodzenia-w-drugim-kwartale-2014-r-,271,3.html, [dostęp: 18.07.2022];

Komunikat Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego z dnia 11 sierpnia 2015 r. w sprawie przeciętnego wynagrodzenia w drugim kwartale 2015 r, https://stat.gov.pl/sygnalne/komunikaty-i-obwieszczenia/lista-komunikatow-i-obwieszczen/komunikat-w-sprawie-przecietnego-wynagrodzenia-w-drugim-kwartale-2015-r-,271,7.html, [dostęp: 18.07.2022];

Komunikat Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego z dnia 9 sierpnia 2016 r. w sprawie przeciętnego wynagrodzenia w drugim kwartale 2016 r, https://stat.gov.pl/sygnalne/komunikaty-i-obwieszczenia/lista-komunikatow-i-obwieszczen/komunikat-w-sprawie-przecietnego-wynagrodzenia-w-ii-kwartale-2016-r-,271,13.html, [dostęp: 18.07.2022];

Komunikat Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie przeciętnego wynagrodzenia w drugim kwartale 2017 r, https://stat.gov.pl/sygnalne/komunikaty-i-obwieszczenia/lista-komunikatow-i-obwieszczen/komunikat-w-sprawie-przecietnego-wynagrodzenia-w-ii-kwartale-2017-roku,271,17.html, [dostęp: 18.07.2022];

Komunikat Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego z dnia 9 sierpnia 2018 r. w sprawie przeciętnego wynagrodzenia w drugim kwartale 2018 r, https://stat.gov.pl/sygnalne/komunikaty-i-obwieszczenia/lista-komunikatow-i-obwieszczen/komunikat-w-sprawie-przecietnego-wynagrodzenia-w-ii-kwartale-2018-roku,271,21.html, [dostęp: 18.07.2022];

Komunikat Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego z dnia 9 sierpnia 2019 r. w sprawie przeciętnego wynagrodzenia w drugim kwartale 2019 r, https://stat.gov.pl/sygnalne/komunikaty-i-obwieszczenia/lista-komunikatow-i-obwieszczen/komunikat-w-sprawie-przecietnego-wynagrodzenia-w-drugim-kwartale-2019-r-,271,25.html, [dostęp: 18.07.2022];

Komunikat Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego z dnia 11 sierpnia 2020 r. w sprawie przeciętnego wynagrodzenia w drugim kwartale 2020 r, https://stat.gov.pl/sygnalne/komunikaty-i-obwieszczenia/lista-komunikatow-i-obwieszczen/komunikat-w-sprawie-przecietnego-wynagrodzenia-w-drugim-kwartale-2020-roku,271,29.html, [dostęp: 18.07.2022];

Komunikat Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego z dnia 10 sierpnia 2021 r. w sprawie przeciętnego wynagrodzenia w drugim kwartale 2021 r, https://stat.gov.pl/sygnalne/komunikaty-i-obwieszczenia/lista-komunikatow-i-obwieszczen/komunikat-w-sprawie-przecietnego-wynagrodzenia-w-drugim-kwartale-2021-roku,271,33.html, [dostęp: 18.07.2022];

Na stronie SN podstrona: Organizacja, http://www.sn.pl/osadzienajwyszym/SitePages/Organizacja.aspx?ListName=Org_ID, [dostęp: 26.06.2022];

Na stronie SN podstrona: Prowadzone rejestry, http://www.sn.pl/sprawy/SitePages/Prowadzone_rejestry.aspx, [dostęp: 26.06.2022];

Na stronie SN podstrona: „wydarzenia", Zmiana niektórych sygnatur akt spraw w Sądzie Najwyższym [Aktualizacja], https://www.sn.pl/aktualnosci/SitePages/Wydarzenia.aspx?ItemSID=719-0dc69815-3ade-42fa-bbb8-549c3c6969c5&ListName=Wydarzenia, [dostęp: 28.06.2022];

Na stronie SN podstrona: Zagadnienia prawne na stronie SN, 2019, http://www.sn.pl/sprawy/SitePages/Zagadnienia_prawne_SNIOZ.aspx?Izba=Dyscyplinarna&Rok=2019, [dostęp: 3.09.2022];

Na stronie SN podstrona: Zagadnienia prawne na stronie SN, 2020, http://www.sn.pl/sprawy/SitePages/Zagadnienia_prawne_SNIOZ.aspx?Izba=Dyscyplinarna&Rok=2020, [dostęp: 3.09.2022];

Na stronie SN podstrona: Zagadnienia prawne na stronie SN, 2022, http://www.sn.pl/sprawy/SitePages/Zagadnienia_prawne_SN.aspx?Izba=-Dyscyplinarna&Rok=2022, [dostęp: 4.07.2022];

Postępowanie dyscyplinarne wobec sędzi Ewy Maciejewskiej za zadanie pytania prejudycjalnego do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej – etap wezwania do wyjaśnień, https://www.iustitia.pl/postepowania-dyscyplinarne/2732-postepowanie-dyscyplinarne-wobec-sedzi-ewy-maciejewskiej-za-zadanie-pytania-prejudycjalnego-do-trybunalu-sprawiedliwosci-unii-europejskiej-etap-wezwania-do-wyjasnien, [dostęp:17.08.2022];

Postępowanie dyscyplinarne wobec sędziego Igora Tulei za zadanie pytania prejudycjalnego do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej – etap wezwania do wyjaśnień, https://www.iustitia.pl/postepowania-dyscyplinarne/2733-postepowanie-dyscyplinarne-wobec-sedziego-igora-tulei-za-zadanie-pytania-prejudycjalnego-do-trybunalu-sprawiedliwosci-unii-europejskiej-etap-wezwania-do-wyjasnien, [dostęp: 17.08.2022];

Sąd Najwyższy Izba Dyscyplinarna Informacja o ruchu spraw za listopad 2021 r, http://www.sn.pl/sprawy/SitePages/Statystyki_ruchu_spraw.aspx?ListName=Statystyka_Izba_Dyscyplinarna&Year=2021, [dostęp: 26.06.2022];

Zarzuty dyscyplinarne dla sędziów Moniki F. i Olimpii B.-M, https://www.iustitia.pl/postepowania-dyscyplinarne/2822-zarzuty-dyscyplinarne-dla-sedziow-moniki-f-i-olimpii-b-m, [dostęp: 17.08.2022];

Zgryzek K, Opinia pro bono przygotowana na zlecenie prezesa Stowarzyszenia Sędziów Polskich Iustitia dr hab. prof. UŚl Krystiana Markiewicza, https://www.iustitia.pl/postepowania-dyscyplinarne/2737-bezprawne-dzialania-rzecznikow-dyscyplinarnych-przesluchujacych-sedziow-opinia-prof-kazimierza-zgryzka, [dostęp: 17.08.2022];

Stanowisko Krajowej Rady Sądownictwa z dnia 16 września 2004 r, https://www.krs.pl/pl/o-radzie/zbior-zasad-etyki-zawodowej-sedziow/593-stanowisko-krajowej-rady-sadownictwa-z-16-wrzesnia-2004-r-dotyczace-wykladni-18-ust-2-zbioru-zasad-etyki-zawodowej-sedziow-w-zakresie-niepodejmowania-dzialan-finansowych-przez-sedziow.html, [dostęp: 6.08.2022];

Stanowisko Krajowej Rady Sądownictwa z dnia 13 kwietnia 2005 r, https://www.krs.pl/pl/o-radzie/zbior-zasad-etyki-zawodowej-sedziow/595-stanowisko-krajowej-rady-sadownictwa-z-dnia-13-kwietnia-2005-r-poslugiwanie-sie-tytulem-sedziego-na-stanowisku-dydaktycznym.html, [dostęp: 6.08.2022];

Wyciąg z protokołu z dnia 7 marca 2019 r, sygn. akt I DO 14/18, http://www.sn.pl/sites/orzecznictwo/OrzeczeniaHTML/i%20do%2014-18.docx.html, [dostęp: 22.06.2022];

ISBN: 978-83-67527-20-0